

KGOSI HENRY WA BONE

Mophutholodi

ke

M. O. M. Seboni, M. Educ.

822
332
HENR 4

TSWANA

822.332 HENR 4

~~A 822.332 HEN~~

70/4102

This book is presented by

Hilda Buyskes Bequest

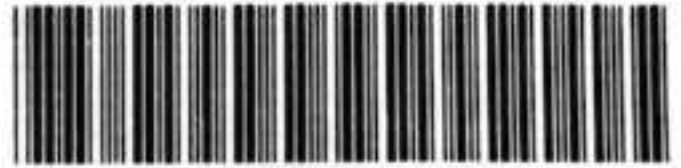
to the Library of the University of
Cape Town

13 1 1964

KGOSI HENRY WA BONE

LINEAR LIBRARY

C01 0070 1055

+
MOPHUTHOLODI KE

M. O. M. SEBONI, M.EDUC.

JOHANNESBURG
DIE BANTOE SE BOEKE-TUISTE

11822.332 HENR. 4

70/4102

DIKETA-PELE

Ka dikwalo tsa Setswana di tlhokafala thata fela jaaka mo dipuong tse dingwe tsa Bantsho, nngwe ya ditsela tse go ka atisiwang dikwalo ka tsone ke go tlhophela le go phutholola ka Setswana, dikwalo tse di kwadilweng ka dipuo disele mme ka botswerere. Ke ka moo ke tlhophileng lokwalo lo lwa mokwadi yo mogolo wa Moesimane yo ka dipapisetso tse dintsi, a kwadileng kaga makubukubu a a tlholang a tsogile fa gare ga bogosi le borukutlhi mo morafeng. Yo o balang ka kelotlhoko o tla itumelela go utlwa dikakanyo tsa mokwadi le go bona seo a neng a se eletsa fa bogosi bo tshwaraganye le mmaba wa jone, ebong borukutlhi.

A lokwalo lo lo tsibose bana ba Batswana go kwala dikwalo go boloka ditiragalo tsa merafe ya bone le go tshedisa puo ya bone gore e tle e se ka ya nyelediwa ke tse dingwe. Moswi Solomon T. Plaatje e ne e le motho montsho wa ntlha go fetolela dikwalo tsa ga Tshikhinyatšhaka mo puong ya Bantsho mme ka go bala phetolelo ya gagwe, bangwe, jaaka Morena Leetile D. Raditladi, ba kwala ka botswerere dikwalo tsa mohuta o, jaaka la Motswasele II, yo go tweng erile a swa a ikanela batho a re, "A lo a mpolaya? Ditshoswane tsoorra di tla tla go lo loma."

Gape, ke dumela gore ka bontsi jwa bana ba rona bo tla bala polelo e ka Setswana, ba tla tsaya malebela mo mokwading yo mogolo, Tshikhinyatšhaka, go bona jaaka motho a bopa batshameki ba motshameko wa gagwe le ka fa a itseng ka teng, go ba subelela ganong mafoko a a natefisang polelo. Bagologolo ba rile "tsela e bodiwa baetsamai" mme le rona re tla tsaya motlhala mo bakwading ba bagolo ba mafatshe a mangwe.

Ke kwadile ka mokwalo wa 1951, e leng one o o sa ntseng o dirisiwa mo bophareng jwa lefatshe la Kopano le kwa Tshireletsong. O dirisiwa ke Makala a Thuto ka bontsi mme motho yo o itseng go o bala o tla fitlhela go le bonolo bogolobogolo go ithuta go bala mokwalo o moša wa Teransefala mo dikolong. Lokwalo lo, lo ka nna lwa dirisiwa mo dikolong tsa Teransefala tse di rutang Setswana. Dumela mmadi!

M. O. M. SEBONI,

P. O. LANGA, Cape Town, 1952.

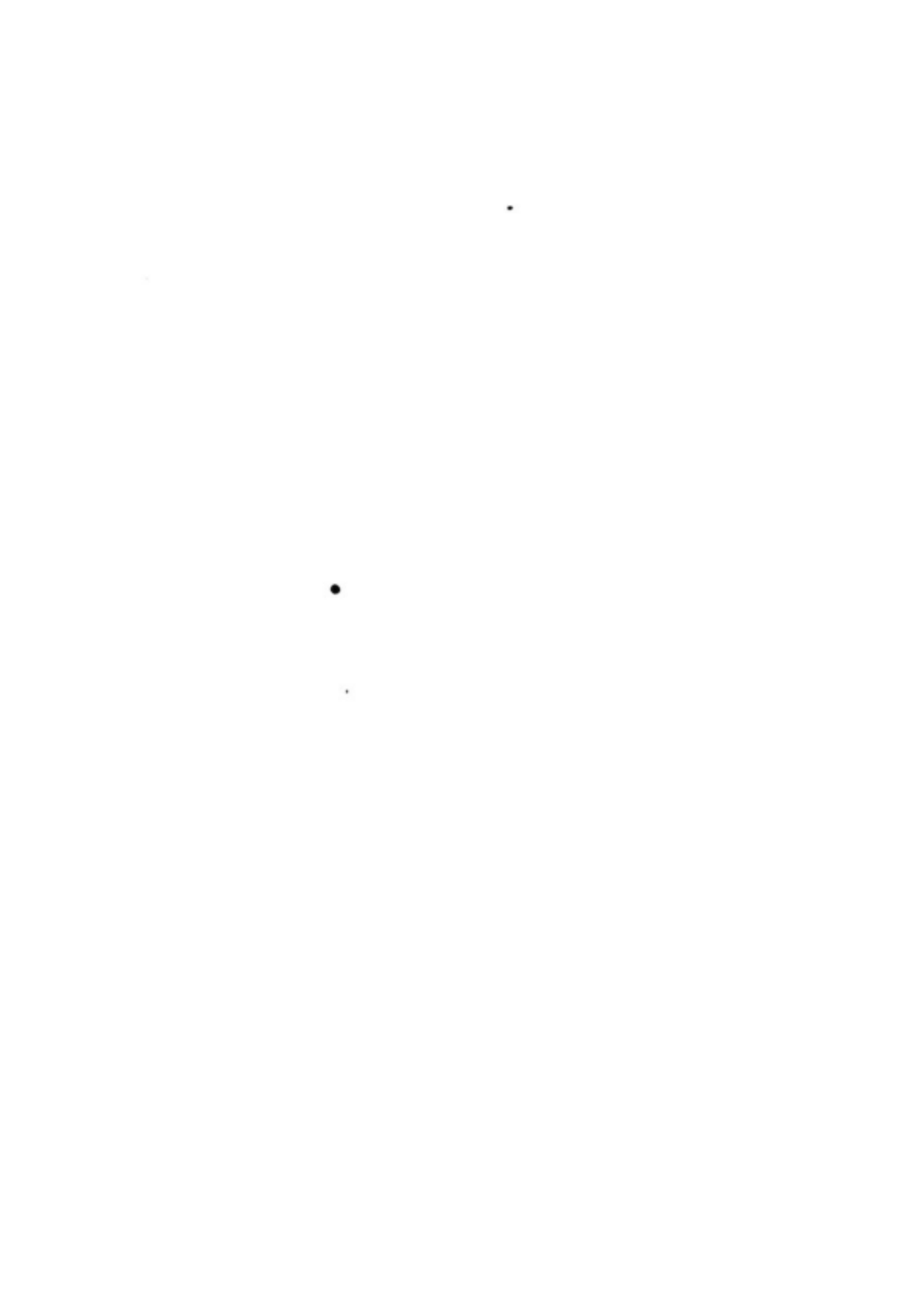
Tshameko ya Ntlha Kgosi Henry wa Bone

BATSHAMEKI

Kgosi Henry wa Bone—		
Kgosi e kgolo ya Ennyelane		: Kgosi
Henry kgotsa Harry—		
Morwa-Kgosi, mojaboswa		: Morwa-Kgosi
John wa Lancaster—		
Ngwana wa Kgosi yo mmotlana		: Lancaster
Motlotlegi wa Westmoreland—		
wa Kgosing		: Westmoreland
Morena Walter Blunt— wa mhama wa Kgosi		: Blunt
Thomas Percy—oora Hotspur,		
rangwanaagwe, wa Worcester		: Worcester
Henry Percy—Motlotlegi wa		
Northumberland, raHotspur		: Northumberland
Henry Percy—Hotspur, seganka,		
serukutlhi, morwa-Northumberland		: Hotspur
Edmund Mortimer—Motlotlegi wa March		: Mortimer
Richard Scroop—Mobišopo yo mogolo		
wa York		: Mobišopo
Archibald—Motlotlegi wa Douglas		: Douglas
Owen Glendower—Reaitse yo o diphatsa,		
senokwane		: Glendower
Morena Richard Vernon—		
mhameng wa ga Hotspur		: Vernon
Morena John Falstaff—		
Radimpe le motshegisi		: Falstaff
Morena Michael—tsala ya Mobišopo		
yo mogolo		: Morena Michael
Edward Poins		: Poins
Bardolph)		: Bardolph
Gadshill)	Basimane ba ga Falstaff	: Gadshill
Peto)		: Peto

Basadi—Mohumagadi Percy, mogatsa Hotspur Percy; mohumagadi Mortimer, mogatsa Edmund Mortimer; mohumagatsana Quickly, motlhokomedi wa baeti ba Eastcheap.

Marena, baeteledi-pele, mosekisi motlhotlha-bojalwa, Chamberlain, barwadi, batsamai, le batlhanka.
Botshamekelo ke kwa Ennyelane

KGAOLO I.

TEMA I.

Kwa London Kwa Mošatle

Go tsena Kgosi Henry, Morena John wa Lancaster, Motlotlegi wa Westmoreland, Morena Walter Blunt, le ba bangwe.

KGOSI:

Jaaka re gasagasitswe jaana, re feditswe ke kakanyo,
Re sa bona nako go lesa kagiso e itapolose,
Re fema re tlalelelana, re bua ka dintwa tsa jaanong
Tse di tla tlhaselang mabopong a a kgakala.
Le bogologolo! Marata-ntwa a 'fatshe leno ga a na a tlhola
A kolobetsa 'pounama tsa lone, mading a bana ba lone;
Le ntwaga ya selailai go tlhola e ralala dipoa tsa lone
Le fa e le go kgobolaka dišešana tsa lone ka 'tlhako di
makokoma

Tsa diganka tsa batlhabani; matlho mahibidu ao,
A, jaaka didumedi tsa loapi lo lo tlhokang boiketlo,
A a tshwanang ga mafatla, a tswang 'tsopeng losi,
A a sa tswang go kopana mo ntweng sekgaola-mala,
Le go kamparaneng go tshabegang ga polaano ya
baitساني,

A tla lebela gongwe, a lese go emelelana le baitsegi,
Baitساني rure, bana ba mpa le bathusanyi:

Bogale jwa ntwaga, jaaka jwa thipa e sa somelegang
kgatleng,

Ga bo kitla bo sega mong wa jone. Jalo heng, ditsala,
A re kokoanyeng batlhabani ba Majatlhapi a a thata,
Go ya go lwa lebitleng la ga Krete, yo jaanong re leng
Batlhabani ba gagwe, yo re ikanneng fa re tshwaiwa,
Gore re tla lwa fa tlase ga sefapaano sa gagwe;
Yo batlhabani ba gagwe ba tlholegileng dipopelong
Go leleka bahaitane bao mafelong ao a boitshepo,
A a kileng a gatagatwa ke maoto ale a tshhegofatso,
A a kileng seketeng le makgolo a dingwaga a le mane,
A kokotlelwa go re boloka 'fapaanong sa bogalaka.
Ikaelelo ya rona ke ngwaga otlhe re e tšhotlhaka,
Ga go thuse go sa umaka fa re tsamaya;
Ka moo ga re sa tlotla selo se. Mma ke utlwe,
Mo go wena, ntsalaka wa Westmoreland,
Se maabane maitisong 'kgotla letsho le se rileng,
Go thusa tlhaselo e, e ke e eletsang e le rure.

WESTMORELAND :

Mmabatho, kgang e fufudisitse 'pelo tsa banna,
Le melwane ya kwa re tla boang teng ya bolelwa
Gone maabaneng ao; ka tshoganetso ga goroga
Morongwa a tswa Wales, a tla a rwele masisapelo.
A bolela a tlhona, gore Motlotlegi Mortimer,
Erile a rwele banna tlhogo ba Herefordshire go ya go lwa
Kgatlhanong le serukutlhi, phologolo, Glendower,
A gapiwa ke batlhabani bagagwe, ene mo-Welsh yoo,
Sekete sa batho ba gagwe sa bolawa ka setlhogo;
Mme ka ditopo tsa bone ba, ga tshamekwa e le rure,
Ga dirwa boithatelo jwa boganka jwa phologolo
Ke basadi bao ba ma-Welsh—jo bo maswe tota-tota,
Jo bo tlhabisang ditlhong go bolelwa kgotsa go umakwa.

KGOSI:

Go lebega ekete mokgosi oo wa ntwaa oo
O sentse dithulaganyo go ya ntweng Jerusalema.

WESTMORELAND :

Go nnile jalo, Mmabatho, fa go fitlha gape yo mongwe,
Gonne ditlhotlha-pelo le dijsetsa-kgobelong
Di tswile ntlha ya bokone. Go bolelwa fa erile
Kgwedi ya Lwetse e le some le metso mene, senatla
Hotspur,
Harry Percy yo monnye, le mogale Archibald,
Mogale mmampodi, sekgantshwane sa le-Scotch,
Ba thulana kwa Holmedon,
Ka nakwana ba teteana, ba eledisa madi tlhe;
Ka go bonetse ka go fula ga ditlhobolo tse dikgolo,
Go bolelwa go sa itsiwe kwa ba feleditseng teng;
Ka gonne morongwi yoo, a kotama pitse ya gagwe
Ba sa ntse ba tshwaraganye, go itomilwe sannape,
Mme a sa tlhomamise gore go tla fenngwa e le mang.

KGOSI:

Morategi, tsala ya rona ya senatla ke e,
Morena Walter Blunt, yo o fologang mo pitseng,
O diretse tsa mefuta tsa mafatshe a mantsi
A a gareng ga Holmedon le fano re leng teng;
Mme o re tliseditse a tlhomamo re ntseng re a letile.
Motlo legi wa Douglas o fentswe;
'Kete tse some tsa ma-Scotch, masome mabedi le bobedi
batlotliwa
Morena Walter Blunt o ba bonye ba kgwaphaletse mading
a bone,

Mo mabaleng a Holmedon. Magolegweng Hotspur o
tsere

Mordake Motlotlegi wa Fife, mosimane wa maitibolo
Wa mofengwa Douglas, le Motlotlegi wa Athol,
Wa Murray, wa Angus, le wa Menteith.
A mme se ga se kgapo e e ka belafatsang?
Kabelo ya botlhokwa? Ao, ntsalaka, a ga se jalo ne?

WESTMORELAND:

Rure-rure,
Ke phenyo e ngwana wa kgosi a tshwanelang go ipelafatsa
ka yone.

KGOSI:

Ee, mme foo o nkutlwisa botlhoko, gape o a nteofisa,
Go fufegela gore motho wa me Morena Northumberland
Go bo e le rraagwe ngwana yo o tshago mo go kana,
Ngwana wa mosimane yo baboki botlhe ba buang kaga
gagwe,

Yo o jaaka setlhare se seteleletelele gareng ga sekgwa,
Ebong motlhophiwa le morategi Modimong wa
Matshego;

Moo nna, fa ke leba tlotlo eo a e fiwang,
Ke bonang khuduego le lonyatso di tadika sefatlhogo
Sa ga Harry, mmotlana, morwaake. Ijoo wee! ntle go
ne go ka supega

Gore mongwe wa mewa ya bosigo o no wa fapaanya
Bana ba rona diaparong le diphateng ba robetse,
Mme wa bitsa wa me Percy, ene wa ntlo ya bogosi!
Ke ne ke tla tsaya Harry yoo, ene a tsee wa me.
Mme, tlogela go mo nkgopotsa. O gopolang, wena
ntsala,

Ka mabela a ga Percy yo monnye yo? Magolegwa
A o a gapileng tlaselong e ya tshoganyetso
O a ipeetse go mo direla, mme o nthometse le le reng,
Ga a na go nneela ope fa e se Motlotlegi wa Fife fela.

WESTMORELAND:

Ke tlhotlhetsetso ya ga rangwanaagwe; ke Worcester yoo,
Yo o kgatlhanong le wena mo dilong tsothe,
Yo o mo dirang gore a ikgodise, a budulose
Sefubana sa bokolwane fa pele ga bogosi jwa gago.

KGOSI:

Ebile ke mo rometse go tlhalosa se;
Mme ka lebaka le re tla tlhokomologa go se kae

Thulaganyo ya rona e e boitshepo go ya Jerusalema.
Ntsalaka, Laboraro yo o tlang re tla nnela phuthago,
Phuthago ya rona kwa Windsor; bolelela magosana.
Fela o boele kwano go rona o itlhaganetse,
Re tle re bue tse dintsi, re di akanye,
Tse re sa ka keng ra di kgona re galefile.

WESTMORELAND:

Ke tla dira jalo, mong wa me.

TEMA II.

Kwa London. Mo ntlwaneng ya ngwana wa Kgosì. Go tsaena Morwa-kgosì le Falstaff.

FALSTAFF:

Jaanong, Hal, 'tsatsi le ka ne le le fa kae, molekane?

MORWA-KGOSI:

O tlhakanye tlhogo, ka ntata ya go nwa bojalwa bo bo serobo le go latlha dibaki go tla o kgwaphalala mo diti-long motshegareng wa maitsiboa, mo ebilang o lebetse go botsa seo o tshwanetseng go se itse. O tla dira'ng, selo ke wena, fa o itse kwa 'tsatsi le teng? Fa 'nako tsa letsatsi di sa amane le diphafana tsa bojalwa le dinama tsa dikoko, ke tlhoka go bona lebaka le o botsang ka lone fa letsatsi le leng teng.

FALSTAFF:

Ammaarure, jaanong o a nkatamela, Hal; gonne rona dinokwane re bonesetswa ke ngwedi le dinaledi tse di supang, e seng ke letsatsi le e leng "mogale yo montle wa mokgarakgatshegi." Mme, ke a go rapela, molekane, e re o le kgosì, jaaka, Modimo o go thuse, mmabatho,— ke raya o le motho-yo-montle, gonne ga o ke o bo o nna le tshwaro.

MORWA-KGOSI:

Wa re'ng, ga nke ke nna le eng?

FALSTAFF:

Nnyaa, ke a ikana le fa e le e e ka bewang pele ga go jewa lee le sereledi.

MORWA-KGOSI:

Go siame, jaanong? Tla, go siame, gololesega.

FALSTAFF:

Boitumelo, mme, wa ga mma, e re o le kgosi, o se dumelele gore rona boramaina ba borramotshola-ka-kgetse re bidiwe magodu a motshegare; re dumelele go nna badiredi ba Modimo wa letsomo, batlotliwa lefifing; barategi ba ga ngwedi; mme dira gore batho ba tlhalose fa re le ba molao wa nnete, re buswa, fela jaaka lewatle, ke mohumagatsana wa rona yo montle, yo o phepa, ngwedi, yo re utswang a re lebile.

MORWA-KGOSI:

O bua ka makgethe, mme o a dumelesega; gone letshego la rona ba re leng ba ga ngwedi le oketsega le bo le fokotsege jaaka metse a lewatle, ka re buswa, fela jaaka lewatle, ke ene ngwedi. Mme, fa e le sekai, jaanong: sekgwema sa madi se se phamotsweng ka tlhwaafalo bosigong jwa Mmantaga mme ka boatla sa tlhotlhorwa mo mosong wa Labobedi; sa utswiwa go ikanelwa batsamai fa ba sa eme ba thukuthwa, sa tlhotlhorwa go goiwa "re tshelele" mme se tlhofofetse mo gogolo jaaka lekoto la sepalamo mme kgantele se tla tlalelelana jaaka go tle go direge fa magodu a ya go pegwa polaong.

FALSTAFF:

Ka Morena, o bua boammaarure, lekau. A mohumagadi wa kwa re nwang teng ga se kgarebe e o rategang thata?

MORWA-KGOSI:

Jaaka dinotshe tsa Hybla, mosimane wa me, rradiphafana. Mme a seaparo sa matlalo ga se sentle le se se thata?

FALSTAFF:

Jang jaanong, jang sejadikata! Jang ka dipotso le metlhagano? Nna ke dira'ng ka seaparo sa matlalo?

MORWA-KGOSI:

Gobane'ng? Nna ha o ntenelang ka mohumagadi wa ntlo e re nwang kwa go yone?

FALSTAFF:

Ke gantsi o mo lebogela bomolemo ba gagwe.

MORWA-KGOSI:

A mme nkile ka re o mo lebogele mejo ya gago?

FALSTAFF:

Nnyaa, foo ke go naya seditse, o dueletse rona rotlhe.

MORWA-KGOSI:

Ee, kae le kae, go fitlhela ke felelwa ke madi; mme erile a fedile, ka tsaya molato 'ineng la me.

FALSTAFF:

Ee, o no o tlo o dire jalo, le fa ebile go no go sa bonale gore ke wena mojaboswa—Mme, ke a go rapela, Morena wa me, a e tla re o le kgosi go nne go bee teng felo ga polaelo ya baleofi mo Ennyelane? A molao wa bagologolo wa go fedisa bogodu o tla nna o kgoreletsa magotswana? E se re tlhe, fa o le kgosi wa kgaola legodu molala!

MORWA-KGOSI:

Nnyaa, go tla dira wena.

FALSTAFF:

Ke tla re ng? Ntla rure! Ka Morena, nka dira moathodi yo montle, yo o pelonomi.

MORWA-KGOSI:

O setse o ntse o sokamisa katlholo. Ke raya gore magodu a tla pegwa, mme mmolai e tla nna wena.

FALSTAFF:

Ahee, Hal, utlwa he, tiro eo e tla intumedisa le gone go leta mo tlung ya tshekelo, ke a go ikanela.

MORWA-KGOSI:

Go ba bona molato?

FALSTAFF:

Ee, go ba bona molato e le rure. Ammaarure, ke hutsafala jaaka katse ya molatlhegi kgotsa senonori sa kgolegelo.

MORWA-KGOSI:

Gongwe tau ya motsofe, gongwe segankure sa morati.

FALSTAFF:

Kgotsa go bobora ga lenaka la Lincolnshire.

MORWA-KGOSI:

Wa re'ng kaga mmutla, kgotsa khutsafalo ya setsenwa?

FALSTAFF:

O ditshegwana di kgopo mme le wena rure Morwa-Kgosi e kgolo o gaisa batho botlhe ka go bapisetsa, le ka fa bonokwaneng ga o na molekane. Rra tlhe, Hal, ke a go rapela, se tlhole o ntshwenya ka dilo tse di sa busetseng ope sepe. Ke eletsa, ka Modimo, nna le wena re ne re ka itse kwa papadi ya maina a mantsi e ka bonwang teng. Motsofe mongwe wa lekgotla la marena a bagakolodi o nkomanitse thata-thata maloba ka ntlha ya

gago mo mmileng, rra, mme le fa e le go mo tlhokomela; gape a bo a bua ka botlhale, mme ka nna ka mo tlhokomologa; mme a bo a bua ka botlhale, a bile a le mo mmileng.

MORWA-KGOSI:

O dirile sentle; gonne batlhalefi ba tlhola ba goa-goa mo mebileng mme ga go ope yo o ba tlhokomelang.

FALSTAFF:

Ao, o na le mokgwa o o maswe wa go patelela motho leleme ganong, o bile o ka nna wa leofisa moitshepi. O ntshentse thata-thata, Hal; Modimo o go itshwarele sebe seo! Pele ga ke itsana nao, Hal, ke ne ke sa itse sepe; mme jaanong, fa ke bua ke tlhwaafetse, ke botoka go le gonnye mo mothong yo o bosula. Ke tshwanetse go ikgaoganya le botshelo bo, mme ke tla bo itatola: Ka Morena, fa ke se ka ke ka dira jalo, ke tla bo ke le molotsana. Ga nkitla ke atlholelwa go senya ngwana wa kgosi mo botshelong ba Tumelo.

MORWA-KGOSI:

Re tla ya go utswa kgetsi ya madi kae ka moso, mo-gaetsho?

FALSTAFF:

Kwa go tla supang wena, lekolwane; ke tla bo ke nne ke tle le yone, e seng jalo, o mpitse molotsana mme o nkwatlhae.

MORWA-KGOSI:

Ke bona tshokolologo e kgolo mo botshelong ba gago, go tloga merapelong go isa go utsweng 'kgetse tsa madi.

FALSTAFF:

Ao, Hal, kana ke yone tiro ya me, Hal; ga se tefo go tshwara thata tirong ya gago ya ka metlha.

Go tsena Poin

Poin! Jaanong re tla itse fa Gadshill a baakanyeditse kopano. Ao, fa batho ba ne ba ka bolokwa ka 'tiro tsa bone tsa tshiamo, a go teng golo gongwe moleteng fa go neng go tla se ke go mo fise tota? Ke ene molotsana yo o kileng a goeletsa mosiami a re, "ema."

MORWA-KGOSI:

Dumela, tate.

POINS:

Dumela, morategi Hal; a re'ng Morwa Tshokologo? A re'ng rrabojalwa ba serobo? Rramaaka! le utlwana jang le moleofi mabapi le mowa wa gago, o o mo rekiseditseng ka Labotlhano yo o Molemo maloba fa le nwa matšarrana mme le feletsa ka serotswana sa kokwanyana?

MORWA-KGOSI:

Morena John ga a tshikinyege; o tshegeditse maikano; ga a ise a ithute go menogela 'foko la gagwe; o tla naya motho seditse.

POINS:

Jaanong o leswafetse go dirafatsa tsholofetso ya gago mmogo le ene mmaba yoo.

MORWA-KGOSI:

Gongwe o na a tla hutsega fa a tsietsa tiabolo.

POINS:

Mme, makolwane, makau a me, maphakela, 'koko di lela, maphakela kwa Gadshill, go na le baeti ba ba yang Canterbury ba rwele magasigasi a dineo, gape go na le barekisi ba ba palamelang London ka dikgwema tse di tletseng. Ke le senketse dibipo; le ipatletse dipitse. Gadshill o letse bosigong bono kwa Rochester. Ke rula-ganyeditse dijo tsa maitisiboa ka moso kwa Eastcheap. Re ka utswa ka kgololesego ya morobadi. Fa lo ka tsamaya, ke tla timpatsa 'kgetsana tsa lona ka madi a tshitshwana; fa le sa ye, salang kwa gae le tle le ye go bolawa.

FALSTAFF:

A o a utlwa Edward, fa ke sala gae mme ke sa go pate, ke tla go pegela go tsamaya ga gago.

POINS:

O tla dira jalo? Rramarama?

FALSTAFF:

Hal, a o tla nna mongwe wa bone?

MORWA-KGOSI:

Bomang? Go utswa nna? Nna ke dire legodu? E seng nna, ke a ikana.

FALSTAFF:

Ga go na boikanyego, bonna, kgotsa kabalano mo go wena, le gone ga o tšwe tlung ya bogosi, fa o tšhaba le go ya go utswa lesome la dišeleng.

MORWA-KGOSI:

Go siame, he, ke tla ko ke ikutlwise go itlhakanya tlhogo.

FALSTAFF:

Ehee, o buile ka botswerere.

MORWA-KGOSI:

Mme, le fa ebile go ka nna jang, ke tla sala mo gae.

FALSTAFF:

Ka Morena, ke tla nna lemao-le-ntlha-pedi fa o le kgosi.

MORWA-KGOSI:

Ga se sepe.

POINS:

Morena John, ke a go rapela tsweetswee, tlogela Morwa-Kgosi le nna re le rosi; ke tla mmontsha mabaka a a tla mo patikang gore a re pate mo lebololong le.

FALSTAFF:

Go siame, Modimo o go nee pelotelele ya go mo rapela mme ene Modimo o mo nee ditsebe tsa go reetsa, gore se o tla se buang se tle se mo tsibole mme se a tla se utlwang se tle se dumelesege, gore mojaboswa wa Kgosi a tle a dire legodu le le se nang boikanyo, fela go re itumedisa; gone mekgwa e e maswe ya nako eno e tlhoka baetshegetsi. Salang ka kagiso, le tla mphitlhela kwa Eastcheap.

MORWA-KGOSI:

Tsamaya, tshutela-selemo ke wena! Tsamaya, lekolwane ke wena!

Falstaff o a tswa

POINS:

Jaanong, mong wa me, morategi yo o molemo, a ko o palame le rona ka moso. Ke na le maikaelelo a a tshegi-sang a ke ratang go a tlhagisa mme ga nka ke ka kgona fa ke le nosi. Falstaff, Bardolph, Peto le Gadshill ba tla thukhutha banna ba re setseng re ba laletse; wena le nna re tla bo re seyo; mme e tla re ba tshotse papadi eo, fa nna le wena re se ka ke ra ba thukhutha, o tle o kgaole tlhogo ya me e, o e kgaoganye le magetla.

MORWA-KGOSI:

Re tla itemolola mo go bone ka tsela efe fa re bolola?

POINS:

Re tla bolola pele kgotsa morago ga bone, mme re ba bolelele borakanelo, go bo go le mo go rona go tshegetsa tumalano eo kgotsa go sa e dirafatse, mme bone ba tla tlamega go dira thukhutho eo; jalo e re fa ba sena go e-fetsa, rona re ba tlhasele.

MORWA-KGOSI:

Ke a utlwa, mme kana gongwe ba tla re lemoga ka dipitse tsa rona, ka diaparo tsa rona, le ka sengwe le sengwe, gore ke rona tota-tota.

POINS:

Didimala! Ga ba na ba bona 'pitse tsa rona; ke tla di gole gela mo sekgweng; dibipa-sefathlogo tsa rona ke tla di fetola fa re sena go kgaogana; mme mong wa ka, ke na le bontsintsi ba dibipa-sefathlogo tsa tiro eo, le tsa go bipa 'aparo tsa rona tsotlhe ka di itsege.

MORWA-KGOSI:

Ke a belaela ba tla re fekeetsa thata.

POINS:

Le fa go ntse jalo, ba babedi ba bone ke ba itse e le magatlapa a a se keng a gadima gabedi; mme wa boraro, fa a ka ineela manokonoko a titeo sebaka se seleele, nka itoma sekgokgono. Bomonate ba selo se e tla nna go reetsa maaka a matala a a se ka keng a ba a dumelwa ke ope, a a tla bolelwang ke rramahura yoo fa re kopana maitsi-boa, a re o lwantshitse masome a mararo, le go re o femile jang, o diteile jang, le go re o itshoketse dipogiso dife; re tla tshega re bidikama fa nnete e tlhagisiwa.

MORWA-KGOSI:

Mme ke tla tsamaya le wena; re tlietse tsotlhe tse di tlhokegang mme re rakane ka moso maitsi-boa kwa Eastcheap; ke tla lalela teng. Tsamaya sentle.

POINS:

Sala sentle, Morena wa me. **[O a tswa]**

MORWA-KGOSI:

Ke lo itse lotlhe mme ka pejana ke tla tsenelela Meperepetshego ya lona le botshwakga;
Ka moo ke tla bo ke etsa letsatsi,

Le le tleng le dumelele maru mantsho a loapi,
 Go sira bontle ba lone mo lefatsheng,
 Gore, e tle e re le itletlolola go phatsima,
 Le tle le gakgamalelwe segolo ke bao ba le batlang,
 Fa le phunyeletsa ka letobo le le bokete
 La m uwane e e neng ekete e a le fitlha.
 Fa ngwaga otlhe go ne go ka nnelwa go phomola,
 Go tshameka go no go tla lapisa jaaka tiro;
 Mme ka boitapoloso bo fitlha go itebetswe, bo tla bo
 eleditsewe,
 Mme ga go sepe se gaisang ka monate 'tirafalo tsa
 tshoganyetso.
 Jalo, e tla re ke hularela boitshwaro bono bo,
 Mme ke fetoga se ke sa se solofetsang ope,
 Ke tla bo ke gaisa yo o ikanneng,
 Ka ke tla akisa ba ba rileng ke moleofi;
 Ka gobo fela jaaka gauta e e phatsimang thotobolong,
 E tla re tshokologo ya me e galalela go feta molato wa me,
 E itumedise gantsintsi mme e kgatlhe bontsintsi
 Go gaisa fa go ne go se sepe se e bapisiwang le sone.
 Ke tla leofa mo, tefo ya me e tla neng ekete ya leano;
 Fa lobaka lo fitlhile, ke tla itshupa gore ke eng. [O a tswa]

TEMA III.

Kwa London. Kwa tlung ya Kgosi.

**Go tsena Kgosi, Northumberland, Worcester, Hotspur,
 Morena Walter Blunt, le ba bangwe.**

KGOSI:

Madi a me a ntse a tsidifetse a gatsetse,
 A sa rate go bedisiwa ke tlontlololo eo,
 Mme le ntemogile; ka lone lobaka loo,
 Le nkgatakgata ka dinao. Mme itseng
 Gore go tlogeng fano ke tla itshupa mokgwa,
 Ke tla kokomoga ke tshabega, go feta seemo sa me
 Se se neng se rethefetse ga mafura, sa nolofala ga dipho-
 fana,
 Mme sa latlhegelwa ke leina la go tlotliwa
 Le moikgodisi a se keng a le dirisa fa e se moikgodi ing.

WORCESTER :

Ntlo etsho, Kgosi ya me, ga e tshwanelwe
Le go rileng, gore kwatlhao ya bogolo e dirisiwe mo go
yone;
Mme bogolo jang ke bogolo jo 'atla tsa rona di thusitseng,
Di thusitseng go bo godisa.

NORTHUMBERLAND :

Morena wa me,.....

KGOSI :

Worcester, tswa o tsamae; gone ke lemoga
Diphatsa le bothokakutlo mo mathong a gago.
Ao, rra, o a ikgantsha, o mabela,
Mme bogosi ga bo ka ke ba ikobela
Sefathogo sa kgalefo ya motlhanka.
O filwe tletlelelo go re tlogela; fa re batla
Go go roma le kgakololo ya gago, re tla romela.

[Worcester o a tswa]

O no o batla go bua. [Go Northumberland]

NORTHUMBERLAND :

Ee, morena wa me wa nnete.
Magolegwa a a batlilweng ka leina la gago Kgosi,
A Harry Percy a a tshwereng kwa Holmedon,
Fa a bolela ene a re ga go a gana ope ka one
Jaaka barongwi ba tlaleile mo Kgosing.
Ka mokgwa o, ke lefufa kgotsa diphoso
Tse di molato puong e, e seng mosimane wa me.

HOTSPUR :

Kgosi ya me, ga ke a gana ka magolegwa ape.
Fela ke gopola fa ntwana e fedisitswe,
Fa ke ne ke lapisitswe ke kgalefo le go tllhabana,
Ke hupetse ke tsibikela, ke ikokotetse ka 'rumo la me,
Go ne ga tla morena mongwe a tlhatswitse, a kgabile,
Motho a ka re ke monyadi; mme seledu se beotswe
E ka re tshimo ya mabele fa e setse ka letlhaka;
O na a nkgaga menatenate fela jaaka morekisi;
Mme gare ga menwana ya gagwe a patisitse
Toisinyana e a neng gangwe le gape
A ne a tle a e dupe a ba a e tlose nkong;
Yo erileng a šakgaletswe fa a ntse a dira jalo,
A ja motsokwe wa dinko, a itshegisa a buabua,
Ya re masole a feta a rwele ditopo tsa baileng,
A a bitsa balotsana ba ba tala, ba ba sa rutwang,

Go fetisa ditopo tse di setseng di senyegile
 Ka fa phefo e tswang teng go ya go ene.
 Ka mafoko a baphomodi le a mahumagatsana
 A mpotsaka dipotso; mme la bofelo a batla
 Magolegwa a me, a re o a batlela wena Kgosi.
 Gone ya re dintho tsa me di thuntshiwa ke tsididi
 Ka itewa tsebe ke nonyane papalagae,
 Ka 'baka la khutsafalo le pelo bokhutshwanyane
 Ka araba ke sa ikutlwe, ke sa itse gore ka re'ng:
 A ba tsee kgotsa a lese; ka go ne go ntsentsha
 Go mmona a phatsima mo go kalo, a nkgga menatenate,
 A bua jaaka mosadi wa motlhanka,
 Ka ditlhobolo le meropa le dintho—Modimo o ntshupele!
 A bolela fa selo segolo mo lefatsheng le
 E le molengwana o o alafang pelo ya motho;
 A re go utlwisana botlhoko thata jaaka fela go no go ntse,
 Gore salapetere e ya sefephe e epololwe,
 Mo matenye a mmu o o sa senyetseng ope sepe,
 E bontsi ba bagodi e neng e bo sentse
 Ka bogatlapa; a re fa e ne e se ditlhobolo tse di tshabe-
 gang tse,
 A ka bo le ene a ne a ineela botlhabani.
 Puo e e sa lebanang e ya gagwe, e e maswe, Morena wa me,
 Ka e araba ka motlhofo, jaaka ke boletse;
 Mme ke a go rapela, a mafoko a gagwe
 A se dumelwe e le nnete go lotlhanya,
 Gare ga lerato la me le la Morena wa ka.

BLUNT:

Ka go sekasekilwe mabaka, go siame mong wa ka,
 Sengwe le sengwe se Morena Percy a se buileng
 Go motho yoo, tulong eo,
 Nakong eo, le tse dingwe tse di umakilweng,
 A di latlhwe di lebalwe di se ka tsa ba tsa
 Mo tlhokofatsa, le fa e le ka tsela nngwe tsa gakolola
 Se a se buileng gone koo, ka e le yo a itatola.

KGOSI:

Ka go re'ng, o itatola gore magolegwa a gagwe re a tsee
 Lobaka lwa tumalano a lo beileng e le gore,
 E re rona ka borona, re rekolole jaanong
 Mogwagwadiagwe, Mortimer wa lesilo;
 Mme yo ke ikanang fa ka bomo a raetse,
 A raetse matshelo a bao a ba gogetseng ntweng

Kgatlanong le reaitse yo mogolo, Glendower wa go ka
a swa,

Yo morwadie, go utlwalang bošeng fa a nyetswe,
Ke Motlotlegi wa kwa March. A jalo difalana tsetsho
Di tla tlhotlhorwa go lefa go tlisa mmolai gae?

Re tla reka borukutlhi? Re ba tlatsa ka poifo,

Ba se na go itatlha ba re itatola ba le bosì?

Le bogologolo, mmang a bopamele mo 'thabeng tse di
se nang sepe;

Gonne ga ke na ke ikanya ope ka botsala

Yo leleme la gagwe le tla nkopang tibidikwe

Go busetsa Mortimer wa serukutlhi mo gae.

HOTSPUR:

Serukutlhi Mortimer!

Ga a ise a ke a go hularele, Kgosi ya me,

Fa e se ka ditiragalo tsa ntwà; go go bontsha bonnete

Ga go tlhokege gore go bue masomosomo ka dintho,

Dintho tse di boteng tse a di tllhabilweng a lwa,

Mogang mo lebopong la noka ya Severn e e bojang,

Bobeding ba bone ba kamparaneng, ka matsogo,

Mme ba dubakana gore oura yotlhe e be e fete.

Ba fitlhelwa ba fekeetsana le Glendower yo mogolo.

Gararo ba iphomotsa mme gararo ba ya go nwa metse,

Ka tumalano, ba a nwa moeding wa noka ya Severn,

E erileng ka e tshaba 'fatlhago tsaabo tse di madimadi,

Ya elela ka potlako le poifo go iphitlha lotlhakeng,

Tlhogo ya yone ya e fitlha mo khuting ya noka

E tadikilwe ke madi a batlhabani ba ba madi bao.

Motho yo o maswe yo a batlang borukutlhi,

Ga a ise a ko a itlogele a gabukakwe mo go kalo;

Le ene moikanyegi Mortimer ga a ise a ko a tlhajwe jalo,

A nna dinthontho mme a ntse a itshegela.

Mme a a se ka a senngwa ga twe o serukutlhi.

KGOSI:

O mo jesa dijo tsa ditoro, Percy, o a mo akela;

Ga a ise a ko a rakane le Glendower.

Ke a go bolelela,

Bogolo go ene o na a ka itlhophela go rakana le

Saatane ka esi e le mmaba.

A ga o tlhabiwe ke ditlhong? Mme didimala, go tlogeng
fa

A ke se tlhole ke go utlwa o bua kaga Mortimer.

Nthomele a magolegwa ka bonako jo bogolo,
E seng jalo o tla utlwa se se tla tswang molomong o
Se se kitla se itumedisa. Morena wa me Northumberland
Re dumelela gore le re tlogele, wena le morwa yo wa gago.
Re romeleng magolegwa a lona, e seng jalo le tla utlwa.

Go tswa Kgosi Henry, Blunt, le balatedi

HOTSPUR:

Le fa Saatane a ka tla a ba garumakela,
Ga ke na ke ba romela; ke tla mo latela jaanong
Go mmolelela selo se, gonne ke tla fokotsa botlhoko jwa
pelo ya me,
Le fa ebile ke tla baya botshelo jwa me mo diphatseng.

NORTHUMBERLAND:

Ke'ng, a o tsentshiwa ke kgalefo? Dula o itapolose go se
kae.

Rangwanaago ke yo, o etla.

Worcester o tsena gape

HOTSPUR:

Ke se bue kaga Mortimer!
Diheleng! Ke tla bua kaga gagwe; mme nna
Nka itoma sekgokgono, fa nka se ka ka mo latela.
Rure-rure, ka ntlha ya gagwe ke tla intsha setlhabelo,
Ke tla rothisetsa madi a me a botlhokwa mo mmung,
Mme ke tla tsholeletsa godimo Mortimer yo o gatake-
tsweng fatshe,
Kwa godimodimo fela jaaka Kgosi e e se nang ditebogo e,
Jaaka mookane setlhaba-batlhagoledi yo, mohutsiwa
Bolingbroke.

NORTHUMBERLAND:

Nnaka, Kgosi e betisitse morwa-mogoloo pelo thata.

WORCESTER:

Ke mang yo o gotsitseng molelo o fa ke sena go tsamaya?

HOTSPUR:

O a ikana, fa a tshwanetse go neelwa magolegwa a me,
Mme erile ke kopa tuelelo gape-gape
Malebana le mogwagwadiake, sefathogo sa gagwe sa
befa

Nna a ntilola ka leitlho la motho a nkeleletsa loso,
A roromaka fela fa a umakelwa leina la ga Mortimer.

WORCESTER:

Ga ke mmone molato; ga ke re Mortimer o na a supywa
Ke Richard yo o suleng gore ke ene a mo tlhatlhamang
bogosing?

NORTHUMBERLAND:

O na a sutšwa; ke e utlwile kgoeletso
Mme e ne e le gone fa Kgosi eo—
A Modimo 'tshiamololo tsa gagwe o di itshwarele!—
O neng a bolola a thologetse Ma-Irish;
Kwa erileng a boa a kgaosediwa a sia
Go tla go tloswa bogosing le go bolawa moragonyana.

WORCESTER:

Yo re tshelang re hutsitswe re tlhapadiwa
Ka loso lwa gagwe go ya 'khutlong tsa 'fatshe leno.

HOTSPUR:

Mme, baa pelo, ke a go rapela; a ke go re Kgosi Richard
O boletse phatlalatsa fa mogolole, Edmund Mortimer,
E le mojaboswa wa gagwe rure?

NORTHUMBERLAND:

O dirile jalo; nna ka sebele ke mo utlwile.

HOTSPUR:

Nnyaa, jalo ga nka ke ka baya ntsalaa Kgosi molato,
Yo a mo eleleditseng go swa ka tlala 'thabeng tsa
khumanego.

Mme a go tla direga, gore lona, ba le tlhomileng serwalo
Godimo ga tlhogo ya monna yo wa selebala-baboloki,
Yo ka ntlha ya gagwe le marilweng ka lotshwao lwa
borukutlhi,

Le bidiwang babolai, a go tla diragala totatota,
Gore le rwale dithogako tsa lefatshe lotlhe,

Ka go nna badiragatsi kgotsa go thusa bobe boo,
Dithapo, le sepalamo, kgotsa le ene mmolai?

Ao, intshwareleng go itsuolola mo go kalo,
Go baya pepeneneng maemo a lona a a mo diphatseng
A le leng mo go one kgosing e ya leferefere e;

A go tla bolelwa ka ditlhong metlheng eno,

Kgotsa go tla tswa dikwalong mo dipakeng tse di tlang,
Gore banna ba bogosi le ba nonofo ya lona

Ba kile ba ipesapesa ka selo se sa lebanang,

Jaaka loobabedi—Modimo o intshwarele—le dirile,

Go tlosa Richard bogosing, sešeše se se rategang, se
monate,
Le go tlhoma mutlwa o, moselesele, Bolingbroke?
A mme go tla buiwa gape ka ditlhong,
Gore le ntshitswe masilo, le tlhobogilwe, le latlhilwe,
Ke ene yo kaga gagwe le ithwesitseng dipuo?
Nnyaa tlhe; nako e teng e ka yone le ka rekololang
Tlotlo ya lona e e ileng, la itira batho gape,
Gape mo dikakanyong tsa basiami ba 'fatshe lotlhe.
Busolosang boipelo le lonyatso lo lo tenang
Lwa Kgosi moikgodisi yo o le loganyetsang motshegare
le bosigo
Go lefela bomolemo bo le mo diretseng bone
Le ka tuelo e sisimosang ebong ya loso leno.
Mme he, ka re—

WORCESTER:

Iketle, setlogolo, khutla foo.
Jaanong ke tla le tlhotlhorela kgetsi ya diphiri,
Mme he, lona ba le utlwang manokonoko,
Ke tla le bolelela sephiri se se diphatsa,
Se se tletseng poitshego le mowa wa bopelokgale,
Mo se ka ralalang, sa tlolaganya morwalela o o sumang
Ka tshikhinyego ya ntlha ya lerumo.

HOTSPUR:

Le fa a ka swa, robalang bontle! Kgotsa a nwela kgotsa
a šapa.
A romela mephato go tloga botlhabatsatsi go ya
bophirima,
Mme tlotlo ya gagwe ya anama le 'fatshe lotlhe,
A ba lesa ba setshwarana. Ao, kana madi a a fufula
Go tsosa tau, bogolo go go thantsha mmutla!

NORTHUMBERLAND:

Kakanyo ya tiro nngwe ya bagale
E mo tlhokisa pelotelele e le rure.

HOTSPUR:

Ka magodimo, ke akanya go le bonolo go tlola,
Go phamola tlotlo mo ngwedding yo o se nang lesedi,
Kgotsa go nwela kwa tlasetlase ga lewatle,
Kwa thapo-selekanyi e paletsweng ke go ama lefatshe,
Mme go rutla tlotlo bodibeng ka meritshana,
Gore mmoloki wa gagwe a tle a rwale

Boikgogomoso ba gagwe botlhe ntle ga mokgoreletsi.
Mme a re leseng tsalano e ya bogatlapa!

WORCESTER:

O akanya dilo tse di se nang palo fa,
Mme e seng sebopego sa se a tshwanetseng go se dira.
Ntsalaka yo o rategang, a ko o ntheetse go se kae.

HOTSPUR:

Ke go kopa boitshwarelo.

WORCESTER:

Ma-Scotch ale a batlotlegi
Ba e leng magolegwa a gago—

HOTSPUR:

Ke tla ba tshegetsa botlhe.
Ka Modimo, Kgosi ga e na e tsaya ope wa bone;
Nnyaa, le ebile go batlega le-Scotch go mo tshedisa
losong,
Ke tla ba tshegetsa ka 'atla se.

WORCESTER:

O a simolola
Mme o tlhoka go beela maano a me tsebe.
Magolegwa ao o tla a tshegetsa.

HOTSPUR:

Nnyaa, ke tla a tshegetsa, ga go ka mo gongwe.
O rile ga a ka ke a rekolola Mortimer,
A itsa leleme la me go bua kaga Mortimer,
Fela ke tla mo ratela a thulametse a robetse,
Mme tsebeng ya gagwe ke goeletse 'Mortimer'!
Nnyaa, ke tla rua nonyane seitsegobua e e rutilweng
Go bua fela gore 'Mortimer' mme ke e mo neele,
E tle e tlhole e totisa kgalefo ya gagwe.

WORCESTER:

Reetsa la me, setlogolo, lefoko.

HOTSPUR:

Ke nyatsa 'kgakololo tsotlhe jaanong fa,
Fa e se tsa go rumola le go ngapaka Bolingbroke yo.
Le Morwa-Kgosi, rramakoko yo o se nang tiro,
Yo fa ke ne ke sa tlhomamise gore rraagwe ga a mo rate
Mo a ka itumelelang fa a ka diragalelwa ke sengwe,
Nka beng ke logile maano go mo tshelela mogau 'jalweng.

WORCESTER:

Sala sentle morwarra, ke tla bua nao
Pelo ya gago e kokobetse, o ka itse go reetsa.

NORTHUMBERLAND:

Heela monna, o seelele le seganka se se jang
Go ineela kgalefong e ya sesadi,
Mo o sa beeleng lepe tsebe fa e se 'leme la gago losi!

HOTSPUR:

A ga o bone, ke a bediwa, ke kgobotlediwa ka melamu,
Ke a bogiswa, ke longwa ke ditshoswane, fa ke utlwa
Kaga Bolingbroke, serukutlhi se se maswemaswe.
Bogosing ba ga Richard—ga twe ke kwa kae?—
Ga ke rate le go go itse, kana ke kwa Gloucestershire;
Ke teng kwa setsenwa se se neng se beile rangwanaaso,
Rangwanaagwe York, kwa 'ngwele la me ke le kobileng
lwa ntlha,
Ke le obela kgosi e ya ditshegwana, Bolingbroke yo—
Ke a mo hutsa!
Fale, fa lona nae le ne le boa Ravenspurgh.

NORTHUMBERLAND:

Kwa Berkeley Castle.

HOTSPUR:

A ko o rialo!
La re'ng ne, a maitseo a mantle a magolo,
A ntša e ya lekoropa e mpontshitseng one!
Reetsa a re, 'e rile letlotlo la gagwe la bongwana le
ntsifala',
Le 'motlotlegi Harry Percy', le 'ntsalaka mosiami';
Ao, tiabolo a tlose bontsala ba go nna jalo!
Modimo o intshwarele!
Rangwane yo o rategang, tlotla tsa gago; ke feditse.

WORCESTER:

Nnyaa, fa o ise o fetse, tswelela pele gape;
Re tla nna re go letela.

HOTSPUR:

Ke feditse ammaarure.

WORCESTER:

Mme he, go boela magolegweng a gago a Ma-Scotch:
A golole otlhe fela kwa ntle ga go duelelwa;
Mme o kganele morwa Douglas boitsetsepelo ba gago
Go batla puso ya Scotland; e, ka mabaka a mantsi

A ke tla a go romelang ka lokwalo, ke a go ikanela,
O tla e neelwang ka motlhofo. Wena mong wa me,

[Go Northumberland]

E re morwao a sa tshwere ka mokgwa o Scotland,
Ka bolotsana o gagabele sehubeng
Sa motlhophiwa yole, morategi go bobotlhe,
Mobišopo yo mogolo.

HOTSPUR:

Wa York, a ga se ene?

WORCESTER:

Ga o ake; yo a sa itumelelang
Loso lwa ga monnawe kwa Bristol, ebong morena Scroop.
Ga ke bue se ke akanyetsa,
Kgotsa ke naya keletso ya se se neng se ka direga,
mme ke se
Ke itseng se nnetswe khuduthamaga, sa loganngwa,
sa dumelwa,
Nako e e tla siamang gore leano leo le diriswe.

HOTSPUR:

Ke a dupelela. Ke a ikana go tla siama gotlhe.

NORTHUMBERLAND:

Pele ga go tsoga lorole, golola ntšana tseno.

HOTSPUR:

Ka nnete, ga go na ka mo gongwe, ke borukutlhi ka
sebele:

Mme nonofo ya Scotland le ya ga York,
Go tlhakana le ya ga Mortimer, hee?

WORCESTER:

Mme go tla nna jalo.

HOTSPUR:

Rure go lebagantswe sentle.

WORCESTER:

Mme ga se lefela la lefela le le reng re itlhaganele,
Go ipoloka ka borona ka go phutha batlhabani;
Gobo, le fa re ka nna re iphotlile re sa ngongole,
Kgosi e tla dula e gopola re e tlhoile,
E akanya re le batho ba ba tletseng ngongorego,
Go fitlhela e bona seipatiko sa go re subolola.
Mme bonang ka fa a setseng a simolotse ka teng
Go re bifela ntswa e le motho yo o sefathogo sentle.

HOTSPUR:

O a re bifela, o dira jalo, re tla mo ipusolosetsa.

WORCESTER:

Setlogolo, sala sentle. O se dire sepe puong e
Pele ke go kaela ka dikwalo se o tla tlang go se dira.
Fa lobaka lo fitlhile, lo lo setseng lo atametse,
Ke tla kukunela go Glendower le Mortimer;
Kwa wena le Douglas le ntwana ya rona ka bonako,
Le tla rakanang teng, jaaka ke tla le rulaganyetsa,
Go femela botshelo jwa rona ka nonofo yotlhe ya rona,
Jo jaanong re bo tshelang re le pelaelong e kgolo.

NORTHUMBERLAND:

Tsamaya sentle, nnaka wa ga mma, re tla tswelela e le
rure.

HOTSPUR:

Rangwane, tsamaya sentle. Mme tlhe, tsweetswee
khutsafatsa dinako
Go fitlhela dipoa le dibetsa le go gotla di iteela tshameko,
ya rona magofi! [Ba a tswa]

KGAOLO II.

TEMA I.

Kwa Rochester. Mo lwapeng lwa ntlo ya baeti. Go tsena morwadi a akga lobone.

MORWADI I:

Heelang! Fa e se nako ya go lela ga 'koko tsa bobedi,
nka ipolaya ka go ipega. Selemela se fa godimo ga leiso
le leša, mme pitse ya rona ga e ise e belesuwe. Ke'ng,
modisana!

MODISANA: [mo teng]:

Jaanong, jaanong.

MORWADI I:

Ke a go rapela, Tom, beeletsa sale ya pitse, Cut, mme
o bee sesireletsi fa sale e e kgobotseng teng. Pitse ya batho
e kgobogile thata-thata gone fa magetleng.

Go tsena morwadi yo mongwe

MORWADI 2:

Dinawa le dinawana fa go kolobile jaaka ntša, mme ke gone mo go tsenyang pitse ya batho dipapisi. Fa e sale Robin Ostler a a swa ntlo e tlhakathakanye fela.

MORWADI 1:

Fa e saleng theko ya bojang e palama, ga ea ka ya tlhola e supa boitumelo; ke sone se se e bolaileng.

MORWADI 2:

Ke gopola gore motseleng ya London yotlhe ntlo e ke yone e e boitshegang segolo setona 'bakeng sa makgantsetse; ke lomilwe go fetisa selekanyo mo eketeng ke lomilwe ke tlhapi ya metsi.

MORWADI 1:

Jaaka tlhapi! Rure-rure, ga go na kgosi epe ya modumedi e e kileng ya longwa go mpheta fa e saleng koko e itaya lefuka. Ke'ng modisana! Tla kwano o tle go kgaolwa monyetsane! Tlaa.

MORWADI 2:

Ke na le phuthelana ya nama ya kolobe le merogwana e mebedi tse di tshwanetseng go isiwa Charingcross.

MORWADI 1:

Morena! Dikalakune tse di mo serotong sa me di bolailwe ke tlala. Heela, modisana! Selo ke wena wa go ipona! A leitlho la gago ga le sa tlhola le bona, ne? A ga o utlwe? Kana selo se se go siametseng jaaka seno ke go robela thobane ya me mo godimo ga gago, ammaarure. Tlaa, o tle go kgaolwa tlhogo! A ga o sa tlhwa o na le maitsetsepelo?

Go tsena Gadshill

GADSHILL:

Dumelang, barwadi. A masa a sa le kgakala?

MORWADI :

Ke gopola ke nako ya bobedi mo mosong.

GADSHILL:

Ke a go rapela, nkadima lobone lwa gago, go bonesa pitse ya me mo bojelong.

MORWADI 1:

Nnyaa, iketle ka Modimo; ke itse malepa a a raraanyeng go feta la gago.

GADSHILL:

Ke a go rapela, nkadima la gago.

MORWADI 2:

Ee, leng? Ga o itse? A o rile ke mo adime lobone lwa me? Waii, ke tla go bona o ile polaong pele.

GADSHILL:

Heela, morwadi, o ikaeletse go tla London ka nako efe?

MORWADI 2:

Ke a go ikanela, ka nako ya batho ba ya marobalong ba tshubile ka dipone tsa mafura. Tlaa, mogaetsho Mugs, re tla tsosa banna botlhe; ba tla tsamaya le setlhopha, gone ba rwele morwalo wa dilo tsa botlhokwa.

Barwadi ba a tswa

GADSHILL:

Ke'ng foo! Mosimane wa kgosing!

CHAMBERLAIN: [mo teng]

Ke gaufi ka puo ya moutswa-kgetse-tsa-madi.

GADSHILL:

Karabo eo e lolame fela jaaka ya go re bua ke gaufi mosimane wa kgosing; gone tiro ya gago ga e fapaane gope le ya go phamola dikgwema fela jaaka ya go naya batho ditaelo e sa fapaane le ya go dira tiro ka nosi; o baakantse morero jang?

Go tsena Chamberlain

CHAMBERLAIN:

Dumela, morena Gadshill. Se ke se go boleletseng mo maitisong a maabane se ntse fela jaaka ke se buile: go teng makgorwane wa dipoa tsa Kent yo o tlleng a tshotse makgolo a mararo a madi a diponto tse dikhubidu. Maitsiboweng fa go jewa maabane ke mo utlwile a sebeta mongwe wa lesomo la gagwe; ke a bona yoo ke modisa-matlotlo, motho yo o nang le dikgetse tse di tletseng dilo tsa botlhokwa le tseo ke sa di itseng. Ba tsogile, mme o setse a bitsa dijo tsa mae le sereledi; ba tloga ba tsena mo tseleng.

GADSHILL:

Monna, fa ba ka falola go rakana le dinokwane, nka go naya thamu ya me gore o e kgaole.

CHAMBERLAIN:

Nnyaa, ga ke e senke; ke a go rapela, nna ka yone, o e beele mopega-dinokwane; gone ke itse fa go se na sep se o se ratang go gaisa go ya go lalela batsamai mo ditse-leng; o obamela tiabolo fela jaaka motlhoka-boikanyego a ka dira.

GADSHILL:

O mpo-lelela'ng kaga mmolai wa badira-molato, ke tla dira 'polaelo tse pedi tse di kwenneng gobo fa ke bolawa, morena John le ene o tla lepelela le nna, mme o itse ka fa a nonneng ka teng. Go na le bagale ba bangwe ba kooteng o sa loreng kaga bone, ba jaanong ba utswang fela go oketsa lesomo le go ntlafatsa tiro eo; ba e leng bone, fa go ne go tlhotlhomisiwa bontle, ba neng ba tla tlhamalatsa ba siamisa dilo, ka ntata ya maemo a bone. Ga ke na kgolagano le bao ba ruthulakang batho ka ditobane tse ditelele go ba ngaporolola bonnyennyane, ga ke mongwe wa dilo tseo tsa ditsenwa tse di difatlhogo di budufaditsweng ke go tlhola ba rita tlase ga nkgo ya bojalwa; ke golaganye le barwabatho, bana ba bokgomo-di-kgwana, dikgosana le maja-le-dikgosi, ba ba itseng go dirisa molao, ba ba bofefo go isa letsogo go na le go ntsha molomo, le go bua ka pejana boemong jwa go nwa bojalwa, le go nwa ka pejana boemong jwa go rapela. Mme kana, ijo wee, ke a aka; gone ba tlhola ba rapela moitshepi wa bone ebong bophara ba lefatshe la kgosi; kgotsa mma ke re e seng go le rapela e leng go le bapala, go le ja go le nyeletsa, gone ba tlhwa ba palame mo go lone, ba elerela kwa le kwa, ba le gataka ka maotwana a bone.

CHAMBERLAIN:

Ga tweng, ga twe ba dira lefatshe 'tlhako tsa bone? A dinao tsa bone ga di nke di tsenelelwa ke metsi thata mo dipuleng?

GADSHILL:

Di tla tsenelelwa, di tla tsenelelwa; tsamaiso ya molao e le dirile gore le dutle. Re utswa jaaka eketeng re matlung a magosi, re sa šebašebe sepe; re tshotse peo ya more-wa-majwe, re tsamaya re fitlhegile.

CHAMBERLAIN:

Nnyaa, ke a ikana, ke gopola le tshwanetse go leboga bosigo gona le more-wa-majwe fa le tsamaya le fitlhegile.

GADSHILL:

Nnaya seatla sa gago: o tla nna le seabelo mo go se re se rekang, ke bua ke buile.

CHAMBERLAIN:

Nnyaa, bogolo mma ke se amogele, jaaka o le legodu le le se nang go ikanngwa.

GADSHILL:

Tloga fa; 'tlogolwana tsa ga Atamo tsothle di bidiwa "motho". Laela modisana a ntshe pitse ya me mo setaleng. Sala sentle molotsana yo o diretse-retse.

[Ba a tswa]

TEMA II.

Mo ditseleng gaufi le Gadshill.

Go tsena Morwa-Kgosi Henry le Poins le Peto.

POINS:

Tlaa, iphitlhe, iphitlhe. Ke sutisitse pitse ya ga Falstaff, o nnetse go kgarakgatshega jaaka pampitshana mo sefefong.

MORWA-KGOSI:

Emang sentle. [Ba a iphitlha].

Go tsena Falstaff

FALSTAFF:

Poins! Poins! nnaha o bolawa ke fa kae! Poins!

MORWA-KGOSI: [O a tsena]:

Iketle, molotsana rraphilo-di-mahurahura! Tota o tsoetsa'ng modumo mo go kana!

FALSTAFF:

Poins o kae, Hal?

MORWA-KGOSI:

O tthatlogile thaba e; ke tla ya go mo senka. [O a tswa].

FALSTAFF:

Ke hutsegile go ya go utswa mmogo le legodu leo; senokwane seo se tlositse pitse ya me sa ya go e golegela kwa ke sa go itseng. Fa nka tsamaya ka dinao dikgato di se kae fela, ke tla tloga ke hupela mowa. Mme ga ke

belaele ke tla swa loo lwa Modimo fa nka falola go pege-
lwa go bolaya legodu leo. Mo dingwageng tse di masome
a mabedi a a nang le metso e mebedi ke ne ke tlhola
ke ikana ka dipaka tsotlhe fa ke se na kgatlhego ya go
tlwaelana le ene, mme le fa go ntse jalo ke neetswe
gore roobabedi re tlhole re salanye morago. Nka gaka-
mala rure fa a sa njesa mesukujane (melemo) gore ke tle
ke mo rate; go ne go se ka ke ga nna ka go sele; ke nole
disiretsa-pelo. Poin! Hal! Ntla le ka ipona bobeding
ba lona! Bardolph! Peto! Nka mpa ka swa ke tla
go na le go ya go utswa gape. Fa e se selo se se siameng
jaaka seno, go fetoga go nna motho wa boikanyo, le go
tlogela magodu a, go ka bo go gakgamatsa thata-thata.
Nna ke retelelwa ke go tsamaya kgato tse nne mo go se
nang tsela ka ekete ke dira dimaele tse di masome a supa;
le baitimokanyi ba ba 'pelo di thata ba, seo ba se itse
sentle. Go tlhokofatsa pelo ya motho go gopola gore le
magodu ga a na go ikanyana!

[Ba letsa molodi] Tsu-i-i-o! A dilo tsa go gailega tso-
tlhe fela! Nnayang pitse ya me, magodu ke lona;
nnayang pitse ya me, ga ke na sepe le lona!

MORWA-KGOSI: [O a tsena]:

Iketle, rradimpe! Robala, isa tsebe ya gago gaufi le lefa-
tshe, o reetse mosito wa dinao tsa batsamai.

FALSTAFF:

A lo na le ditlhomeso tse di tla ntsosang fa fatshe?
Tsamayang, ga nke ke tlhola ke tsamaya sebaka se se kana
le fa ebile go ka twe ke tla duelwa ka madi otlhe mo letlo-
ding la ga rramatlotlo wa sešaba. Le bolawa eng go
ntira seramatla mo go maswe jaana?

MORWA-KGOSI:

O a aka; ga o a tshamekisiwa maswe, o lathile pitse ya
gago.

FALSTAFF:

Ke a go rapela, Morwa-Kgosi yo o molemo, Hal, nthusa
gore ke fitlhe kwa pitseng ya me, ngwana wa Kgosi e
shweu.

MORWA-KGOSI:

Tswaa, legodu ke wena! A ke nna modisana wa gago?

FALSTAFF:

Tsamaya o ye go ipega 'aparong tsa gago tsa Morwa-Kgosi!
Fa nka tshwarwa ke tla le tlhanolela mebala. Gape,

fa ke se ka ke ka le opela, ka le direla maboko a a le senyang semelo, a mongwe a ntshelile mogau mo phafaneng ya bojalwa. Ke ila tlhagano e e feteletseng, e e se nang boikhutso.

Go tsena Gadshill le Bardolph

GADSHILL:

Ema.

FALSTAFF:

Ke a ema kgatlhanong le maikaelelo a me.

POINS: [O tsena le Peto]:

Ehee, ke moeteledi-pele wetsho, ke itse lentswe la gagwe. Bardolph, dikgang ke dife?

BARDOLPH:

Ipipeng, ipipeng, phuthololang dibipo tsa lona; madi a Kgosi-kgolo a tla a rwelwe-rwelwe le tsela e e fologelang fa phateng; madi a a isiwa go rramatlotlo yo mogolo wa Kgosi.

FALSTAFF:

O leleme, legodu ke wena, madi ao a isiwa ntlong ya bojelo ya Kgosi.

GADSHILL:

A lekanye go re lekana rotlhe—

FALSTAFF:

Gore re bolawe.

MORWA-KGOSI:

Banna, lona ka bone lo tla itebaganya nabo mo kgorong ya sepitlaganyane. Nna le Ned Poins re tla tsamaela kwa tlase, mme e tla re fa ba ka falola le se na go kopana, ba tla wela 'atleng tsa rona.

PETO:

Palo ya bone ba kae?

GADSHILL:

Ba roba menwana e le mebedi kgotsa ba 'some.

FALSTAFF:

Mogala'a mmakapane, a ga ba nke ba re thukhutha?

MORWA-KGOSI:

Wa re'ng, a o legatlapa, Morena John Diphafana?

FALSTAFF:

Rure-rure, ga ke John wa Gaunt, rrago-mogolo; mme ebile, Hal, ga ke legatlapa.

MORWA-KGOSI:

Nnete e tla tlhadia e itshupafatsa, go siame.

POINS:

Monna Jack, pitse ya gago e eme ka fa morago ga legora; e tla re o e batla o e fitlhele e eme foo. Sala sentle, o se ka wa ba wa re tlhanogela.

FALSTAFF:

Jaanong ga ke na thata ya go mmetsa, le fa nka tshosiwa ka polao.

MORWA-KGOSI: [O sebela Poins]:

Ned, dibipo tsa rona di kae?

POINS: [O sebela Morwa-Kgosi]:

Ke tse, gautshwanyane, kgotlhagana.

[Morwa-Kgosi le Poins ba a tswa]

FALSTAFF:

Jaanong, dikgosi tsa me, a mongwe le mongwe a fetole kutlo-botlhoko go e dira boitumelo; mongwe le mongwe a ngaparele tiro ya gagwe.

Go tsena batsamai

MOTSAMAI 1:

Tlaa, mogaetsho, mosimane o tla goga 'pitse tsa rona go di folosa thaba e; rona re tla tsamaya ka maoto go se kae go a phutholola.

MAGODU:

Emang!

BATSAMAI:

Morena Jesu, re tshegofatse!

FALSTAFF:

Betsang, ba ripitleng; ba kgaoleng dikgokgotsho; ha! ha! balotsana! magodu a majakolobe! ba tlhoile rona makau; ba ruthakeng; ba somoleng ditsabone.

BATSAMAI:

Re sule, go nyelela, rona le gotlhe ga rona ka go sa khutleng!

FALSTAFF:

Swang magodu ke lona le dimpanyana, a le nyerile marapo? Nnyaa, e seng lona masilo ke lona a bahumi;

ke eletsa e ka bo sefalana sa lona se ne se le fa! Ba tseneleleng, dinamama tsa kolobe, ba rutheng! Lwa re'ng ne, magotswana! Makolwane a tshwanetse go tshela. A ke lona baatlhodi ba batho, ke lona? Re tla le athola tota jaanong. [Ba a ba thukutha, ba a ba golega, ba a tswa]

Go tsena Henry le Poins

MORWA-KGOSI:

Magodu a golegile batho ba mmannete. Fa, jaanong, nna le wena re ka tlhasela magodu ra a thukutha, ra tla ra ya London re itumetse, a tla ganetsana beke yotlhe, go tshegwa kgwedi yotlhe mme go tshamekwa ka go sa khutleng.

POINS:

Ipaakanye; ke bao ba etla. [Ba a iphitlha]

Go tsena magodu gape

FALSTAFF:

Tlaang beng ba me, a re abelaneng, re palame dipitse letsatsi le ise le tswa. Morwa-Kgosi le Poins ke magatlapa a a tlhobogilweng; yo go tweng Poins ene o ka ikgaisediwa ke pidipidi ka bopelokgale.

MORWA-KGOSI:

Madi a lona kgotsa botshelo!

POINS:

Dirukutlhi tsa magodu!

[Etile ba sa ntse ba kgaoganya madi Morwa-Kgosi le Poins ba a ba tlhasela; mme ba a rutlomologa, ba a phatlalala; mme Falstaff, o betsa ka thobane gabedi, gararo, pele ga a inaya sekgwa le ba bangwe, ba tlogela papadi ya bone kwa morago.]

MORWA-KGOSI:

Tsamaya ka go iketla. Palama pitse o itumetse. Magodu a phatlaletse, a dubakilwe ke poifo. Mo a se ka keng a ba a rakana gape; Mongwe le mongwe o gopola wa ga gabo ke lepodisi, A re tsamae, Moratwa Ned. Falstaff o fufutse ga loso, Mahura a gagwe a etla a tshologa le lefatshe mmopamana. Fa e ne e se setshego, ke ne ke tla mo tlhomogela pelo.

POINS:]

A bo le kile la bokolela 'godu le letona! [Ba a tswa]

Kwa Warkworth Castle.

Go tsena Hotspur, a le esi, a bala lokwalo.

HOTSPUR:

“Mme, nna ka bogame, morena wa me, nka bo ke itumetse thata go tla koo, ka ntlha ya lorato lo ke ratang 'sika lweno ka lone.” A re o ka bo a itumetse; mme ke'ng a sa itumele, jaanong? Ka ntata ya 'rato lo a ratang bantlo etsho ka lone: ka se, o supa ka fa a ratang bogolo sefalana sa gagwe ka teng go gaisa ntlo ya rona. A ke nne ke balele pele, tlhe. “Tiro e o e ipeileng pele e tletse diphatsa” —go re'ng, go a tlhomamisega; kana le go tsenwa ke serame go diphatsa, go robala, go nwa; mme ke a go bolelela, seabuabu—sekamorena wa me, go tla betsega makubukubu mutlwaneng o, diphatsa; fa re ka o nyeletsa gone, go tla tla polokesego. “Tiro e o e ipeileng pele e diphatsa; ditsala o di badileng ga di ikanyege; nako le yone ga e a lebagana; mme thulaganyo yotlhe e motlhofothofo go emelelana le mmaba yo mogolo mo go kana-kana” Wa rialo, a wa rialo rure? Ke bile ke go raya ke re, o motho wa matlhogole, motho ka gobo batho ba a tlhokwa, mme o maaka. A motho yo o se nang tlhaloganyo! Ka Morena, lekunutu la rona ga go na lepe le le kileng la tshwana nalo; ditsala tsa rona ke baikanyegi ba 'paka tsotlhe; lekunutu la sephiri tota, ditsala rure, tse di tletseng tsholofetso; lekunutu le le se nang selabe, ditsala tse di molemo gantsintsi. Ga twe legatlapa le senokwane se tota ke mang se! O buang, ka le Moruti yo mogolo wa York a itumetse dithulaganyo le ka fa di tsamaisitsweng ka teng? Ammaarure, ammaarure, fa nka be jaana ke ne ke bua moitimokanyi yoo a le gaufi fa, nka bo ke mo tshwetla legata ka phokamowa ya kgarerebe ya gagwe. Ga ke re rre o teng, le rangwane, le nna ka bonna? Morena Edmund Mortimer, Mobsopo wa York, le Owen Glendower? Fa godimo ga bone ba ga go boorra-Douglas? A ga ke a amogela dikwalo tsa bone tse di bolelang fa ba tla nkgatlhantsha ba tlhomeletse, kgwedi e e tlang e tlhola la borobamongwe? Ga ke re bangwe ba bone ba setse ba bile ba bolotse? Kana mohaitane yo wa moitimokanyi o ntswela kae! Motlhokatumelo! Hee! Le tla bona ka ntata ya poifo ya gagwe

le bogatlapa, o tla nanogela Kgosing go ya go senola sephiri sa lekunutu la rona. Ijoo! Ntla nka bo ke na le go ikgaoganya ka bogare le gore ntlha tsoopedi tsa mmele wa me di tle di sekamparanele gobo ke umaketse motho sekasejana sa mokaro wa mašwi tiro ya rona ya bokgabale! A a tsamae, a ye go loma kgosi tsebe! Re ipaakantse. Bosigong jono ke a bolola.

Go tsena mogatse, Mohumagadi Percy.

Go jang, Kate! Mo lobakeng lwa 'oura tse pedi ke tla tshwanelwa ke go kgaogana nao.

MMA-PERCY:

Ao, mogatsaka yo o rategang, o duletse'ng o le esi?
Ke ka molato wa sebe sefe gore mo 'bekeng tse pedi tse
E bo ke nnile mosadi yo o lelekilweng 'phateng tsa Harry
wa 'gwe?

Mpolelela mogatsaka, gore ke'ng se se tlosang mo go wena
Thato ya dijo, boitumelo, le thobalo ka tapologo,
O ganelesetsa'ng matlho a gago fa mo lefatsheng,
M me o tshoswa ke'ng gantsintsi fa o le esi?

Sefatlhogo ga se a runya se rile, setlhe! go rile'ng?

O a betseng khumo ya me le tshwanelo tsa me mo go wena
Go kakanyo e tsentshang le kutlo-botlhoko e e tenang?

Ntse ke go etse tlhoko fa o robetse sebakanyana,

Ka go utlwa o ngonangona kaga 'polelo tsa ntwangolo;

O bua o rapelaka pitse ya gago e e tlolang e katakata.

O goa o re "Tshwara pelo! tsena ntweng!" Wa ba wa bua

Ka tlhaselo le kgorometso, ka mahuti, ditente,

Ka dithibababa, melelwane le makotswana,

Kaga marumo, ditlhobolo, 'pitse tsa ntwang,

Ka thekololo ya magolegwa le batlhabani ba ba suleng,

Le ka tsamaiso ya ntwang e e sa boeleng morago.

Mowa mo teng ga gago ga o bolo go kgaratlha

Mo o bileng wa go padimosa borokong ba gago gore

Marothodi a madi a nyeuge sefathogong sa gago,

Jaaka mahulo molatswaneng o o tlhadiang go tlala;

Sefathogong sa gago ga bonala dikai dingwe,

Tse re a tleng re di bone fa banna ba ikhupetsa mowa

Go tla ba goa taolo kgolo ka tshoganyetso.

Ao, dikai tse ke tsa eng tse?

Tiro nngwe e kgolo e teng e e lebaganyeng kgosi ya me,

Mme ke tshwanetse ke e itse e seng jalo ga o nthate.

HOTSPUR:

Wa re ke'ng, didimala!

[Go tsena motlhanka]

A Gilliams o ile ka phorogotlhwana?

MOTLHANKA:

O tsamaile, mong wa me, e setse le oura e fetile.

HOTSPUR:

A Butler o busitse dipitse tsele kwa go mosekisi?

MOTLHANKA:

E nngwe fela, mong wa ka, ke gone a neng a e tlisa.

HOTSPUR:

Pitse efe? A e khunou, e e tsebe e segau, a ga se yone?

MOTLHANKA:

Ke yone, mong wa me.

HOTSPUR:

Khunou eo e tla kotangwa ke nna.

Ee, ke tla e palama jaanong. Mogala 'a mmakapane!

Raya Butler a e gogele fa lebatleng.

[Go tswa motlhanka]

MMA-PERCY:

Mme morena wa me, reetsa fa.

HOTSPUR:

Wa re'ng, mohumagadi wa me?

MMA-PERCY:

Tota ke eng se se go tsamaisang?

HOTSPUR:

Ka ntlha'ng, pitse ya me, moratiwa, pitse ya me.

MMA-PERCY:

Tswaa kgabo ke wena ya setsenwa!

Le kgano ga a na lobete lo lo kanang ka

Lo lo go kgarakgatshang. Ammaarure,

Ke tla baa ke nna ke itse lekunutu la gago, ntlala le itse.

Ke belaelela mo go nkgonne Mortimer go go rukuthisa

Ntateng ya maemo a gagwe, mme o romeletse go wena

Go tla o mo thusa tirong eo—mme fa o ka tsamaya—

HOTSPUR:

O raya bokgakala boo ka maoto, mogatsaka, nka lapa.

MMA-PERCY:

Tla, tla, papalagatsana ke wena, nkaraba
Ka tlhamalalo potso e ke e botsang.
Rure-rure, Harry, ke tla go roba monwanyana,
Mme bogolo fa o sa mpolelele nnete yotlhe.

HOTSPUR:

Tloga fa,
Tloga fa, serata-tshameko! Lerato! Ga ke go rate,
Ga ke go kgatlhegele ka sepe, Kate; ga re a tlela 'fatsheng
leno
Go tla go tshamekisa bana-bamatsela le go naana dipou-
nama:
Re tshwanetse go nna nko-di-madimadi le ditlhogo di
matleretlere,
Re tshologe madi ka tsone. A nke ke ye, pitse ya me!
Wa re'ng, Kate? O batla go dira'ng ka nna?

MMA-PERCY:

A ga o nthate, ga o nthate e le rure?
Go siame, se nthate; gone jaaka o sa nthate,
Nna ga nke ke ithata. A tota ga o nthate?
Nnyaa, mpolelela fa o tlhagana kgotsa o tlhona.

HOTSPUR:

Tla, a o batla go mpona fa ke palama?
Mme e tla re ke le pitseng, ke tla ikana fa
Ke go rata le dipoko. Mme reetsa, Kate,
Ke se tlhole ke go utlwa o mpotsa go tloga fano
Kwa ke yang, kgotsa lobaka lwa selo seo;
Kwa ke tlamegang go go ya, ke tla ya; mme, go kgaola
kgang,
Maitseboweng ano ke tlamega ke go tlogele, moratiwa
wa me, Kate.
Ke go itse sentlentle mme legale e seng go feta
Gore o mogatsa Harry Percy. O boikanyo,
Fela o sa le ene mosadi; fa e le mo sephiring,
Gone ga o na molekane; gone ke dumela rure
Ga o ka ke wa bua kaga se o sa se itseng;
Ke tla go ikanya go le kalo, morategi wa me, Kate.

MMA-PERCY:

Wa re'ng gore go le kalo?

HOTSPUR:

E seng go feta foo le go rileng. Mme tlhwaa tsebe, Kate:
Kwa ke go yang, le wena gape o tla ya;
Gompieno ke a bolola, ka moso ke wena.
A seo se tla go itumedisa, Kate?

MMA-PERCY:

Se tla intumedisa ka ke se na boitirasebe. [Ba a tswa]

TEMA IV.

**Kwa ntlong ya banwi ya Boar's Head, kwa Eastcheap.
Go tsena Morwa-Kgosi.**

MORWA-KGOSI:

Ned, ke a go rapela tswaa mo tlung e e makgaphila eo
mme o nthuse ka setshego go se gonene.

POINS [O a tsena]:

O ntse o le kae, Hal?

MORWA-KGOSI:

Ke ntse ke le mo gare ga masilo a mararo kgotsa a mane
re le mo lekokong la masome a marataro kgotsa a a
robang bobedi a diramatla. Ke ikisitse kwa tlase mo
go se nang selekanyo. Monna, ke seopo-sengwe le mara-
kana-thapong a matsaya-ditsabatho, mme nka ba ba-
lolola ka maina a bone, ebong Tom le Dick le Francis.
Gore ba tle ba bolokege ba ikana ba bo ba ikana, gore
le fa ebile ke le Morwa-Kgosi wa Wales, ke sa ntse ke le
kgosi ya maitseo; ba mpolelela mo matlhong gore ga ke
esemang yo o mabela jaaka Falstaff, ba re ke moja-diwela-
ng, mosimane wa pheta-kapejane, mosimane yo o molemo,
ka Morena, ba mpitsa jalo ba ntheta, mme e tla re ke le
Kgosi ya Ennyelane ke tla busa tshimane yotlhe e e
molemo ya Eastcheap. Go itlopela bojalwa thata, ba
go bitsa go hubitsa; mme fa e ka re o se na go baya boja-
lwa molomo wa ema go ikhutsa, ba tle ba goe ba re
'ao!', mme ba re o nwe o fetse. Go khutshwafatsa ma-
foko, ke fetogile senwi se segolo ka metswetswe e e lesome
le botlhano mo ke bileng nka nwa go lepalepana le monwi
mongwe le mongwe fela, ka selekanyo sa gagwe mo 'tshel-
long jwa me. Ke go bolelela mafoko Ned, o latlhegetswe
ke tlotlo e kgolo, ka go tlhoka go nna le nna mo tirong e.
Mme Ned yo o rategang—yo, go natetsha leina la

gagwe, ke go nayang lengwetšhana la sukiri, le ke le hupareditsweng kgantele ke setshelela matsayaphaana, yo mo botshelong jwa gagwe a iseng a ko a itse Senyesimane sepe fa e se sa go re 'bošcleng ba ba robang menwana e mebedi le botibidikwe ba barataro', le go re 'tsenelang kwano,' a oketsa ka moduduetso a re 'jaanong, jaanong, morena! Tshela sekanyo sa bojalwa jwa Spain o se kwale ka nna, mo leineng la moeng yo o mo ntlwaneng ya Half-moon.' Mme, Ned, go tsamaisa dinako go fitlhela Falstaff a tla, ke a go rapela a ko o iphitlhe ntlwanyaneng nngwe fa ke sa ntse ke botsa setsheleladinwi se sebotlana gore se ne se mphelang sukiri; mme o se ka wa didimalela go bitsa o re 'Francis,' gore polelo ya gagwe e tle e se ka ya nna sepe fa e se gore 'jaanong'. Sutelela koo, mme ke tla go naya sekai. [Poins o a tswa]

POINS [A le mo ntlwanyaneng]:

Francis!

MORWA-KGOSI:

O bitsa sentle thata.

POINS:

Francis!

Go tsena Francis

FRANCIS:

Jaanong, jaanong, morena. Ralph, leba setlhare sa mogarenata.

MORWA-KGOSI:

Tla kwano, Francis.

FRANCIS

Morena wa me?

MORWA-KGOSI:

O saletswe ke lobaka lo lo kae o dira, Francis?

FRANCIS:

Rure, 'nyaga tse tlhano, tse di lekanang le go.....

POINS:

[Ka mo teng] Francis!

FRANCIS:

Jaanong, jaanong, morena.

MORWA-KGOSI:

'Nyaga tse tlhano! Ka Mmabatho, nako e telele ya go direla le go tsirimanya madi. Mme, Francis, a ke go re o

ka tshogane ka o ipolaya pelo o intsha legatlapa mo tirong e o e neilweng mme o sia lepaapaa, o hunne direthe le ditheledi?

FRANCIS:

Morena, ao, mong wa me, nka ikana ka meremegolo ya Ennyelane, e ke e gakologelwang.

POINS:

[Mo teng] Francis!

FRANCIS:

Jaanong, jaanong, morena.

MORWA-KGOSI:

Dingwaga tsa gago tsa matsalo di kae, Francis?

FRANCIS:

Mma ke akanye—e tla re ka 'tsatsi la moletlo wa ga Mikaele Moitshepi 'ngwaga tsa me di bo di le—

POINS:

[Mo teng] Francis!

FRANCIS:

Jaanong, Morena. A ko o bee pelo, mong wa me.

MORWA-KGOSI:

Nnyaa, reetsa kwano Francis: sukiri e o e mphileng, e ne e le ya tibidikwe e nngwe fela, ga se gone?

FRANCIS:

Morena, ntle e ka bo e ne e le ya tse pedi!

MORWA-KGOSI:

Boemong jwa yone ke tla go fa ya bokete jwa sekete sa diponto. Fa o tla e batlang teng, o nkgakolole, mme o tla e neelwa.

POINS:

[Mo teng] Francis!

FRANCIS:

Jaanong, jaanong!

MORWA-KGOSI:

Jaanong, Francis? Nnyaa, Francis; mme e leng ka moso, Francis; kgotsa Francis, ka Lwabone; kgotsa rure, Francis, fela fa o tla batlang gone. Mme, Francis!

FRANCIS:

Mong wa me?

MORWA-KGOSI:

A o ka thukhutha seaparabaki sa matlalo a a boleta, sa dikonopo di lakaselang, sa meriri e maebeebe, sa dirwalwa-menwaneng tsa botlhokwa, sa dikausu di thokwanyana, sa dibofa borokgwe tsa moitlhoki, rraleleme le borethe, rradimpa megoutsa boo swaki ya bojalwa—

FRANCIS:

Rure, morena, kana o raya mang?

MORWA-KGOSI:

Ka ntlha'ng, he, seno sa gago fela ke se serokwa sa bojalwa ba Spain; mme ela tlhoko, Francis, bakana ya gago ya ka fa teng e tla leswafala; kwa Barbary, monna, ga e ka ke ya nna jaaka e ntse.

FRANCIS:

Eng, morena?

POINS:

[Mo teng] Francis!

MORWA-KGOSI:

Tsamaya legodu ke wena! A ga o ba utlwe ba go bitsa? [Fa, ba mmiletsa gongwe; o sala a eme madi a sa itse kwa a ka yang teng.]

Go tsena motlhotlhi wa bojalwa.

MOTLHOTLHI:

Ke'ng o eme jaaka pinagare o reeditse go bitswa moo? Tlhokomela baeti mo tlung. [Go tswa Francis] Mong wa me, Morena John wa mokgalajwe, le ba bangwe ba le baratara ba eme fa kgorwaneng; a ke ba bulele ba tsene?

MORWA-KGOSI:

Ba tlhokomologe go se kae, o itse go bula setswalo. [Go tswa motlhotlhi] Poins!

Go tsena Poins gape.

POINS:

Jaanong, jaanong, morena.

MORWA-KGOSI:

Monna, Falstaff le magodu a mangwe ba fa kgorwaneng; a re tla nna boitumelong?

POINS:

Re itumele fela jaaka ditsiritsiri, 'kolwane la me. Mme theetsang; le dirile motshameko ofe ka tshegisi ya se-tshelela-dinwi se sa ditshegwana? Tlang, eng ke eng?

MORWA-KGOSI:

Ke tletse metlhagano le boipelo tse di itshupileng e le tlhapedi fa e sale ka malatsi a ga Atamo yo mogologolo yo o molemo, go tla go fitlhela bonyaneng jwa metlha eno bosigo-gareng ba gompieno.

Go tsena Francis gape.

Nako ke mang, Francis?

FRANCIS:

Jaanong, jaanong, morena. [O a tswa]

MORWA-KGOSI:

Kana motho yo o nnetseng mafoko makhutshwane, ntswa e le ngwana wa mosadi, makhutshwane go gaisa a papalagae! Se a se itseng ke go palama le go fologa dikgato, ga a setswerere sa puo fa e se a bolelela moreki bogolo ba molato wa gagwe. Nna kakanyong ga ke ise ke ko ke tshwane le Percy, Hotspur wa Bokone; ene yo o mpolaelang masome a a supang le bobedi kgotsa a a robang bobedi le metso e mene a Ma-Scot nakong ya dijo tsa mosong, a tlhapa diatla tsa gagwe, mme a raya mogatse a re "Ditlhong go tshela botshelo jo bo tlhokang ditiragalo jaana! Ke batla tiro!" Mosadi a re "Ao Harry wa me yo o rategang, o bolaile ba le kae gompieno?" A fetole a re "Siela pitse ya me e khunou seno," morago ga oura a arabe, "Ba le lesome le bone, ditshameko, ditshamekwane." Ke a go rapela bitsa Falstaff a tsene. Ke tla etsa Percy, mme segokga seo sa go dirakana dilo se tla etsa morwadia Mortimer, mogatsa Percy. "A re utlwe!" go gowa letagwa. Bitsa dikgopo, bitsa dikgadika.

Go tsena Falstaff, Gadshill, Bardolph, le Peto; Francis a ba latela a rwele bojalwa ba beine.

POINS:

Re a go amogela, Jack; o ntse o le kae?

FALSTAFF:

Leroborobo go magatlapa otlhe le boipusolosetso gape! Itumeleng, mme Amen! Mosimane, ntshela phaana ya bojalwa. Pele ga ke tshela botshelo jo ka bolelele,

ke tla loga dikausu tsa ka fa teng, ke di thibe matshoba mme ke di rwale. Leroborobo lwa magatlapa otlhe! Legodu, ntshelela phaana ya bojalwa. Selo se tshiamo, ne, ga e tlhole e le teng jaanong? [O a nwa]

MORWA-KGOSI:

A o kile wa bona letsatsi le tletseng pelonomi le atla sereledi sejaneng? Sereledi se nyerolosiwa ke bothithwana ba letsatsi! Fa o se bonye akanya matlhakatlhakane ao.

FALSTAFF:

Nkgata-kerelele ke wena, ebile go nkgata taka mo bojalweng bo; ga go na sepe fa e se bogodu mo basiamoloding, mme legatlapa le maswe go gaisa phaana ya bojalwa jo bo tshetsweng kalaka. Legatlapa la ditiro tse di sisimosang mmele! Tsamaya tsela tsa gago, monna mogolo Jack; o swe fa o laoletsweng teng, fa botho, bonna jwa mmaannete, di sa lebalwa mo lefatsheng ka bophara, ke tla bo ke le tlhapi e e feletsweng ke mae. Mo Ennyelane go na le banna ba bararo ba ba falolang go pegwa! Mme mongwe wa bone o nonne o a tsofala; Modimo o thuse sebakanyana! ka re, lefatshe le le senyegileng. Ekete nka bo ke ne ke le mologa-matsela; ke ne ke tla opela dipesalema kampo sengwe fela. Ke sa ntse ke re magatlapa otlhe ke a eleletsa leroborobo.

MORWA-KGOSI:

Heela, kgetse-yabobowa! O ngonangona kaga eng?

FALSTAFF:

Morwa wa Kgosi! Fa ke se ka ke ka go fenya ka go go leleka bogosing jwa gago ka tshaka ya logong, mme ka kgweetsa batho ba gago fa pele ga gago jaaka letsomane la dipidipidi, ga nke ke tlhola ke nna le ditedu gape. Wena Morwa-Kgosi wa Wales!

MORWA-KGOSI:

Ke'ng, segokga ke wena wa sefafalele, molato ke'ng?

FALSTAFF:

A ga o legatlapa, mphetola foo? Le wena Poinis foo?

POINS:

Tsamaela koo, sekitimpola sa kgetsana ke wena, fa o mpitsa legatlapa, ke ikana Morena, ke tla go šogotlhetsa ka thipa.

FALSTAFF:

Nna, o bitswa legatlapa ke nna! Ke tla go bona o athholwa pele ga ke ka go bitsa legatlapa; mme ke ka beelana diponto tse di sekete gore nka lepalepana le wena ka lobelo. O betlegile bontle mahetleng mo o bileng o sa tshabe gore mongwe a go sekaseke sankote: a seo ke go etleetsa bangwe-kawena? Khutso e nne mo ketleetsong e e ntseng jalo! Nnaya bao ba ba ka lebaganang le nna. Ntshiela phaana ya bojalwa. Ntla bo ke le seikgatamala fa ke nole bojalwa gompiono.

MORWA-KGOSI:

Mosiamolodi ke wena! Dipounama tsa gago ga di ise di be di phimolwe morago ga o se na go nwa.

FALSTAFF:

Ke itsitsibositse mmele gangwefela fela. [O a nwa] Ke sa ntse ke re a khutso e nne mo magatlapeng otlhe.

MORWA-KGOSI:

Molato ke'ng?

FALSTAFF:

Molato ke'ng! Go na le ba bane ba rona fano ba erileng mosong ono ba gapa sekete sa diponto.

MORWA-KGOSI:

Sekete se kae, Jack, se kae?

FALSTAFF:

Se kae! Se bile sa thukhuthwa rona; boneng ba rona bo bo fokolang ra welwa godimo ke lekgolo la batlhabani.

MORWA-KGOSI:

Hee? Lekgolo, monna?

FALSTAFF:

Ke tla bo ke le ngwana 'a khutsanyana fa ke aka mo go reng ke ne ke pitlagantsane le ba le some le bobedi ba bone nako ya 'oura tse pedi. Ke falotse ka 'tshoba la mogodu. Gaboferammedi ke phunyakilwe go tswelelela diaparo, gane go phunyeletsa dikausu, thebe ya me ya putlwaputlwa ditokinyana, tshaka ya me ya rengwawaka mo ekete e dirilwe ka šagana—bona sekao. Ga ke ise ke ko ke tllhabane ka bogale jo bo kalo fa ke saleng ke tswa monna; ba kganelelwa kgakajana botlhe. Thogo ya leroborobo magatlapeng otlhe! A ba bue: fa ba ka tlabeetsa kgotsa ba kgonosetsa boammaarure, e tla bo e le basiamolodi le bana ba lefifi.

MORWA-KGOSI:

Buang banna; go ne go ntse jang?

GADSHILL:

Rona re le bane re tlhasetse ba le lesome le bobedi—

FALSTAFF:

Lesome le borataro ka bokhutshwane, mong wa me.

GADSHILL:

Ra ba golega.

PETO:

Nnyaa, nnyaa, ga ba a ka ba golegwa.

FALSTAFF:

Legodu ke wena, ba ne ba golegilwe, mongwe le mongwe wa bone; fa go sa nna jalo ke tla bo ke le Mojuta, ke le Moheberu wa Mojuta.

GADSHILL:

Ya re re sa abelana, banna ba baša ba barataro kgotsa ba ba supang ba re tlhasela—

FALSTAFF:

Mme ba golola ba bangwe bale, ba tladiwa ke ba bangwe.

MORWA-KGOSI:

La re'ng ne, la ba lwantsha fela botlhe?

FALSTAFF:

Botlhe! Ga ke itse gore o raya'ng ka botlhe; mme fa nna ke sa tlhabana le masome a matlhano a bone, ke tla bo ke le matlhare a morogo. Fa mo godimo ga Jack wa mogolo go no go sa kgobokanela masome a matlhano a a nang le bobedi kgotsa boraro, ntle bo ke se setshedi se se maoto mabedi.

MORWA-KGOSI:

Modimo o rapelesege o bo o sa bolaya bangwe ba bone.

FALSTAFF:

Nnyaa, nako ya go rapelela seo e fetile; ke thugakile ba le babedi ba bone, gape ba ke tlhomamisang fa ke ba buseleditse, ba babedi ba matlalo a a boleta. Ke a go bolelela, Hal, fa ke go aketsa, nkgwela mathe mo sefatlhogong, o mpitse pitse. O itse ka fa ke neng ke fema ka teng; ka batalala jaana, ke tshwere lerumo jaana. Magodu a mane a a apereng diaparo tsa matlalo a a boleta a nkgorogela.

MORWA-KGOSI:

Hee, ba le bane? O no o sa ntse o re ba le babedi.

FALSTAFF:

Ba le bane, Hal, ke go boleletse.

POINS:

Ke jalo rure, o rile bane.

FALSTAFF:

Ba bane ba, ba re tswa kwa pele mme segolo ba tla ba totile nna. Ka se ka ka tlhola ke re ka moso mme ka atlarela dintlha tsa digai tsa bone tse di supang ka thebe ya me, jaana.

MORWA-KGOSI:

Di supang? Jang, o rile ba ne ba le bane jaanong jaana.

FALSTAFF:

Ba apere matlalo a a boleta?

POINS:

Ee, ba le bane, ba marokgwe a matlalo a a boleta.

FALSTAFF:

Ba supa, ka mehinyana e, e seng jalo ke tla bo ke le mosiamolodi.

MORWA-KGOSI:

Ke a le rapela, mo tlogele; ba santse ba tla oketsega.

FALSTAFF:

A o a nkutlwa, Hal?

MORWA-KGOSI:

Ee, ebile ke a go bona, Jack.

FALSTAFF:

Dira jalo, gonne ke se se tlhokang go reediwa.
Ba ba robang mongwe ba matlalo ba ke go boleletseng kaga bone—

MORWA-KGOSI:

Ehe, go bile go tsenye ba babedi gape.

FALSTAFF:

Ya re ka meikgatlho ya bone e ne e setse e iphunolotse—

POINS:

Ba welwa ke dikausu.

FALSTAFF:

Ba simolola go kata ka samorago; mme ka latela ka go ba pitlaganyetsa, ke dirisa lenao le letsogo; mme ka ponyo ya leitlho ba ba supang mo go ba ba lesome le bongwe ka ba dirakanya dilo.

MORWA-KGOSI:

Ao, dikgakgamatso! Banna ba ba lesome le le motso ba tswa mo banneng ba babedi!

FALSTAFF:

Mme ka fa keletsong ya ga tiabolo, diswapelo tsa bana ba dikgora di apere diaparo tsa botala jwa matlhare a ditlhare, tsa mpota morago tsa ntlhasela; ka gobo go ne go le lefifi, Hal, mo o neng o sa ka ke wa bona seatla sa gago.

MORWA-KGOSI:

Maaka a a tshwana le moaki wa one; a totobetse jaaka thaba, a magwata, a a utlwala. Hee, selo ke wena o boboko seka-letsopa, o moriri o dikgobe, moleofi ke wena, setlhapatsi, sebeeelo sa mafura a tshologang—

FALSTAFF:

Heela tlhe, a o a tsenwa, a o a tsenwa? A golo mo boammaarure ga se boammaarure?

MORWA-KGOSI:

Gare o no o ka lemoga banna ba ba apereng botala jang, fa go ne go le lefifi mo o neng o sa ka ke wa ipona seatla? Tswelela, re bolelele lebaka la gago: wa reng kaga seo?

POINS:

Tlaa, ntsha lebaka la gago, Jack, lebaka la gago.

FALSTAFF:

Ka go patelelwa? Ke a ikana le fa ebile ke ne ke isitswe fa pele ga sebatana se se kumulang motho mabogo a utlwa, kgotsa ga diutlwisa-mmele-botlhoko tsotlhe mo lefatsheng, ke ne ke se na go bolela, ka pateletso. Ke le neele lebaka ka pateletso! Le fa mabaka a ne a le bontsi-ntsi jwa moretlwa, nna ke ne ke se kitla ke naya lebaka ka pateletso.

MORWA-KGOSI:

Ga nke ke tlhola ke tshwaiwa ka sebe se; legatlapa le la mmele o bogokogoko, seroba-bolao se, seroba-pitse mokokotlo se, lekgabana le legolo le seka-nama—

FALSTAFF:

Le wena, mmopamane ke wena, o bosesane eketeng o ka robega, bokhutshwane ba ga mamponyeponye-ke-le-kae, segopana sa leleme la kgomo ke wena, tlhatswana ke wena. Kana, ke tla bona mowa kae go bolela dilo tsothe tse di tshwanang nao! Selekanyo sa mosegi ke wena, mogwang ke wena, kgetsana ya bora ke wena, wena eketeng o tšhakana e e tshabegang e eme ka kgatlana ya yone.

MORWA-KGOSI:

Go siame, ikhutse sebakanyana, mme o tle o itse go boela kgalong eo; gape e tle e re o se na go itapisa ka dipapiso tse di sa dumalaneng, o tle o ntheetse fela ke bua se.

POINS:

Elatlhoko, Jack.

MORWA-KGOSI:

Roobabedi re le bonye le tlhasela ba bane, le ba golega, mme la nna barui ba khumo tsa bone. Reetsa jaanong, ka fa polelo ya boammaarure e tla go tlhabisang ditlhong ka teng. Jalo roobabedi ra tlhasela lona ba bane; mme, ka lefoko fela, ra le sutlhisa go tlogela kgapo ya lona, mme ra e tsaya; rure ebile re ka e le bontsha gone mo tlung; gape, wena Falstaff, wa rwala masitlhasitlha a mafura a gago ka bomotlhofo, le ka bofefo ba setswerere, wa bopela maitshwarelo, wa tswelela wa ratha dikgwa o bopa jalo, jaaka powana ya mogatelo e ke kileng ka e utlwa. Kana o lelata le le ntseng jang, go putlaganya tšhaka ya gago jaaka o dirile, le go tloga o re e ne e le mo ntweng! O ka dira leano lefe, kgotsa boferefere bofe, kgotsa boitshwarelelo bofe, go go fitlha mo ditlhonye tseno tsa pontsheng?

POINS:

Tlaa, a re utlwe, Jack; leano la gago ke lefe?

FALSTAFF:

Ka Morena, ke go itsile fela jaaka ene yo o go bopileng. Mme kana, mpeelang tsebe beng ba me, a e ne e le tshwanelo ya me gore ke bolae mojaboswa? Gore ke fetogele Morwa-kgosi wa nnete? Ka go reng, le itse lotlhe fa ke le pelokgale jaaka Hercules; mme elang tlhoko tupelelo; tau ga e ka ke ya ama Morwa-Kgosi wa nnete. Tupelelo ke namane e tona ya selo; ke dule legatlapa ka

tupelelo. Botshelong jwa me ke tla ikgopola ke go gopola ka boitumelo; nna ke le tau e e pelokgale, wena o le Morwa-kgosi wa nnete. Mme, ka Morena, makolwane, ke ja monate fa madi le a tsere le a tshotse. Mohumagadi busa dipati; lebelela bosigong bono, ka moso rapela. Bagale, makawana, basimane, diswapelo, maboko otlhe a a retang botho a tle go lona! Mme he, a re ka itumedisanya? A re ka dira motshameko kwa ntle ga go o baakanyetsa?

MORWA-KGOSI:

Mafoko a mantle otlhe; mme re tla tshameka go sia ga lona.

FALSTAFF:

Moo, nnyaa, a go se tlhole go gopolwa, Hal, fa e le gore o a nthata!

Go tsena Mohumagadi wa motlamela-baeti.

MOHUMAGADI:

Ao, Jesu, morena wa me Morwa-kgosi!

MORWA-KGOSI:

Ke'ng jaanong, mohumagadi wa moretshodi! O mpo-lelela eng?

MOHUMAGADI:

Kagiso, mong wa me, go teng motlotlegi wa lekgotla fa kgorong yo o eletsang go ka bua nao; a re o tswa Kgosing kwa go rrago.

MORWA-KGOSI:

Mo neye gotlhe mo go tla totisang tlotlo ya gagwe, mme o mmusetse gape go mme.

FALSTAFF:

Ke motho yo o ntseng jang?

MOHUMAGADI:

Mo'na-mogolo.

FALSTAFF:

Ke'ng se segologolo se se mo ntshang bolaong ba gagwe mo masigong? A ke ke mo neele karabo ya gagwe?

MORWA-KGOSI:

Tsweetswee, Jack, mo arabe.

FALSTAFF:

Rure, ke tla mmusa a sa ipone dinao. [O a tswa]

MORWA-KGOSI:

Jaanong heng, banna, ka mohumagadi wa rona, le lole senna; le wena jalo, Peto; le wena Bardolph; le ditau le lona, le siile ka tupelelo ka le sa rate go isetsa Morwa-kgosi letsogo; nnyaa, ga se ditlhong!

BARDOLPH:

Ka boammaarure, ke siisitswe ke go bona ba bangwe ba nanoga.

MORWA-KGOSI:

Ee rure, mme jaanong mpolelelang le tlhoafetse, gore tshaka ya ga Falstaff e remakakilwe eng?

PETO:

Waii, o e gabukile ka seletswana sa gagwe, a ba a ikana fa a tla ntsha boammaarure mo Ennyelane, le gore o tla go dira gore o dumele fa seo se diregile mo ntweng, a re tlhotlheletsa gore re supe jalo le rona.

BARDOLPH:

Ee, a ba a re re kgotle mantshwatshwa a dinko tsa rona ka megwang ya bojang gore re tle re tswe madi ka dinko, re gasagase diaparo tsa rona ka one, mme re ikane fa e le madi a batho ba tota. Ka dira se mo 'ngwageng tse di supang tse di fetileng ke iseng nke ke be ke se dire, ka fetoga sefathogo go utlwa maano a gagwe.

MORWA-KGOSI:

Ao, leferefere ke wena, o kile wa utswa phaana ya bojalwa mo dingwageng tse di lesome le bofera-mmedi tse di fetileng, mme wa gatelelwa o tshotse 'jalwa joo, mme go tlogeng foo 'fathogo sa gago se fetoga go sa twe sepe. Lotlhakoreng lwa gago o na le molelo le segai, le mororo o ne wa sia lepaapaa; o ne wa siisiwa ke tupeledi efe?

BARDOLPH:

Morena wa me, a o bona dikukumuru tse? A o bona dipadipadi tse?

MORWA-KGOSI:

Ke a di bona.

BARDOLPH:

O akanya gore di kayang?

MORWA-KGOSI:

Botagwa le khumanego.

BARDOLPH:

Bopelokgale, mong wa me, fa di tlhaloswa ka tlhomamo.

MORWA-KGOSI:

Nnyaa, fa di ranolwa ka tshiamo, haletere.

Go tsena Falstaff gape.

Jack, mmopamane ke yoo o etla, go tla 'rapo-le-kwa-ntle. Go ntse jang, 'bopiwa sa me se sentle, se se makgakga! Ke bogologolo jo bo kae fa o saleng o bona lengwele la gago, Jack?

FALSTAFF:

Lengwele la me! Fa ke ne ke le kana ka wena, Hal, ke ne ke se bokima ba lenala la segodi mo lethekekeng; ke ne nka gogomela ka kgabisa-monwana ya moseka-ditsheko; bolwetse ba go nyenya le khutsafalo! Go budulosa motho jaaka setha. Go utlwala dikgang tse di sisimosang mmele: go ne go tlile Sir John Bracey a tswa kwa go rrago; o tshwanetse go ya Kgosing ka moso. Setsenwa sele sa gale sa bokone, ebong Percy, le yo o nna- ng kwa Wales, yo o neileng Amamon kwatlhao e e bo- tlhoko ya titeo, a ba a tlaela ka Saatane a mo ikantsha go mo latela ka fa tlase ga sefapaano sa sekgele sa MoWelsh —kana le mmita'ng ne, selo seo?

POINS:

Nnetlu, Owen Glendower.

FALSTAFF:

Owen, Owen, ke ene tota; le mogwe wa gagwe Mortimer, le monnamogolo Northumberland, le phetakapejane wa MaScot, Douglas, yo o palamang thaba e e mokong ka pitse e paratlela—

MORWA-KGOSI:

Yo o palamang ka go siantsha thata mme yo o phailang thaga e fofa ka tlhobolwana ya gagwe.

FALSTAFF:

Le wena o kile wa e phaila jalo.

MORWA-KGOSI:

Le ene o kile a phaila e seng thaga.

FALSTAFF:

Molotsana yole o na le botho mo go ene, ga a ka ke a sia.

MORWA-KGOSI:

Hee, kana o molotsana yo o ntseng jang go mmokela go tswa a sia!

FALSTAFF:

O sia a le pitseng, rankwidinyane ke wena; ka maoto ga a ka ke a ba a siana go fitlha gope.

MORWA-KGOSI:

Legale, Jack, ka tupelelo.

FALSTAFF:

Ke a go dumela ka tupelelo. Le ene o teng gone kwa, le yo mongwe Mordake, le maScot a a sekete gape. Worcester o ngwegile mo bosigong jono; ditedu tsa ga rrago di sweufaditswe ke mokgosi o; o ka reka lefatshe jaanong ka tlhwatlhwa e e kwa tlase jaaka ya tlhapi e e nkgang. Mme, mpolelela, Hal, a ke gore ga o a tshoga? Jaaka o le mojaboswa, a rure lefatshe le ne le ka go tlhophela baba ba bangwe gape ba ba tshwanang le sethotsela Douglas, le mowa ole go tweng Percy, le Saatane yole Glendower? A ga o a tshoga go fetisa tekanyo? A madi a gago ga a gatsediwe ke selo se?

MORWA-KGOSI:

Rure rure, le e seng mo gonnyennye; ke tlhoka mpho ya gago ya tupelelo.

FALSTAFF:

Mme ka moso e tla re o eme fa pele ga sefathago sa ga rrago o tla tsielwa. Fa o nthata, nna o ithuthuntshe go araba.

MORWA-KGOSI:

Tsaya boemo jwa ga rre, mme o nkgaraswanye ka dipotso tse di tla ntshukunyang go lebana le botshelo jwa me jotlhe.

FALSTAFF:

Ke rialo? Go siame: setilo se se tla nna terone ya me, tshaka e, lore lwa me, mme mosamo o, serwalo sa me.

MORWA-KGOSI:

Sebopego sa gago se tla tsewa jaaka ekete ke sa 'tilo tse pedi, lore lwa gago lwa gauta jaaka tshaka ya monoso, mme serwalo sa gago sa botlhokwa jaaka tlhogo e e mafatla e e batlang kutlwelo-botlhoko!

FALSTAFF:

Mme le fa molelo wa tshwaro o ise o tswe mo go wena, jaanong o tla tshwanelwa ke go amega. Ntshiela phaana ya bojalwa go tlerefatsa matlho a me, gore go tlo go go-polwe gore ke ne ke lela; gonne ke batlega go bua ka go tlalelelana, mme se ke tla se dira jaaka mo motshamekong wa ga Kgosi Cambyses.

MORWA-KGOSI:

Mme fa pele ga gago ke itaya ka lengwele fa fatshe.

FALSTAFF:

Puo ya me ke e. Bogolwane, emela fa thoko.

MOHUMAGADI:

Ao Jesu, ke tshameko ya botswerere e, rure!

FALSTAFF:

Se putsaputse dikeledi, mohumagadi yo o rategang; ka gonne dikeledi tse go ikgaswakgaswang ka tsone ke lefela.

MOHUMAGADI:

Ao, ka Rre, bona ka fa a emisitseng sefathlago sa gagwe ka teng!

FALSTAFF:

Marena, fela go direla Modimo, rwala-rwalang mohumagadi wa me yo o pelo e botlhoko, ka dikeledi di photlaphotla mejakwana ya matlhwana a gagwe.

MOHUMAGADI:

Ao Jesu, o mo etsa jaaka mongwe wa batshameki ba bakgarakgatshegi yo nkileng ka mmona.

FALSTAFF:

Iketle, ratshekegana ya bojalwa, iketle raboko-bo-seboko. Harry, ga ke gakgamalele fela kwa o itisang teng, mme ebile ke gakgamalela lekoko la gago; gonne le fa ebile jaanong bojang jwa motlhwa e a re go gatakwa ka dinao e re bo gola bo phophome, le fa go ntse jalo bokau, fa go tshamekwa ka bone thata, bo fela fedi-fedi! Go re o ngwanake ke dumediswa, ka ntlha e nngwe, ke lefoko la ga mmago, e nngwe ke ka kakanyo le kitso ya me, mme segolo setona mokgwana wa leitlho la gago wa boferere, le boramatla jwa go lepeletsa molomo wa gago wa tlase, ke tse dingwe tse di ntumedisang. Mme he, fa o le ngwanake, potso ke e: ke'ng fa o le morwaake,

batho ba go supasupa ka menwanyana? A morwa wa tshhegofatso ya legodimo o tla intsha selaolwa-ke-pelo le seja-meretlwana? Potso e e sa tshwanelang go bodiwa. A morwa wa Ennyelane o tla itshupa e le legodu le le phamolelang batho dikgwema? Potso e e tshwanetseng go bodiwa. Harry, go na le selo se o tlholang o utlwa kaga sone se se itsiweng ke bontsi mo lefatsheng la rona, go tweng seknotere: seknotere se jaaka bakwaledi ba maloba ba ranolola, se a leswafatsa; mme lekoko le o tsamayang nalo le ntse jalo; gone, Harry, ga ke bue le wena mo dinong, ke bua nao dikeleding, e seng boitumelong mme e leng kutlo-botlhokong, e seng ka molo-mo fela mme le e leng ka bohutsana; legale go teng motho yo o tlhamaletseng yo ke tleng ke mmone gone lekokong leo la gago, mme leina la gagwe ga ke le gakologelwe.

MORWA-KGOSI:

Ke motho yo ontseng jang, fa Kgosi e ka rata go tlhalosa?

FALSTAFF:

Motho yo o sebopego sentle yo o ngadileng monywe, rure, yo o mmele; wa ditshegwana, sefatlhogo se se phuthologileng, mme yo o tsamayang a lebega jaaka ngwana wa bogosi; mme, kgopolong ya me, dinyaga tsa gagwe e ka nna masome a matlhano, kgotsa, ka mmabatho, tsa tsamaela masomeng a marataro; ke bile ke gakologetswe, 'ina ja gagwe ke Falstaff; fa motho yo e le nkgata-ke-relele (leferefere), o tla bo a ntsietsa, gone, Harry, ke bona tshiamo mo matlhong a gagwe. Mme fa e le gore setlhare se itsiwe ka leungo la sone, jaaka leungo le itsiwe ka setlhare, mme, moo ke go bua fela ka bomo, gore go na le tshiamo mo go Falstaff yoo; golagana nae, gasagasa ba bangwe. Jaana, mpolelela, motlhankana ke wena wa tsela tsa borathejane, o ntse o le kae kgwedi eno yotlhe?

MORWA-KGOSI:

A o bua jaaka yone kgosi tota? Tsaya maemo a me, mme ke tla tsaya a ga rre.

FALSTAFF:

A o ntlosa setilong sa bogosi? Fa o ka mo etsa ka tshisimogo, le ka bokgabale, ka puo le ka tse a di tswang ka 'tlhaa, go batla go lekana le ka fa ke mo editseng ka teng, o tle o mpege ka go ntepeletsa ka direthe jaaka

pelanyana e e anywang kgotsa mmutla wa morua-dikoko.

MORWA-KGOSI:

Go siame, go siame, ke ipaakantse.

FALSTAFF:

Ke eme fano; atholang, beng ba me.

MORWA-KGOSI:

Monna, Harry, o tswa kae?

FALSTAFF:

Kwa Eastcheap, Morena wa me yo o tlotlegang.

MORWA-KGOSI:

Dingongorego tse ke di utlwang kaga gago di a boitshega.

FALSTAFF:

Ke a ikana, morena wa me, ke tlabeletso—ke tla tshameka boemo ba morwa-kgosi gore le be le amege dipelo, amma-
arure.

MORWA-KGOSI:

A o a ikana, mosimane ke wena o tlhokang bogolo jwa gago? Go tloga fa o se tlhole o nteba sefathogo. Ka boganka bo botona o ngaporolotswe matobetobeng a borena; go na le saatane yo o tlholang a go setse morago a le setshwanong sa monna-mogolwana yo o masitlhasitlha; monkana 'a gago ke motho-seka-swaki ya bojalwa. O tlotlelang le letlolel a malwetse le dingongorego, letlole la bophologolo, segokga seo sa boruruge ba bolwetse jwa go tsitla metsi mmeleng, selo seo eketeng kanono e tletse bojalwa, se mamipimipi eketeng kgetsana e kate-tswa diaparo, pholo eo e e mafurafura e e besitsweng ka moswang, seloma-se-fodisa seo, motsofe yoo wa boleo, motsadi wa seganka, mabela a lefela a a dingwaga dintsi? Tshiamo ya gagwe e kae, fa e se mo go lekeng bojalwa le go bo nwa? O setswerere le bophepa kae, fa e se mo go segeng nama ya koko le go e ja? O botlhale kae fa e se go tsietseng? Ke leferefere kae, fa e se boleong? Ke modiradibe kae, fa e se dilong tsotlhe? O tlotlega mo go eng fa e se lefeleng?

FALSTAFF:

Ekete Kgosi e ne e ka ntlhalosetsa: Kgosi e raya mang?

MORWA-KGOSI:

Ke raya moleofisi wa makolwane yo o maswe, yo o tlhoegileng, Falstaff, Saatane yo o thuntseng ditedu.

FALSTAFF:

Morena wa me, monna yoo ke a mo itse.

MORWA-KGOSI:

Ke itse fa o mo itse.

FALSTAFF:

Mme go re ke itse fa a tletse bosula go nkgaisa, ke go bua go feta se ke se itseng. Go bo a tsofetse go utlwisa botlhoko, meriri ya gagwe e mesweu e supa seo; mme gape go re ke modira-dibe, ke sa itee morena molomo, seo ke se ganelela rure rure. Fa bojalwa le sukiri e le sekgopi, Modimo o thuse baleofi! Fa go tsofala le go ipela e le sebe, e tla bo batshola-baeng ba bantsi ba ke ba itseng ba tshwanetse katlholo; fa go nona go tsala go tlhoiwa, mme he, dikgomo tsa ga Faro tsa mekodue di lebanye go ratiwa. Nnyaa, morena wa me yo o molemo; leleka Peto, leleka Bardolph, tlodisa Poins meelwane; mme fa e le morategi Jack Falstaff, Jack Falstaff wa pelonomi, Jack Falstaff wa boammaarure, Jack Falstaff wa pelokgale, mme yo o pelokgale bogolobogolo ka a bile a tsofetse, Jack Falstaff monna-mogolo, ene o se ka wa mo leleka lekokong la ga Harry wa gago, o se ka wa ba wa mo ntsha lekokong la ga Harry wa gago; koba segokga Jack mme o tlo o bo o lelekile lefatshe jotlhe.

MORWA-KGOSI:

Ke a mo leleka, ke tla mo tlodisa meelwane. [Go utlwala go kokonya lebati. Ga tswa Mohumagadi, Francis le Bardolpha]

Bardolph o tsena gape, a sianye.

BARDOLPH:

Ao Jesu, morena wa me, morena wa me! Mosekisi o fa ntle le basireletsi ba gagwe ba ba thata.

FALSTAFF:

Kwa ntle, molotsana ke wena! Tswelela re fetse tshameko; ke sa na le dilo tse dintsi tse ke ratang go bulela Falstaff yoo mo go tsone.

Go tsena mohumagadi motshola-baeti gape.

MOHUMAGADI:

Ao Jesu, mong wa me, mong wa me!

MORWA-KGOSI:

Heelang, heelang! Tiro e e tshwanetseng go dirwa ke e. Molato ke'ng?

MOHUMAGADI:

Mosekisi le bamodisi ba mokanyeditse lebati. Ba tlile go phunyokolola ntlo eno. A ke ba bulele ba tsene?

FALSTAFF:

A o a utlwa, Hal? Se tlhole o bitsa gauta ya nnete gore ke ya maitirelo; ka tlhomamo o a tsenwa le fa ebile o sa lebege jalo.

MORWA-KGOSI:

Mme wena o legatlapa go tswa 'tsalong, kwa ntle ga tupelelo.

FALSTAFF:

Ke ganela lefoko la gago; fa o kganela mosekisi, go siame; e seng jalo, mma a tsene; fa nka se ka ka pegwa koloaneng ya baatlholwa le motho mongwe, ke tla bo ke sa godiswa bontle! Ke solofela gore nka nna ka kgangwa ka bofefo ka kgole fela jaaka motho mongwe.

MORWA-KGOSI:

Tsamaya, o iphitlhe ka seitshiro; ba bangwe le tsamaeleng kwa godimo. Jaanong, beng ba me, nnang ka difathogo tsa bonnete, le ka mewa ya phuthologo.

FALSTAFF:

Tse pedi tse ke ne ke ntse ke na natso; fela nako ya tsone e fetile, mme ka moo ke tla iphitlha.

MORWA-KGOSI:

Bitsa mosekisi a tsene.

[Botlhe ba a tswa fa e se Morwa-Kgosi le Poins]

Go tsena mosekisi le morwadi.

Jaanong, motlotlegi mosekisi, o batla go dira'ng ka nna?

MOSEKISI:

Sa ntlha, intshwarele, mong wa me. Mokgosi wa tatlhegelo o lelekisitse banna bangwe go tla tlung e.

MORWA-KGOSI:

Banna bafe?

MOSEKISI:

Mongwe wa bone o itsege thata, morena wa me yo o pelo ntle. Monna yo o menono boitshegang.

MORWADI:

Mafura jaaka sereledi,

MORWA-KGOSI:

Monna yo, ke a go tlhomamisetsa, ga a yo fano;
Gonne le nna ka nako eno ke mo romile.
Mme, mosekisi, ke go naya lefoko la me
Gore, ka moso ka sethoboloko, ke tla mo
Romela go araba wena, kgotsa mang le mang,
Mabapi le se a tla pegwang molato ka sone.
Mme he, ke go kopa go tswa mo tlung e.

MOSEKISI:

Ke tla tswa, mong wa me. Go bomaitsaanape ba babedi
Ba latlhegetsweng ke makgolo a mararo a diponto bogodung bo.

MORWA-KGOSI:

Go ka tlhola go ntse jalo: fa e le a utswetse banna ba,
O tla ikarabela ka namana; mme tsamayang sentle.

MOSEKISI:

Robala sentle, mong wa ka.

MORWA-KGOSI:

Ekete o ka bo o rile tlhola sentle, a ga se jalo?

MOSEKISI:

Ga o ake, mong wa me, ke a solofela ke nako ya bobedi.
[Go tswa mosekisi le morwadi]

MORWA-KGOSI:

Leferefere le la nkgata-ke-thelele le, le itsege jaaka kereke
kgolo ya ga Paulo. Tsamaya, o mmiletse kwano.

POINS:

Falstaff!—Waii, o robetse ba loso ka kwa morago ga
diitshiro, mme o kgorotlha jaaka pitse.

MORWA-KGOSI:

Reetsa, kana o hema ka thata jang! Batla mo dikgetsaneng tsa gagwe. [O phuruphutsha dikgetsaneng tsa gagwe, o fitlhela dipampiri dingwe]
O fitlhetse eng?

POINS:

Le e seng sepe fa e se dipampiri fela, kgosi ya me.

MORWA-KGOSI:

A re boneng gore ke tsa eng, di bale.

POINS:

[Oa bala] Molato, Nama ya koko	2. 2d
Molato, Sausi	0 4d
Molato, Bojalwa, nkgwana tse pedi...	5. 8d
Molato, Tlhapi le bojalwa maitisiboa	2. 6d
Molato, Senkgwe	1/2d

MORWA-KGOSI:

Dikgakgamatso! Borothwana jwa tibidikwana go jewa ka bojalwa jo bo kanakana! Fa go sa na sengwe, se se bale; re tla se bala fa go na le nako sentle; mo lese a robale teng koo go fitlhela motshegare. Mo mosong ke tla ya lekgotleng. Re tshwanetse go ya dintweng rotlhe, mme maemo a gago e tla nna a a tlotlegileng. Legodu le le menono le, ke tla le senkela batlhabani ba ba tsamayang ka maoto; mme ke itse gore go tsamaya tsela e telele ya kgato tse di makgolo a mabedi le masome a mane go tla mmolaya. Madi a tla boela a dirisiwa ka tshomarelo. E re ka moso go sale gale o bo o le fa; jalo he, tsamaya ka kagiso, Poins.

POINS:

Sala sentle, morena wa me yo o molemo. [Ba a tswa.]

KGAOLO II.

TEMA I.

**Kwa Bangor. Kwa ga Moeteledi-pele wa Batiakone.
Go tsena Hotspur, Worcester, Mortimer, le Glendower.**

MORTIMER:

'Tsholofetso tse di na le bosekaseko, makgotla a a ikanyegē, le tshimololo ya rona e tletse tsholofetso ya go fenyā.

HOTSPUR:

Morena Mortimer, le ntsalaka Glendower,
A ga le ka ke la dula fatshe?

Mme rangwane Worcester—mogala 'a mmakapane!
Ke lebetse mmapa.

GLENDOWER:

Nnyaa, ke o.

Dula, ntsalaka Percy; dula morategi ntsala Hotspur,
Gonne ka leina leo, fela jaaka Lancaster

A bua ka ga gago, 'fatlhogo sa gagwe se tle se befe
A nyenye a go eleletsa o ka bo o le kwa badimong.

HOTSPUR:

Mme wena kwa diheleng, fela gantsi jaaka a utlwa Owen
Glendower a umakiwa.

GLENDOWER.:

Ga nka ke ka mmona molato; erile motlhang ke tsalwanā
Bophadiphadi jwa legodimo jwa tlala dikgabokgabo,
Tsa didumedi tse di megatla; mme go tsalweng ga me
Segarelo le motheo o mogolo wa lefatshe di ne
Tsa tetesela jaaka legatlapa.

HOTSPUR:

Waii, di ka bo di ntse tsa dira jalo ka nako eo, fa katse
ya ga mmago e ne e tsetse, mme wena o se ka wa tsalwa.

GLENDOWER:

Ka re lefatshe le roromile fa go tsalwa nna.

HOTSPUR:

Ka re lefatshe le ne le se jaaka nna,
Fa o gopola gore le tetesetse go tshaba wena.

GLENDOWER:

Magodimo a ne a tuka otlhe, lefatshe la roromaka.

HOTSPUR:

Ao, lefatshe le roromile go bona magodimo a a ša,
E seng le tshaba go tsalwa ga gago.

Ka gantsi 'tlhakantshuke tsa lefatshe di betsega

Go athameng ga lone; gantsi 'fatshe le sailang ditshedi

Le tle le ruruswe le buduloswe ke mohuta mongwe wa
pobolo

Ka go tswalela mowa o o seng phepa

Teng ga mogodu wa lone; o, e reng o kgaratlhela koketse-
go,

O tshikhinye mosadi-mogolo lefatshe mme o digele
mmung

Diyamarung le ditlhowa-dikgologolo dikgolo. Matsa-
long a gago,

Mmaetsho-mogolo lefatshe, ka ntata ya go thuthafalelwa,
O na a tsibikela go le botlhoko.

GLENDOWER :

Ntsalaka, ga ba bantsi
Ba ke ba dumelelang go nkganetsa jaana. Ntetelela
Go boa ke go bolelela gore erile ke tsalwa,
Bophadiphadi jwa legodimo jwa tlala dikgabokgabo,
Dipudi tsa phathankga dithabeng, mme magomo
A tshela lešalaba mo mafulong a a boifileng.
Ditshupo tse di ntshwaile tsa mpharologanya;
Mme tsotlhe tse di ntiragaletseng botshelong di supa
Fa ke se yo o ba'elwang le boesemang.
Mo ntsheng le mo supeng motshedi, a farafarilwe ke
lewatile
Le betsakang mabopo a Ennyelane, Scotland le Wales,
Yo o mpitsang moithuti, kgotsa o kileng a mpalela.
Mme mo ntsheng yo e leng morwa 'a mosadi mongwe
Yo o ka nketsisang mararaaneng a lapisang a bongaka
A itekatekanya le nna mo tlhalosong ya mawa a ditaola.

HOTSPUR :

Ke dumela fa a ise a tsalwe yo o ka go gaisang ka Se-Welsh. Ke sa ya dijong tsa motshegare.

MORTIMER :

Didimala, ntsala Percy; gare o tloga o mo tsenya botse-
nwa.

GLENDOWER :

Nka bitsa mewa ya baswi gore e tswe mo madibeng a
magolo.

HOTSPUR :

Waii, le nna nka e bitsa, le fa e le mang le mang;
A mme e tla tla rure rure fa o e bitsa?

GLENDOWER :

Heela tlhe, nka go ruta, ntsalaka, go laola Tiabolo.

HOTSPUR :

Mme nna nka go ruta, ntsalaka, go itatola tiabolo
Ka go bua bonnete. Bua boammaarure mme itatole tiabolo.

Fa o le thata go mo lele, mo tlise kwano,
Mme ke ikana ke na le thata go mo itatola le fano.
Ao tlhe, fa o sa tshedile, bua nnete o itatole tiabolo!

MORTIMER:

Tlang, tlang le tlogeleng puo eo e sa le busetseng sepe.

GLENDOWER:

Gararo Henry Bolingbroke ka ntwana a lekeletsa
Nonofa ya me; mme gararo ka mo nanosa mabopong a
Wye le a Severn, noka e e metsi a motlhaba
Ka mo romela gae a itshopere, ebile a fothakilwe ke
diphefo.

HOTSPUR:

Go ya gae a le mapono, ebile mo serameng!
A falola jang letshoroma, 'ineng ja ga tiabolo?

GLENDOWER:

Tlang, mmapa ke o; a re ka kgaogana dirwe tsa rona
Ka go latelelana ga rona ba bararo?

MORTIMER:

Mogoga-batiakone o setse a di kgaogantse
E le dirwe di lekanang ka boraro.
Ennyelane go tswa Trent le Severn go fitlha fa,
Go isa botlhaba le bophirima go filwe nna.
Bophirima botlhe, Wales go tlola 'bopo lwa Severn,
Le 'fatshe lotlhe le tshutshumang gareng ga me lelwane o
Go Owen Glendower. Mme wena ntsalaka morategi, o
filwe

Masalelane go ya bokone, go simolola kwa Trent.
Mme dikwalo tsa kabalano ka boraro di gatisitswe;
Tse e tla reng di supilwe tsa tlhomamiswa,
Tirong e e tla nnang bosigong bono,
Ya re ka moso, ntsalaka Percy, nna le wena
Le mong 'a me Morena Worcester ra bothologa
Go kgatlhantsha rrago le batlhabani ba MaScotch,
Fela jaaka a na a re laetse, kwa Shrewsbury.
Rre Glendower ga a ise a ba a ipaakanye,
Le thuso ya gagwe ga re e tlhoke 'bekeng tseno tse pedi.
Nakong eo le tla bo le setse le phuthile mmogo
Batlhanka ba lona, ditsala, baukaulengwe ba diithati.

GLENDOWER:

Ka bofefa, marena a me, ke tla bo ke na le lona,
Le bahumagadi ba lona ba tla tla ke ba disitse;

Ba jaanong le tshwanetseng la ba ngwegela ka monokela,
Gonne ba ka tloga ba tlatsa melapo ka dikeledi
Ka nako eo lona le basadi beno le kgaoganang.

HOTSPUR:

Nna ka re serwe sa me, bokone go tswa Burton fa,
Ka tekanyo ya papiso ga se lekane le sepe sa lona.
Bonang ka fa noka e e mpatikelelang ka teng,
E nthoroma makgamukgamu a 'fatshe la me
Leketlo la bogare ba ngwedi, go dule 'ketlo le legolo.
Ke tla dira gore mosele o epiwe o tlhamaladiwe mo;
Mme metsi a a itshekileng a Trent a tla elela
Mo mogogorong o moša, o mogolo o o lekalekanang;
Ga e kitla e itshophaka motsopodia o o kana
Go nthoroma mmu o o tshutshumang mo go kalo.

GLENDOWER:

E se ikgara? E tla ikgara, e tshwanetse; o a bona fa e
ikgara.

MORTIMER:

Ee, mme

Bona jaaka e tswelela mme e ikgothaka ka nna
E ntseela selekanyo se e se tsereng gone koo;
E kgaola la me selekanyo e se jeleng kwa go wena
E se lekanya le lekgamu e le tsereng mo o wena.

WORCESTER:

Rure, go kgelolwa go se kae go ka siamisa fano
Mme ka ntlha ya bokone ga busa lefatshe leno;
Ya tla ya elela ka tlhamalalo le ka tshwanelo.

HOTSPUR:

Ke tla e dira jalo: phaposo e se kae e tla siama.

GLENDOWER:

Ga nke ke dumela e faposiwa.

HOTSPUR:

A ga o nke o dumela?

GLENDOWER:

Nnyaa, ke raya le wena tota.

HOTSPUR:

Ke mang o ka nkemang pele?

GLENDOWER:

Gare o tla engwa ke nna pele.

HOTSPUR:

Mma ke se go utlwe sentle he; bua seo ka SeWelsh.

GLENDOWER:

Ke itse go bua Sekgoa, morena, fela jaaka o go itse,
Gonne ke godiseditswe mo lekgotleng la Majatlhapi;
Kwa, le fa ke ne ke le monnye, ke opetseng ka harepa
'Pina dintsi tsa monate tsa Sejatlhapi.
Ka go opela ka e thusa ka kgabisa e le rure,
Bokgabale jo bo iseng bo ko bo nne ba gago.
Ee, rure,

HOTSPUR:

Ee, rure,

Mme ka pelo ya me yotlhe seo ke a se itumelela.
Go botoka go nna katsana le go ngaa jaaka yone
Gona le go nna moopedi yo o rekisang dipina.
Nka mpa ka utlwa modumo wa setlhomo se retololwa,
Kgotsa leotwana le omileng le gagaila mo kgamelong;
Mme tseo nne di tla sisibosa meno a me go se sepe
Le jaaka maboko a boithamako a na a ka dira;
A tshwana le mosepele wa pitse e gana go tsaya tsela.

GLENDOWER:

Tla, o tla dumelela go kgelosa Trent.

HOTSPUR:

Ga ke kgathale, ke tla aba 'fatshe je le kalo gararo
Go motlhoki mongwe wa tsala yo o tshwanelang go fiwa;
Mme e le go ipeela, ntheetsa o mpeepele tsebe,
Ke ngongoregela bonnyennyane jo bo tlhabisang ditlhong.
A ditumelano di kwadilwe? A re tlogeng?

GLENDOWER:

Ngwedi o tlhatswitse bontle; le ka bolola bosigo;
Mokwadi ke tla mo potlakisa, ke fetsa ka
Go itsise basadi beno kaga pololo ya lona.
Ke a tshaba morwadiake o tla tsenwa,
'Rato la gagwe go Mortimer ga le lekanngwe.

[O a tswa]

MORTIMER:

Ditlhong, ntsala Percy, ka go thamathamisa rre ga gago!

HOTSPUR:

Ke tlhokile go tshwara pelo; fa gongwe o a ntšhakangatsa
Ka go mpolelela kaga serunyi le kaga tshoswane,
Kaga molori Merlin le dipolelela-pele tsa gagwe,
Kaga kgogela le tlhapi e e se nang maotonyana,
Ka tshetlo e e pomilweng diphuka le legakabe la kgotlho,
Tau e e ikhutlagantseng le katse e e boroletseng,

Le matlhakatlhakane a mangwe a a se nang tiro,

A a ntlosang mo go mo ikanyeng ga me.

Ke a go bolelela:

O ntiile maabane maabanyane 'oura di roba-mongwe

A ikgopotsa a balolola maina mantsi a botiabolo

Le one a badiredi ba gagwe: ka mo goa ka re ke a
tsamaya,

Mme a se ka a ntsaya le tsia. Ao, o sera pelo fela

Jaaka pitse e e lapileng, kgotsa mosadi yo o lalang a
balabala;

Go gaisa ntlo e e mesimesi. Nka mpa ka fitlhola

Ka 'boko ba ga Lesenyego le santlhokwe mo lefetlhong
la metsi.

Gona le go ja menate ke bapile nae a mpuisa

Ntlong nngwe ya baitapolosi selemong mo lefatsheng la
Bodumedi.

MORTIMER:

Ammaarure, ke monna yo o tlotlegileng,

Yo o badileng thata-thata, mme a tlhalefetse

Dikgagamatso tsa makunutu, a kwenne jaaka tau,

A ratega go fetisa mme a humile jaaka

Meepo ya Intia. A ke ke go bolelele, ntsala?

Tšhakgalo ya gago mabaka a yone o a a bona.

Mme o ithiba le mo a se keng a ithiba

Fa o bua o mo ganetsa; rure, kana o a itshwara.

Ke a go ikanela, ga a ise a tsalwe motho

Yo o neng a ka be a mo raetse jaaka wena;

Kwa ntle ga go utlwa bogale le kgalemelo.

Mme mma ke go rapele, o se ka wa boelela seo.

WORCESTER:

Rure, mong wa me, o rata go bona molato le go šakgatsa;

Mme fa o saleng o goroga fano fa o dirile ka selekanyo

Go mo fedisa pelo, rure le go mo tlhokisa pelonomi.

O tshwanetse, morena, o ithute go baakanya molato o,

Mororo dipaka dingwe seo se supa pelokgale, bogolo le
madi,

Mme seo se tla go busetsa tlotlo e e eletsegang,

Gonne fa gongwe se emelelana le bogale,

Go tlhoka maitseo, le go tlhoka boitshegetso,

Boikgodiso, ipelafatso, maikgopolo le lonyatso;

Tse e reng nngwe ya tsone e itsadisantsane le motho

E mo lathise 'rato lwa batho, e mo sie a leswafetse

Le bontleng ba dilo tse dingwe ka fa thoko,
A di fifatsa ka yone kgobo eo.

HOTSPUR:

Fa e le jalo, ke a rutwa: a maitseo a mantle a le thuse!
Basadi ba rona ke ba ba etla, mme a re phatlalaleng.

Go tsena Glendower le bahumagadi.

MORTIMER:

Tlhabisa-ditlhong e e ntšhakangatsang ke yone e;
Mogatsake ga a itse go tšhoma Sekgoa, nna SeWelsh.

GLENDOWER:

Morwadiake o a lela, o retelwa ke go kgaogana le wena;
O rata go nna motlhabani le ene, o batla go ya dintweng

MORTIMER:

Rra yo o molemo, mmolelele fa ene le rakgadi MmaPercy
Ba tla latela ba le tising ya gago mo malatsing.

[Glendower o mmuisa ka SeWelsh, mme le ene o araba ka sone]

GLENDOWER:

Ga a na borapelo foo; bofafalele ba makgakga le boi-
thatelo jo go sena thapelo epe e e ka bo siamisang.

[Mohumagadi o bua SeWelsh]

MORTIMER:

Ke tlhaloganya se o se batlang: SeWelsh seo se melodi
O se phošometsang matlhong a a rurugileng
Seo ke se itseng totatota; mme, fa e ne e se ditlhong,
Nka bong ke go araba e le ka yone polelo eo.

[Mohumagadi o bua gape ka SeWelsh]

Ke tlhaloganya 'katlo tsa gago le wena tsa me,
Mme seo ke go abelelana ga maikutlo:
Mme ga nka ke ka ba ka nna moitimokanyi, morategi,
Pele ke ithuta puo ya gago; gone leleme la gago
Le natefisa SeWelsh jaaka 'pina tse di kwadilweng ka.
makgethe,
Di tlhabeletswa ke montle-le-meno wa serategi, mantlwa-
neng,
A kgeremanya a kgamakaka, harepa ya gagwe.

GLENDOWER:

Nnyaa, fa o mo ngwegela, o tla ja ditlhare ka meno.

[Mohumagadi o bua gape ka SeWelsh]

MORTIMER:

Ao, selong se, ke nna tlhoka-kitso ka yosi!

GLENDOWER:

A re o rapame o iphomotse ditlhatshaneng le mo tthageng
O samele tlhogwana ya gago mo seropeng sa gagwe,
Mme o tla opela pina e e go itumedisang.

Mme mo dintshing tsa gago a amogele motlisa-boroko,
Go tsidifatsa madi a gago ka ditoro tse di lapolosang,
Go dira pharologanyo gare ga tsogo le go robala
Jaaka pharologanyo gare ga bosigo le motshegare,
Ka mahube pele letsatsi le marang a legodimo
Di simolola go tshikhinyega botlhabatsatsi.

MORTIMER:

Ka pelo ya me yotlhe ke tla dula ke mo reetsa fa a opela:
Nakong eo, ke solofela, tumalano ya rona e tla bo e dire-
gile.

GLENDOWER:

Dira jalo;
Baopedi bao ba ba tla go opelelang
Ba lepeletse mo moweng golo go seng gaufi le fano,
Ka bonako ba tla tla fa; dula, o ba reetse.

HOTSPUR:

Tla, Kate, ga o bolo go kgwaphalala fa fatshe; tla, tla,
ka pelepele, ke tle ke sametse tlhogo ya me mo seropeng
sa gago.

MMAPERCY:

Tsamaya, seelele ke wena. **[Go utlwala kopelo]**

HOTSPUR:

Jaamong ke lemoga fa tiabolo a tlhaloganya SeWelsh;
Ga go gakgamatse go bona a tshegisa batho jaana.
Ka mmabatho, ke seopedi se segolo.

MMAPERCY:

A mme go tlhokega gore o tsewe ke kopelo ka pelo, kana
o kgatlhwa ke mathaithai a a fetang. Robala fa fatshe,
legodu ke wena, o utlwe mosadi a opela ka SeWelsh.

HOTSPUR:

Nka mpa ka utlwa Lady, ntša ya me, e gagaulega ka
SeIrish.

MMAPERCY:

A o batla gore tlhogo ya gago e itaaganngwe?

HOTSPUR:

Nnyaa.

MMAPERCY:

Mme he, didimala.

HOTSPUR:

Le moo ga ke go rate; ke molato wa mosadi.

MMAPERCY:

A Modimo jaanong o go thuse.

HOTSPUR:

Go ya bolaong jwa mosadi wa MoWelsh.

MMAPERCY:

Ke'eng seo?

HOTSPUR:

Reetsa! O a opela.

[Fa mohumagadi a opela pina ya SeWelsh]

Tla, Kate, mma ke utlwe pina ya gago le wena.

MMAPERCY:

E seng ya me, rure-rure.

HOTSPUR:

E seng ya gago, rure-rure! Mogatsaka! O ikana jaaka mosadi wa modira-dilekere. 'E seng wena rure-rure,' le 'jaaka ke tshedile,' le 'jaaka Modimo o tla ntshokolola,' le 'jaaka tlhabo ya letsatsi!'

Mme o ikana fa maikano a gago e se a lesidi,

Mo eketeng ga oje nala go feta Finsbury.

Inkanele, Kate, jaaka o le mohumagadi

Maikano a se nang go senngwa, mme o siele 'rure-rure,'

Le dipolelo tseo tsa basadi ba badira-dilekere,

Go bahumagadi ba mekgabo le bakgabela-tsatsi la Tshipi.

Tla, opela.

MMAPERCY:

Ga ke kitla ke opela.

HOTSPUR:

Kopelo ke se se gaufi go fetola motho mosegi kgotsa moruta-baopeledi. Fa tumalano e ka bo e ne e gatisi-tse, ke ne ke tla bolola lobakeng lwa 'oura tse pedi; mme, ke itse go boa fa o mpatla. [O a tswa]

GLENDOWER:

Tla, tla, Morena Mortimer; o bonya thata fela

Jaaka mogalefi Morena Percy a šwa pelo go bothologa.

Nakong eno tumalano e dirilwe; re tla gatisa fela,
Re itse go nanogela dipitseng ka pele.

MORTIMER:

Ka pelo ya me yotlhe. [Ba a tswa]

TEMA II.

kwa London. Kwa Mošatle.

Go tsena Kgosi, Morwa-Kgosi wa Wales, le ba bangwe.

KGOSI:

Marena, re sieng re le rosi; Morwa-kgosi le nna
Re tshwanetse ra kopana sephiring; mme le nne gaufi,
Gonne ka bofelo re tla le batla. [Marena a a tswa]
Ga ke itse fa e le gore ke ka thato ya Modimo,
Ka ntata ya tshiamololo nngwe e ke e dirileng,
Gore mo katlholong ya gagwe ya sephiri, ka go dirisa
madi a me,

A tle a ntlisetse pusolosetso le kwatlhao e e botlhoko.
Mme wena mo boitshwarong jwa gago mo botshelong,
O ntumedisa gore wena o tsaletswe fela go nna
Ipusolosetso ya bogalaka le thobane ya titeo ya legodimo
Go otlhaya ditshiamololo tsa me. Mme mpolelela,
Gore a dikeletso tsa makgaphila tsa dikhutsana,
Ditlhabisa-ditlhong tse tsa bontša, bosaikategang le
bogodu,

Meperepetshego ya batlhaedi le makokwana a dikhutsana,
O itekatekantseng natso mme wa di ingaparetsa,
Mpolelela fa di tshwanalana le bogolo ba madi a gago
Le fa di lekanywe ke go ratwa ke pelo ya Morwa-kgosi?

MORWA-KGOSI:

A go itumedise Mmabatho, ntlala nka bo ke ne
Nka itshupa go tlhoka molato ka mabaka a a utlwalang
Jaaka ke dumela gore nka ikgolola
Melatong e mentsi e ke e pegilweng godimo.
Mme mma ke kope go naya mabaka,
A, mo kganetsong ya dipateletso tse di dirwang,
Tse ka gantsi tsebe ya ga Mmabatho e tshwanetseng go
di utlwa,
Ka dinyinyi, malope, mamao a ntlha-pedi a tlabang kobo
le moroki,

Gongwe, 'tshupong dingwe tsa lerure, mo pelo ya bonyana
ba me

E fapogileng ka phoso le mekgwa ya tshiamololo,
Nka bona boitshwarelo ke ipolela tefo ya me.

KGOSI:

Modimo o go itshwarele! Tlogela ke gakgamalele, Harry,
Diratwa-ke-pelwana ya gago, tse di bontshang pharolo-
ganyo

Mo lesomong lotlhe la borrago-mogolwagolwane.
Maemo a gago mo lekgotleng a go latlhegetse ka ditlhong,
A jaanong a tserweng ke monnao,

Mme o setse o batla o tshwana le moditšhaba dipelong
Tsa botlhe ba lekgotla le dipelong tsa bana ba bogosi;
Tsholofelo le tebelelo ya nako ya puso ya gago

E senyegile, mme mowa wa motho mongwe le mongwe
O bua o sebaseba o solofetse go wa ga gago,

Fa nna ke ne ke sa re sepe jaaka wena ka botho jwa me,
Ke itlalatladiitse mo matlhong a batho,

Ke itshulafadiitse ka go ingotla le mo go boesemang,
Bomorafe, jo bo nthusitseng go rwala serwalo,

Bo ka be bo ngaparetse mo katlholong
Jwa ntshia go tlodisweng meelwane ga ditlhong,

Motho wa seithobogi yo o feletsweng ke tsholofelo.

Ka ke bonywe ka sewelo, ke ne ke sa iphokise phefo e bo,
Jaaka naledi ya meso, ke bo ke gakgamalelwa;

Batho ba tlotlele bana babo ba re 'Ke ene yoo';

Bangwe ba re 'O kae, Bolingbroke ke ofe?'

Jaanong ka utswa boikobo jotlhe legodimong,

Ka itsalanya le boikokobetso mo

Ke bileng ka ngaporola pelotlhomogi dipelong tsa botlhe,
Meduduetso le megolokwane tsa utlwala melomong ya
bone,

Le mororo Kgosi-kgolo ya serwalo e le gone.

Ke ne ka itshegetsa boša le ka bokgabale jaana;

Go tlhaga ga me, jaaka seaparo sa moperisita,

Go bonywe ka go gakgamalelwa; mme jalo maemo a me,

A fitlhilweng a le magolo, a kibitlelwa boo mokete,

A itlatsa boitshepo ka go sa tlwaelegang moo.

Kgosi ya sepuapue, ya nnela go kgarakgatshega

Le batshegisi le makawana a dikgopolonyana di kgopo,

Mme di felelang sebakeng fa di palelwa; a dubakanya
bogosi,

A tlhakanya borena ba gagwe le masilo a a mamina,
 A tlogela 'ina ja gagwe go dilakwa ke dithogano tsa bone,
 A ineela mo go bone mme a senya 'ina ja gagwe,
 Ka go tshega le tshimanyana le go emela kganetsanyo
 Le mosimanyana mongwe le mongwe yo o mabela,
 A tlwaelesega mebileng e e tletseng batho,
 A intsha setlhabelo ka ntlha ya go batla go ratwa;
 Mo erileng jaaka a na a tlwaetswe ke matlhwana a batho,
 Ba mo kgora e se dinotshe, ba simolola
 Go ila moleko wa bomonate, o bonnyennyane jwa one
 Le fa bo se bonene bo tle bo fitlhelwe bo feteletse.
 Mme ya re go tlhokega gore a bonwe,
 A tshwana le nonyane ya selemo selemong,
 A utlwiwe, a tlhokomologwe; a bonwe, mme e leng ka
 matlho

A, ka ntata ya go lapiswa ke pono ya ka metlha,
 A se keng a leba sepe ka tlhokomelo,
 A a tshwanang le a a lebang poitshego ya letsatsi
 Le phatsima ka tshoganyetso matlhong a baleoramedi;
 Mme ba ponketse dintshi tsa matlho ba di digile,
 Ba robala a ba lebile mme ba dira fela jaaka
 Matlhapelwa a tle a dire go ba ba lwang le bone,
 Gonne ba ne bakgotshe go mmona, ba kgotshe ba ti-
 mpetse.

Mme, Harry, o eme fela mo maemong ao;
 O lesitse 'tshwanelo tsa gago tsa Morwa-kgosi
 Ka go etsela mmogo le dikhutsana. Ga go leitlho
 Le sa lapisiwang ke go sa tlhokafaleng ga gago,
 Fa e se la me, le sa bolong go eletsaka go ka go bona,
 Le jaanong le dirang se ke sa rateng le ka se dira,
 Le iphoufatsa ka bopelonomi ba bosilo.

MORWA-KGOSI:

Ke tla re go tlogeng fa, Morena wa me yo o rategang,
 Ke itshware jaaka ke tshwanetse go itshwara.

KGOSI:

Matlhong a lefatshe lotlhe

Go fitlhela jaanong o ntse jaaka Richard a na a ntse
 Motlhang ke tswang France ke bayang 'nao la me Ravens-
 purgh,

Mme Percy jaanong o ntse jaaka ke ne ke ntse nako eo.
 Mme, ka seikokotlelo sa me le mowa wa me fa godimo,
 O na le kगतlhegelo e e kगतlhang mo mmusong
 Go feta wena o ikantseng go tsaya setilo sa ga rrago;

Gonne kwa ntle ga tshiamelo, le go itse fa go se na boi-
 tshwarelo,
 O tladitse dipatlelo tsa mmuso ka batlhabani,
 A itebaganya le tau e ditlhaa di meno a bogale,
 Mme, le fa a se mogolwane ka dingwaga mo go wena,
 O eteletse bagolwane le bobišopo ba batlotliwa
 Go ya ntweng tsa madiatlhageng le dibetseng tsa kgobola-
 letlalo.
 Kana o bonye tlotlo e e se nang bokhutlo jang
 Kgatlhanong le Douglas wa moitsegi, yo dikgakgamatso
 tsa 'gwe,
 Tlhaselo tsa gagwe le leina le legolo ntweng
 Di tlosang poko-kgolo batlhabaning botlhe,
 Le sekgele se segolo sa botlhabani
 Dipusong tsotlhe di dumelang go Keresete.
 Ke gararo Hotspur yo, Mars diphatšaneng tsa gagwe,
 Ngwana yo wa motlhabani yo, mo 'pololong tsa gagwe,
 A fentseng mokaloba Douglas, a mo golega gangwe fela,
 A mo golola go mo dira tsala ya gagwe,
 Go oketsa lesomo la ba ba supang fa re nyatsega
 Le go tshikhinya kagiso le polokesego ya terone ya rona.
 Mme, wa re'ng ka dilo tse? Percy, Northumberland,
 Mobešopo yo mogolo wa York, Douglas le Mortimer,
 Ba rulagantse dingongorego tsa bone go rona, ba tlho-
 metse.

Mme, tota rure ke go bolelela'ng dikgang tse?
 Ka ntlha'ng, Harry, ke go itsise ka baba ba me,
 Wena mmaba wa me wa lesika o mpolayang o nnyeletsatsa?
 Wena yo eketeng rure, ka ntata ya poifo ya motlhanka,
 Tlwaelo ya dikhutsana le go itlhaganelela dilo,
 Eketeng o ka ntwantsha gore Percy a tle a go duele,
 Wa mo salasala morago le go obamela go befa ga gagwe,
 Go supa ka fa o latlhegetsweng ka teng mo maemong.

MORWA-KGOSI:

Lesa go gopola jalo; ga o nke o fitlhela go le jalo.
 Mme a Modimo o itshwarele ba ba go sokolotseng
 Ba nkhumalagisa lorato lwa gago Morena!
 Ke tla rekolola tsotlhe tse ka madi a tlhogo ya ga Percy
 Mme e tla re bophirimong jwa 'tsatsi lengwe le legolo
 Ka 'pelokgale ke go itsise ke le morwao;
 'Tsatsing ke apereng seaparo se se tletsetletseng madi
 Ke tshasake mmele wa me ka seitshiro sa madi ao,

A, e tla reng a tlhatswitswe, a gotlhiwe le ditlhong tsa ka.
Mme leo e tla nna letsatsi e tla' reng fa go dirala,
Ngwana ene yo wa tlotlo le go itsega,
Hotspur yo wa mogale, mmokwa ke botlhe wa motlhabani
Le Harry wa gago wa molebalwa ba tla tshogana ba
tlampana.

Ba lwela tlotlo nngwe le nngwe e e dutseng tlhogong ya
gagwe,

Ntla di ka bo di le dintsintsi, mme mo tlhogong ya me,
Ditlhong tsa me di menaganye! Gonne nako e etla,
E ke tla dirang mosimanyana yo wa bokone a fapaanye
'Tiro tsa gagwe tsa kgakgamatso le tlhabisa ditlhong ya ka.
Percy ke modiredi wa ka, rure morena wa me,
Go nkgobokanyetsa ditiro tse di galaletsang;
Mme ke tla mmotsa gore a di ntharololele tsotlhe,
Gore a tle a nneele tlotlo nngwe le nngwe,
Ee, le kobamelwana e a kileng a newa,
E seng jalo ke mo gagolake a tle a di senole.
Se, ka leina la Modimo, ke se go solofetsa fano:
Se mo go rateng ga Modimo ke tla se dirang,
Ke bile ke go rapela Kgosi ya me gore o fodise
'Ntho di sa bolong go tshweretlha ntateng ya maitseo a me.
E seng jalo, loso ke lone lo tla fedisang 'ntwa tsa rona;
Mme nka mpa ka swa dintsho tsa methalethale ya dikete
Pele ga ke senya bonnyenye jwa maikano a.

KGOSI:

Dikete tse di lekgolo tsa dirukutlhi di tla swa ntweng e:
O tla nna moeteledi-pele, moikannngwa wa morena,
mo go yone.

Go tsena Blunt.

Ke'ng jaanong, Blunt yo o molemo? O lebega jaaka
motho a tlaletswe.

BLUNT:

Jaaka se ke tlleng go bua ka sone.
Morena Mortimer wa Scotland o rometse molaetsa
Gore Douglas le dirukutlhi tsa Majatlhapi ba rakanye
Motlha wa lesome le bongwe kgweding eno Shrewsbury
Ga twe ke setlhophha se se thata se se tshabegang bogolo,
Fa botlhe ba ka tshegetsatshegetsatshe tsholofetso,
Jaaka dirukutlhi di ise di ko di dire.

KGOSI:

Motlotlegi wa Westmoreland o bolotse gompiano;
A patilwe ke morwaake, Morena John wa Lancaster;
Ka polelo e ke beke yotlhe re e utlwile.
Ka Laboraro yo o tlang, Harry, go tla bolola wena;
Ka Labone rona ka rosi re tla tsamaya, borakanelo
E le Bridgenorth, mme, Harry, o tla tsamaya
Gare ga Gloucestershire, e le gore,
Jaaka o bona re eme, morago ga malatsi a le some le
bobedi
Bokete jwa ditlhopha tsa rona bo rakane Bridgenorth.
Re tshwere tau ka mangana; mme a re phatlalaleng;
Mmaba o nonotshwa ke go newa sebaka, bamotsomi ba
diegile. [Ba a tswa]

TEMA III.

**Kwa Eastcheap. Ntlong ya banwi ya Boar's Head.
Go tsena Falstaff le Bardolph.**

FALSTAFF:

Bardolph, a fa e sa leng go utswa ga rona ga bofelo, a ga ke a swarega mmele? A ga ke bopame? Kana letlalo la me le lepeletse mo go nna jaaka mosese o o mabura-bura wa mosadi-mogolo; ke omile bo ke apole. Fa e le jalo ke tla ikwatlhaa, mme ka pele, ke sa ntse ke na le maikaelelo; ka bofelo ke tla bo ke le marapo fela, mme ga nke ke nna le nonofo go ikwatlhaa. Fa ke sa lebala gore kereke mo teng e lebege jang go ka gakgamatsa thata-thata; mo teng ga kereke! Lekoko, lekoko la baleofi ke lone le ntshentseng.

BARDOLPH:

Morena John, o itshwenya go se gonene, ga o nke o tshela ka bolelele.

FALSTAFF:

Ka nnete, a bolela. Tla o nkopelele pina e e monate; intumedise. Nkile ka bo ke le mosiami fela jaaka monna mongwe le mongwe wa seitlotli a tshwanetse go nna; ke le molemo mo go lekanyeng; ke ikana ke sa fetise; ke sa tshameke metshameko ya tsietsano go tlovisa ga supa ka beke; ke etela ntlo ya banwi ba bojalwa gangwe

fela ak oura; ke duela madi a ke a adimileng gararo kgotsa gane; ke tshela sentle ka selekanyo sa tshiamo; jaanong ke tshela e seng ka tshiamo, e seng ka selekanyo sepe.

BARDOLPH:

Kana, o nonne Morena John, mo o bileng o fetile selekanyo sa gago sotlhe, o fetisitse bokima jo bo eletsegang, Morena John.

FALSTAFF:

Baakanya sefathogo sa gago, le nna ke tla tlhamalatsa botshelo jwa me. Ke wena molaodi wa rona, ke wena o re tsholelang lobone, mme lo fa nkong ya gago; ke wena Motlhabani wa Lobone lo lo Tukang.

BARDOLPH:

Ao tlhe, Morena John, sefathogo sa me ga se go utlwise bothoko ka sepe.

FALSTAFF:

Nnyaa, foo o a bolela; ke se dirisa fela jaaka mang le mang a na a ka dirisa segopodiso sa loso; ga nke e re ke go bona ke tlhoke go gakologelwa kaga molelo wa molete le Mohumi yo o neng a tsheletse mo magasigasing; gone ke yoo sefathogong sa gago, a apere 'kobo tsa gagwe, a ša, a ša. Fa o no o le motho yo o molemo, ke ne ke tla ikana sefathogo sa gago; go ikana ga me e ne e tla nna 'Ka molelo o, ke moengele wa Modimo. Mme totatota o ineeletse boleong; mme rure o ngwana wa lefifi le lentsho, le fa o na le matlho a a bonang. Bosigong bo o nong wa palama lentswe la Gadshill ka go taboga ka bone go ya go tshwara pitse ya me, nna tota ke ne ka gopola gore o thobane e e tukang molelo kgotsa kgolokwe ya molelo, ke bile ke sa belaele. Ao, o lobone lwa mafenya-dintweng lo lo se keng lo tima, o molelo wa diphikwe o o sa weng molora! O nthusitse go se ke ke reka dipone tsa popelelo ka dikete tsa mašeleng, fa ke tsamaya le mo bosigong go tloga ntlong ya banwi go ya go e nngwe; mme bojalwa jo o bo noleng ke bo rekile, bo ka be bo ntheketse dipone tse di lesedi tsa motlhaedi kwa modira-diponeng wa kwa Yuropa. Mo 'ngwageng tse di masome a mararo ie bobedi ke go tshedisitse ka bojalwa jwa me; a Modimo o ntebogele selo seo!

BARDOLPH:

Ke eletsa sefathogo sa me se ka bo se ne se le mo mpeng ya gago!

FALSTAFF:

Ke thusegile! Ke ne ke tla segwa ke lesokolola.

Go tsena Mohumagadi.

Jang jaanong, mohumagadi Partlet kokogadi! A o tlhohlhomisitse gore ke mang yo o utswileng kgetsaneng ya me?

MOHUMAGADI:

Ao Morena John, o gopola jang, Morena John? A o akanya gore ke baya magodu mo ntlong eno ya ka? Ke batlile, ke boditse, ie mogatsake fela jalo, o boditse monna mongwe le mongwe, mosimane mongwe le mongwe, motlhanka mongwe le mongwe; le lephatlana la moriri ga le ise le ko le latlhege mo tlong ya me.

FALSTAFF:

O maaka, mohumagadi, Bardolph o kile a ipeola mme meriri eo ya gagwe e latlhegile; mme ke tla ikana gape gore ke utswetswe. Tsamaya, mosadi ke wena, tsamaya.

MOHUMAGADI:

Mang, nna? Nnyaa; nka go dirakanya dilo. Modimo o tshedile, ga ke ise nko ke bidiwe jalo mo tlong ya me.

FALSTAFF:

Tsamaya, ke go itse go tswa le go tsena.

MOHUMAGADI:

Nnyaa, Morena John; ga o nkitse, Morena John. Ke a go itse, Morena John: o nkolota madi, Morena John; jaanong o omana le nna go thiba ka madi jaaka mutlwa. Ke go reketse dihemphe di le lesome le metso e mebedi go apara.

FALSTAFF:

Magwata, letsela le le maswe le le magwata. Ke di feteleditse ka di abela basadi ba baapei, mme ba dira metlho tlho ka tsone.

MOHUMAGADI:

Jaanong, jaaka ke le mosadi wa mmabana wa nnete, e ne e le letsela la 'šeleng di robile menwana e mebedi mo phatseng. Gape o nkolota a mangwe madi, Morena John, a dijo le a dino, le madi a ke a go adimileng, masome a mabedi le metso e mene ya diponto.

FALSTAFF:

Le ene o jele bontlha bongwe; mma a duele.

MOHUMAGADI:

Ene? Nnyaa, o humanegile; ga a na sepe.

FALSTAFF:

Ao! O humanegile? Tlhoma sefathogo sa gagwe matlho; motho a humile o bonwa ka'ng? Mma ba sege nko ya gagwe ba dire madi, mma ba dire madi ka ditlhaa tsa gagwe; ga ke duele le fa e le tibidikwe. A o batla go ntira mpara? A ke tla tlhoka go itapolosa ntlong ya me ya dino ka go tshaba go utswelwa mo dikgetseng? Ke latlhegetswe ke sekgabisa-monwana se e nenge le sa ga rre-mogolo sa madi a a kwa godimo thata.

MOHUMAGADI:

Jesu wee, ke utlwile Morwa-kgosi a mmolelela, ga ke itse gore gaka, gore sekgabisa-monwana seo ke se se dirilweng ka tibidikwe!

FALSTAFF:

Wa re'ng! Morwa-kgosi ke moaki, nkgata-kerelele. Selo seo, mme fa a ka bo a le fa, ke ne ke tla mmetsa jaaka ntša, fa a ne a ka rialo.

Go tsena Morwa-kgosi le Pains, ba gatela gongwe jaaka masole, mme Falstaff a ba kopantsha a letsa lenaka la gagwe.

Ke'ng jaanong, lekau! A dilo di tsamaela ntlha eo, rure? Re gatele gongwe rotlhe?

BARDOLPH:

Ee, ka bobedi le bobedi, jaaka mago'egwa a a golagantsweng mmogo.

MOHUMAGADI:

Mong'a me, ke a go rapela, ntheetsa.

MORWA-KGOSI:

Wa re'ng Mohumagadi Mmalelengwana? Monna wa gago o tsogile jang? Motho yoo ke a mo rata; ke motho yo o ikanyegang.

MOHUMAGADI:

Morena wa me yo o molemo, ka re ntheetsa.

FALSTAFF:

Ke a go rapela, mo tlhokomologe, o ntheetse.

MORWA-KGOSI:

Wa re'ng, Jack?

FALSTAFF:

Bosigo bongwe ke ne ka thulamela ka fa morago ga diitshiro yare ke tsoga ka fitlhela 'kgetsana tsa me di upuditswe; ntlo e e fetogile logaga lwa magodu; ba utswa dilo mo dikgetseng.

MORWA-KGOSI:

Wa latlhegelwa ke'ng, Jack?

FALSTAFF:

A o ka ntumela rure, Hal? Diphuthelana tse tharo kgotsa tse nne mme nngwe le nngwe e phuthetse masome a mane a diponto, le sekgabisa-monwana sa ga rre-mogolo.

MORWA-KGOSI:

Lefela, dilo tsa botibidikwe ba fera menwana e mebedi.

MOHUMAGADI:

Ke mmoleletse jalo, mong' a me; ka ba ka re ke utlwile wena o rialo, motho wa batho: mme, mong' a me, a bua ditshisimosasa kaga gago, jaaka o mo itse e le sebalabalane; a ba a re o tla go betsa.

MORWA-KGOSI:

Hee? A rialo?

MOHUMAGADI:

Fa e se jalo nna ga ke na le fa e le boikanyego, gongwe boammaarure, le fa e le bosadi mo go nna.

FALSTAFF:

Ga go na boikanyego mo go wena fela jaaka bo seyo mo dijong tsa menatenate; le boammaarure ga bo yo mo go wena fela jaaka phokojwe yo o patikeletsweng mo mapharaganyaneng; e leng bosadi bone mosadi wa setlhobogwa sa sefafalele a ka mpa a nna mogatsa-kgosana o ie teng. Tsamaya, selo ke wena, tloga fa.

MOHUMAGADI:

Se le metse, selo seng? Wa re selo seng?

FALSTAFF:

Selo seng! Gare selo se se tshwanetseng sa lebogelwa Modimo.

MOHUMAGADI:

Ga ke selo se se tshwanetseng sa lebogelwa Modimo, ntle o ka nkutlwa sentle; ke mosadi wa monna yo o

ikanyegang; mme, fa ke beela botlotlegi jwa gago fa thoko, o moleofi go mpitsa jaaka jalo.

FALSTAFF:

Ke beela bosadi jwa gago fa thoko, o phologolo go araba jalo.

MOHUMAGADI:

Tlhalosa, phologolo mang, wena, moleofi ke wena?

FALSTAFF:

Wa re phologolo mang! Gare tlhe, ya losika lwa kgopa.

MORWA-KGOSI:

'Sika lwa kgopa, Morena John! Losika lwa kgopa ka ntlha'ng?

FALSTAFF:

Ka ntlha'ng? Ga a tlhapi kgotsa nama; motho ga a ke a itse gore a ka mo pota ka kae.

MOHUMAGADI:

O monna wa moitimokanyi go bua jalo; wena le botlhe banna le a itse gore ke potwa ka kae, legodu ke wena!

MORWA-KGOSI:

O bua boammaarure, mohumagadi; mme o go akela mo go maswe.

MOHUMAGADI:

Mme le wena o go akela jalo, mong'a me; a ba a re 'tsatsi le lengwe o mo kolota sekete sa diponto.

MORWA-KGOSI:

Monna, a ke go kolota sekete sa diponto?

FALSTAFF:

Sekete sa diponto, Hal! Dikete di le sekete; lorato lwa gago lo kana ka madi ao; o nkolota lorato lwa gago.

MOHUMAGADI:

Legoka, mong wa me, o go biditse Jack, a ba a re o tla go šapa.

FALSTAFF:

Nkile ka rialo, Bardolph?

BARDOLPH:

Ammaarure, Morena John, o rilalo.

FALSTAFF:

Ee, ke rile fa a na a re reng ya me ke ya tibidikwe.

MORWA-KGOSI:

Ka rialo le jaanong; a o ikaeletse go diragatsa lefoko la, gago jaanong?

FALSTAFF:

Kana tlhe, Hal, o a itse, fela jaaka o le motho, gore ke na le maikaelelo; mme jaaka o le Morwa-kgosi, ke go tshaba jaaka ke tshaba go kgorotlha ga tawana.

MORWA-KGOSI:

Ke'ng o sa re jaaka ga tau?

FALSTAFF:

Kgosi ka esi o boifiwa jaaka tau. A o gopola ke tla go tshaba jaaka ke tshaba rrago? Legoka, fa nka dira jalo, ke rapela Modimo gore bogolo ke kgaogelwe ke moikgatlho.

MORWA-KGOSI:

Fa o ka kgaoga, batho wee, kana dimpa tsa gago di ka lepelela jang go fitlha mangweleng a gago! Mme, monna, ga go na bodulo jwa boikanyego, boammaarure, kgotsa tumelo mo sehubeng se sa gago se; se tletse dinamama le lemipi. O utswisa mosadi yo o ikanyegang ka go re o tlhotlhorile 'kgetsana tsa gago! Heela, moleofi ke wena, o makgakga, o makhubukhubu a dimpa, ke ikana fa go ne go se sepe mo go tsone fa e se dikwalo tsa melato ya dino matlong a go nwa, le dikgakololo tsa 'tuelo tsa melato ya matlo a dijo, le phuthelana ya tibidikwe ya sukiri e e go buisang kwa ntle ga go lapa mme dikgetsana tsa gago di ne di tletse dilo tsa mohuta o. Mme ga o na ditlhong go ngakalla; ga o ke o lesa go nna mopatiki. A ga o tlhabiwe ke ditlhong?

FALSTAFF:

A o a utlwa, Hal? O itse gore erile a na a ntse a se na molato, a wa Atamo; jaanong ga twe Jack Falstaff wa batho a itheng mo malatsing a 'pakeng tseno tsa bolelo? O bona ka fa ke nonneng ka teng go gaisa monna yo mongwe mme seo se kaya fa ke fokola go feta. A o ipolela fa e le wena o tsentseng mabogo a gago mo dikgetsaneng tsa me?

MORWA-KGOSI:

Ka polelo go lebega go le jalo.

FALSTAFF:

Mohumagadi, ke a go itshwarela; tsamaya o baakanye diitaya mathe; rata monna wa gago, tlhokomela batlhanka ba gago, itumedise baeti ba gago; o tla mphitlhela ke le motho yo o beelang dikakanyo tsa tshiamo tsebe; o a bona gore ke sa ntse ke le kagisong. Nnyaa, ke a go rapela, tsamaya. [O a tswa mohumagadi] Jaanong, Hal, a re tsene dikgang tsa kwa mošatle. kaza bogodu, lekolwane, go tulwe'ng?

MORWA-KGOSI:

Ao, rradinama wa me yo o molemo, ke sa ntse ke go direla molemo: madi a duetswe otlhe.

FALSTAFF:

Ga ke rate go duela gape goo; ke go boeledisa batho tiro gabedi.

MORWA-KGOSI:

Nna le rre re ditsala tsa mmogo gape, mme nka nna ka dira fela se ke se ratang.

FALSTAFF:

Tsamaya o nkutswele mo go rramatlotlo wa morafe sa ntlhantlha, mme o se ka wa dira jalo o gadimile sepe.

BARDOLPH:

Dira jalo, mong wa me.

MORWA-KGOSI:

Jack, ke go beile moeteledi-pele wa masole a dinao.

FALSTAFF:

Ekete nka bo ke ne ke le wa ba dipitse. Ke tla bona kae mosimane yo o itseng go utswa senna? Kana motho a ka bona kae legodu le le botlhale, le le dingwaga di masome a mabedi le bobedi kgotsa gaufi le foo! Diaparo tsa me ke matanta. Mme he, a Modimo o lebogelwe dirukutlhi tse, ga di tshwenye ope fa e se basiami. Ke ba opelela dipako, ke a ba boka.

MORWA-KGOSI:

Bardolph!

BARDOLPH:

Mong wa me?

MORWA-KGOSI:

Isa lokwalo lo kwa go Morena John wa Lancaster, kwa go nnake, John; lo o lo nee Morena wa me Westmoreland.

[Bardolph o a tswa]

Tsamaya, Poins, ya pitseng, yaa pitseng; gone nna le wena re tshwanetse ra palama dimmaele tse di masome a le mararo pele ga sethoboloko. **[Poins o a tswa]** Jack, rakana le nna ka moso mo mogogorong wa Temple ka nako ya bobedi motshegare wa maitsebowa.

Ke gone o tla itseng taelo ya gago; o amogele

Madi le thomelelo ya dibetsa tsa gago.

Lefatshe le a tuka; Percy o eme kwa godimo;

Mme rona kgotsa bone ba tshwanetse ba lale fa fatshe

[O a tswa]

FALSTAFF:

Mafoko a a botlhokwa! Lefatshe le tletse pelokgale!
Mohumagadi, dijo tsa me, a di tle!

Ao, ke eletsa moropa wa me e ne e le ntlo e! **[O a tswa]**

KGAOLO IV.

TEMA I.

Kwa lobatleng lwa dirukutlhi gaufi le Shrewsbury.

Go tsena Hotspur, le Worcester, le Douglas.

HOTSPUR:

O buile MoScotch wa me yo o molemo; fa go bua nnete
'Pakeng tseno tsa bošweng go no go sa twe ke go lopela,
Douglas o na a tla bona tebogo e.

Go se nang motlhabani ope yo o tshelang

A ka lekanang nae ka bogolo dikgopolong tsa batho
botlhe.

Ka Modimo, ga nka ke ka kgatlha ka puo; ke nyatsa
Diteme tsa malope; mme tulo e e kwa pelepele

Loratong lwa pelo ya me ga e tsewe ke ope fa e se wena:
Nnyaa, bona fa ke bua ke sa ake, nteka o ntshupele,
morena.

DOUGLAS:

Ke wena kgosi e e tlotlegileng:

Ga go ope yo o thata e kana, yo o tshelang lefatsheng leno
Yo ke tla se keng ke mo kakola ditedu.

HOTSPUR:

Dira jalo, mme go siame.

Go tsena morongwa a na le dikwalo.

Ke dikwalo tsang tseo? Mma mpa ke go leboge.

MORONGWA:

Dikwalo tse di tswa kwa go rrago.

HOTSPUR:

Dikwalo di tswang kwa go ene! Ke'ng a sa tle ka boene?

MORONGWA:

Ga a ka ke a tla mong wa me; o lwala mo a tlhobogilweng

HOTSPUR:

Ija! O bona kae sebaka sone sa go lwala

Nakong eno ya pheretlhego? 'Koko la gagwe le etele-
tswe e mang?

Ba tla ba le ka fa tlase ga taolo ya ga mang?

MORONGWA:

Dikwalo tsa gagwe di tlhalosa gotlhe, e seng nna, mong
wa me.

WORCESTER:

Ke a go rapela, mpolelela, a o robetse mo diphateng?

MORONGWA:

O na a robetse, mong wa me, malatsi a mane pele ke
bothologa;

Mme ka nako e ke bolotseng ka yone teng koo

O na a tlaeditse dingaka tsa gagwe dipelo.

WORCESTER:

Ke eletsa bofelo jwa moferefere ono bo no bo setse bo
tlile

Pele ga a gatelelwa ke go etelwa ke go bobola.

Tsogo ya gagwe ga e ise e ke e tlhokege bogolo go feta
'tsatsing le.

HOTSPUR:

Go lwala jaanong! Go lepelela! Bolwetse jo bo jwelelela

Go baeteledi-pele go se re se emetseng ka diano,

Bo a tlhasela le gone fano, le teng mo lebatleng la rona.

O nkwalela mono mo, gore bolwetse jwa pelo—

Le gore 'kgotla ja gagwe ka ntata ya thomeletso

Ga le a phuthega ka bofefo, mme ga a a fitlhela go siame

Go tlogelela tiro e e diphatsa ya botlhokwa mo go kalo

Mo magetleng a motho ope fa e se mo go a gagwe,

Mme ebile o re naya kgakololo ya motlhabani,

Gore ka makgotlana a kopantsweng re tswele pele,

Go bona ka fa letshego la rona le tla nnang ka teng;
Gonne jaaka a kwala, ga go tlhole go ka boiwa ka sa-
morago,
Ka Kgosi jaanong e itse tota go sa fitlhege
Maikaelelo a rona otlhe. Kaga seo gone wa re'ng?

WORCESTER:

Bolwetse jwa ga rrago bo re golafaditse.

HOTSPUR:

Ntho e e ka bolayang, tokololo ya mmaannete e lokolo-
tswe.

Legale, rure-rure, ga se jalo, go mo tlhoka jaanong
Go sisimosa mmele go gaisa jaaka re tla bona. Gonne a
ke tshiamo

Go latlhela mephato yotlhe ya 'kgotlana tsotlhe tsa rona
Mo tlhaselong ya ntlha? Go phuwa bontsintsi jo bo kalo
Mo ntwenge khutshwane ya diphatsa, e mofenyi wa yone
o sa itsegeng?

E ne e tla bo e se tshiamo; gonne moo re ne re tla lemoga
Tsholofelo ya rona yotlhe e le fela mo bontsing joo,
E leng gotlhe re nang nago, e leng bofelelo ba tsholofelo
Ya matshego a rona otlhe.

DOUGLAS: Tsholofelo rure, mme jalo e re tshwanetse.
Fa go na le tsholofelo ya thuso e e ka tlang ya re namola,
Ka pelokgale re ka dirisa thata ya rona re ikantse se
Se tlang go re imolola.
Seo e tla nna thebe-tshweu e re ka ithusang ka yone.

HOTSPUR:

Bokopanelo, legae re ka sielang go lone,
Fa tiabolo le madimabe di sisimosa
Go balekeletsi mo thumolanong ya rona.

WORCESTER:

Mme gone ke eletsa rrago a ne a le fa.
Mothale le tsamaiso ya se re se lehang
Ga di dumelele kgaogano. Go tla gopolwa
Ke bangwe, ba ba sa itseng gore ga a yo ka ntlha'ng,
Gore bothale, boikobelo bogosing, le go bisa go rata
'Tsamaiso tsa rona, go kganetse motlotlegi go tla kwano.
Mme gopola ka fa kakanyo e e ntseng jalo ka teng
E ka fetolang dipelo tsa dirukutlhi tse di ipolaileng pelo
Ya tlatsa pelaelo kaga se re lehang go se dira;
Gonne o itse sentle fa rona ba re leng batlhasedi
Re tshwanetse ra ithiba mo go ba ba botsang ba latelela,

Ra thiba diphatlha tsotlhe matlhakoreng, kgorwana
nngwe le nngwe

E leitlho la moakanyi le ka re okomelang ka yone.
Go bisa go nna teng ga ga rrago go sinosa seitshiro,
Go bontsha motlhoka-kitso mokgwa mongwe wa poifo
E pelepele e neng e sa akanngwe ke ope.

HOTSPUR: O oketsa mathata go fetisa.
Nka mpa ka dirisa go se nneng teng ga gagwe,
Go tla naya seriti le dikakanyo tse ditona,
Bopelokgale jo bogolo go se re se emetseng ka dinao,
Go gaisa motlotlegi a na a le fa; ka batho ba tla gopola,
Fa re ka tswelala fela kwa ntle ga thuso ya gagwe
Go kgorometsana le mmuso, ka thuso ya gagwe
Re tla o fetogakanya re o jesa semenogane.
Legale gotlhe go siame, le mephato e sa kitlanye.

DOUGLAS:
Jaaka pelo e gopola; ga go lefoko le le ntseng jalo
Le builweng Scotland gantsi jaaka je ja poifo.

Go tsena Morena Richard Vernon.

HOTSPUR:
Ntsala Vernon! Mowa wa me o a go amogela.

VERNON:
Modimo o thuse mafoko a me a amogelesege, morena.
Motlotlegi wa Westmoreland, le dikete tsa banna tse
di supang, o tlabaganyetsa kwano; o na le John, Morwa-
kgosi.

HOTSPUR:
Ga ba tshabege; eng gape?

VERNON: Mme gape, ke boleletswe,
Kgosi ka namana tota e bolotse,
E seng jalo e tla e itlhaganeletse kwano,
Ka 'paakanyo tse dithata tse di tshosang.

HOTSPUR:
Le ene re mo ipaakanyeditse. O kae morwawe,
Nkgata-kerelele wa setsenwa, molelekisa batsamai,
Le bankane ba gagwe ba ba itlhokomolositseng lefatshe
Ba le tlogela la gapiwa?

VERNON:
Botlhe ba apere, ba tlhomeletse ka tsa ntwaga;
Ba diphuka tsa bontšhe, mme mo phefong

Ba itsharolola diphuka boo digodi di tshapile;
Ba phatsima diaparong tsa gauta mo eketeng ditshwa-
ntsho;

Ba tletse mowa wa bokau jaaka kgwedi Motsheganong,
Ba magasigasi a letsatsi motshegareng o mogolo;
Ba perepetshega jaaka dipotsane, ba tlhaga jaaka dipo-
wana.

Ka bona mmotlana Harry, a rwele kuwane ya gagwe,
Disireletsa-dirope a di tsentse, a tlhometse a ipheditse,
A kokomoga mo a dutseng eketse Mercury yo o diphuka,
A itatlhela saleng ya gagwe ka bonolo jo bo kgatlang,
E ka re moengele a digilwe go tswa marung,
Go laola le go palama pitse ya badimo Pegasus
Le go ntsha lefatshe pelo ka bontle jwa 'ruo lwa pitse.

HOTSPUR:

Go lekanye, go lekanye; go gaisa letsatsi la Mopitlwe,
Leboko le, le segisa motho mala. Mma ba tleng;
Ba tla jaaka ditlhabelo ka mekgabo eo ya bone,
Mme go mohumagatsana wa ntwana yo o matlho a bogale
Re tla ba ntsha setlhabelo ba le bothitho ba ela madi.
Mars a kgabisitswe o tla nna aletareng ya gagwe
Go fitlhelela ditsebeng a khurumeditse ke madi.

Ke a šwa

Go utlwa fa boipusolotso jo bogolo bo le gaufi gakana,
Mme e seng ipusolotso ya rona. Tlisa, mma ke leke
pitse ya me,
E e tla nthwalang jaaka lerumo
Go nkgatlhanya le sehuba sa Morwa-Kgosi:
Harry a kopana le Harry, pitse e rakana le pitse,
Ba tshwarana ba sa lesane go tla mongwe a wa e le serepa.
Ijo wee! Ntla Glendower o ka bo a tsile!

VERNON: Dikgang tse dingwe di sa ntse di tla.
Ke utlwile kwa Worcester, jaaka ke tla ke palame,
Fa a se ka ke a phutha batho ba gagwe 'bekeng tseno tse
pedi.

DOUGLAS:

Ke mafoko a a maswe bogolobogolo a a tsenang ka tsebe
tsa me.

WORCESTER:

Ee, ammaarure, a tsidifatsa moreetsi.

HOTSPUR:

Batlhabanela Kgosi botlhe ba bontsi jo bo kae?

VERNON:

Ba dikete tse di masome a mararo.

HOTSPUR:

A ba nne a mane;

Rre le Glendower ka ba se yo boobabedi,

Batlhabanedi ba rona gongwe ba ka lekana tsa 'tsatsi leo.

Tlang, ka ponyo ya leitlho a re ba ripitleleng;

'Tsatsi ja katlholo le atametse; swang lotlhe, swelang
boitumelong.

DOUGLAS:

Lesa go bua ka ga loso. Ga ke na poifo epe

Ya loso kgotsa ya seatla sa loso kgwedding tseno tse
thataro.

[Ba a tswa]

TEMA II.

**Tsela e kgolo gaufi le Coventry.
Go tsena Falstaff le Bardolph.**

FALSTAFF:

Bardolph, tsamaela kwa pele go ya Coventry; o ntlaletse
lebotlele ka bojalwa; batlhabani ba rona ba tla e ralala
ba feta; re tla lala kwa Sutton Co'fil bosigong bono.

BARDOLPH:

A o tla nnaya madi, moeteledi-pele?

FALSTAFF:

Reka ka go lapologa, reka ka kgololesego.

BARDOLPH:

Botlele e e tladiwa ka lesome la dišeleng.

FALSTAFF:

Fa e tladiwa ke bokalo ituele ka bone; fa e tsaya masome
a mabedi, a tseye otlhe; ke tla a duela otlhe madi ao.
O ree mogoga-batlhabani wa me Peto a nkgatlhanyetse
kwa diferwaneng tsa motse.

BARDOLPH:

Ke tla mmolelela, moeteledi-pele; sala sentle. [O a tswa]

FALSTAFF:

Fa ke sa tlhabisiwe ditlhong ke batlhabani ba me, ke tla
bo ke le motho yo o se nang maikutlo a gagwe. Ke diri-

sitse thomo ya Kgosi ka botlhaswa. Go kgobokanya batlhabani ba ba lekgolo le masome a matlhano ke na le diponto tse di makgolo a mararo. Ga ke dumele go tsaya bape fa e se bopharamoseseng, bana ba balemi; ke tlhotlhomisa makolwanyane a a baakanyeditseng go nyala, ba dikitsiso tsa manyalo a bone di setseng di bole-tswe gabedi; le setlhopha sa batlhanka se, se ka mpang sa utlwa tiabolo go na le moropa; ba ba tshabang modumo wa tlhobolo bogolo go gaisa koko e e hudilweng kgotsa sehudi se se utlwisitsweng botlhoko. Ke hirile fela bofeta-reye-koo ba ba ntseng jalo, ba ba dipelo tsa sesadi, tse di fetwang ke tlhogwana ya 'kopelo sa sepele-khutshwane, mme ba dueleletse go gololwa gore ba tlogele botlhabani; jaanong lesomo la me lotlhe ke barwala-dikgele, balaodi, bagolwane, bomaitsaanape ba ditlhopha, malata a a makgasa jaaka Lazarus wa seaparo sa mebalabala, kwa dintša tsa morata-dijo di neng di latswa dintho tsa gagwe teng; bao rure ba iseng ba ko ba nne masole gope, mme e leng badiredi ba ba se nang ba ga bone mme ba ba lelekilweng tirong, bananyana ba maabane, babulela-baeng le badisana ba ba tlhokisitsweng tiro ke go sa utlwenng, malwetse a lefatshe le itibetse le kagiso e e sa bolong go nna, ba ba sa ikanyegeng gamasomesome ba le makgasa go gaisa motsofe yo o sefathogo se masosobe; mme ke bao ke nang le bone, go tlatsa maemo a ba ba duele-tseng go rebolwa botlhabaning, ba o ka gopolang gore ke na le lekgolo le masome a matlhano a bana ba ba latlhegileng ba ba boileng mo bošweng ba le matanta kwa ba neng ba disa teng dikolobe, ba ja makape le meroko e e manasa. Setsenwa sengwe se ne sa rakana le nna mo tseleng sa mpolelela fa ke ne ka golola bagale botlhe mme ka sia direpa. Ga go 'itlho lepe le kileng la bona ditshwantsho tse di ntseng jaana. Ga nke ke ralala Coventry ke ba eteletse pele, seo ke a se tlhomamisa. Nnyaa, le gone balotsana ba ba gata ka go panku, mo eketeng ba phakaraditswe, ba bošwa ka dikeetane; gonne rure bontsi jwa bone ke bo ntshitse kgolegelong. Mo setlhopheng sa me sotlhe go na le hempe e le nngwe le ya lekgasa; ya lekgasa ke diphatšane di rokagantswe mmogo mme di latlhetswe mo mahetleng jaaka seaparo; mme hempe, go bua nnete, e utswilwe mo go montlhokomedi kwa Saint Albans, kgotsa mo go moamogela-baeti yo o nko

khubidu wa Daventry. Mme gotlhe moo go a tshwana;
ba tla fitlhela matsela a a lekanyeng mo magoreng otlhe.

Go tsena Morwa-Kgosi le Westmoreland.

MORWA-KGOSI:

Ehee, Jack wa mmudulogi! Ehee, mosamo!

FALSTAFF:

Ehe, Hal! Wa reng, setsenwa! O a bo o dirang tota mo Warwickshire? Morena wa me wa Westmoreland, ke go lopa maitshwarelo; ke ne ke gopotse gore motlotlegi o setse a le kwa Shrewsbury.

WESTMORELAND:

E le rure, Morena John, e ka bo e le bogologolo ke le teng, mme le wena gape; fela mephato ya me e setse e ile teng. Kgosi, ke a go tlhomamisetsa, o re batla rotlhe ka matlho; re tshwanetse ra tsamaya bosigo jotlhe.

FALSTAFF:

Owe, o se ka wa ba wa mpelaela, ke matlho a tlhaga fela jaaka a katse e e batlang go utswa lobebe.

MORWA-KGOSI:

Ka re go utswa lobebe rure, gonne bogodu ba gago bo setse bo go fetotse sereledi. Mme, a ko o mpolelele, Jack, gore batho ba ba go setseng morago ba ke ba ga mang?

FALSTAFF:

Ba me, Hal, ke ba me.

MORWA-KGOSI:

Ga ke ise nke ke bone balotsana ba ba tlhomolang pelo jaaka bone.

FALSTAFF:

Tlogela, tlogela, mme ba tshwanetse go robakediwa ka marumo; ke mojo wa mosidi; mme ditoto tsa bone di tla tlatsa lehuti sentle fela; tlogela, monna, ke batho ba mmaannete, ba ba nang le mowa le nama.

WESTMORELAND

Ee, legale, mme Morena John, ke akanya gore ba gateletswe ke lehuma ebile ba itshopere, ba lebeba ba humanegile.

FALSTAFF:

Ammaarure, fa e le kaga khumanego ya bone, ga ke itse se se ba humanegisitseng; ka go sa ikategang sepe ga bone, ke tlhomamisa fa ba sa tseela malebela mo go nna.

MORWA-KGOSI:

Nnyaa, seo le nna nka se ikanela; fa e se o bitsa menwana e meraro dikgopong go tlhobola. Mme, monna, itlhaganele; Percy o setse a le matlhabanelong.

FALSTAFF:

Wa reng, a Kgosi e thibeletse?

WESTMORELAND:

O thibeletse, Morena John; ke boifa gore re tla mo diegela thata.

FALSTAFF:

Fa e le jalo,
Go goroga kwa bofelong jwa ntwala le tshimologong ya mokete
Go siamela mofokodi wa motlhabani mme yo o ikutlwang a le tlala.

[Ba a tswa]

TEMA III.

Bothibeletse jwa dirukutlhi gaufi le Shrewsbury.
Go tsena Hotspur le Worcester le Douglas le Vernon.

HOTSPUR:

Re tla lwa nae bosigong jono.

WORCESTER:

Gongwe ga go ka ke ga nna jalo.

DOUGLAS:

Jalo o mo naya lobaka lwa go re fenya.

VERNON:

Le go le gonnye.

HOTSPUR:

Wa rialo ka ntlha'ng? A ga a lebelela bamothusi?

VERNON:

Mme le rona fela jalo.

HOTSPUR:

Ba gagwe ba a tlhomamisega, ba rona ba a belaetsa.

WORCESTER:

Motlogolo yo o molemo, beela kgakololo tsebe, se itshikhinye bosigong jono.

VERNON:

O se ka, mong wa me.

DOUGLAS:

Ga le gakolole ka tshiamo;
Le buisiwa ke poifo le bogatlapa.

VERNON:

O se ka wa ntshenya leina, Douglas; ke a go ikanela,
Nka mpa ka le tshegetsa ka botshelo jwa me,
Fa mongwe yo o tlotlegileng segolo a nkgoromeletsa pele.
Ke wa kgakololo e e nang le poifonyana e e kanang
Ka ya gago, mong wa me, kgotsa ya Mo-Scot o tshelang
gompieno.

A e re ka moso mo ntweng go tle go bonwe
Yo o boifang e le rure mo bobeding ba rona.

DOUGLAS: Ee, kgotsa bosigong bono.

VERNON: Go siame.

HOTSPUR:

Nna ka re, bosigong bono.

VERNON:

Tlang, tlang, gongwe ga go na go siama. Ke gakgama-
lela thata

Gore e re le le banna ba baeteledi-pele ba ba kanakana,
Le tlhoke go bonela e sale pele dikgoreletsi tse
Di tla fokodisang pololo ya rona. Batlhabani bangwe ba
dipitse

Ba ga ntsalake Vernon ga ba ise ba bo ba fitlhe;
Ba ga rangwanaago Worcester ba gorogile gompieno
jaana;

Mme matlhagatlhaga le maipelafatso a bone go boroko
Bopelokgale jwa bone bo nolofaditswe ke tiro le mosepele,
Mo go bileng go se pitse e go ka tweng e ikhutsitse rure.

HOTSPUR:

Le dipitse tsa baba di ntse jalo.

Ka kakaretso, di swarilwe ke mosepele, di kotlometse
dipelo;

Bontsi jwa tsa rona bo itapolositse ka botlalo.

WORCESTER:

Palo ya batlhabani ba Kgosi e feta ya ba rona;
A ko o rapelesege, ntsalaka, o diege botlhe ba fitlhe.

[Lonaka lo biletsa phuthegong]

Go tsena Morena Walter Blunt.

BLUNT:

Ke tswa ka ditsholofetso tsa pelonomi kwa Kgosing,
Fa le dumela go ntheetsa le go ntlotla.

HOTSPUR:

Amogelwa, Morena Walter Blunt; ntle Modimo o ka
thusa

Wa bo o na le maikaelelo a rona!

Bangwe ba rona ba go rata segolo; mme le bone bangwe
Ba fufegela ditshwanelo-dikgolo tsa gago le leina-legolo,
Gobo o se mongwe wa setlhopho sa rona,
Mme o emeleanye le rona jaaka mmaba.

BLUNT:

Modimo o thuse gore ke nne ke eme jalo ka metlha,
Fa kwa ntle ga kganetso ya molao le mmuso wa tshiamo
Le le kgatlhanong le Kgosi e e tloeditsweng ka lookwane.
Mma ke boele thomong ya me. Kgosi e nthomile go tla
go botsa

Gore se se le hubiditseng dipelo ke'ng, se ka ntlha ya sone
Le ikuelang dipatikong sehubeng sa kagiso ya basetšhaba
Go isa kilanong e e kana e, le ruta batho ba gagwe ba
boikobo

Bosetlhogo bo bo se nang go rapelelwa. Fa e le gore
Kgosi

Ka tsela nngwe, e lebetse ditshwanelo tsa lona,
Tse e di bolelang fa di le dintsi,

E le laela go balolola dingongorego tsa lona; ka bofelo
Le tla newa 'keletso tsa lona le go di feta

Le 'itshwarelo ya nnete mo go lona le batho ba
Ba fapogisitsweng ke dipolelo tsa lona.

HOTSPUR:

Kgosi e tletse pelotlhomogi; mme ebile re itse fa Kgosi
E itse lobaka lwa tsholofetso, le lobaka lwa go duela.

Ntate le rangwane le nna tota

Re mo neile bone bogosi jo a busang ka jone;

Mme pele a le masome a mabedi le borataro a dingwaga,

Lefatshe le sa mo tsee tsia, a sotlegile a le kwa tlase,

Mohumanegi wa molelekwa yo o iphaphathang go tla gae,

Rre a mo amogela kgorogong ya gagwe mo lobopong;

Ya re a utlwa a ikana, a ikana fa pele ga Modimo

Fa a tlile fela go Duke wa Lancaster,

Go tla go seka kaga tsa boswa le go kopa kgololesego,

Ka dikeledi tsa mosena-molato le ditsholofetso tsa boikobo,

Rre a diriswa ke pelotlhomogi le ke kutlwelano-botlhoko, A ikanela go mo thusa mme a fela a dirile jalo.

Jaanong ya re marena le batlotliwa ba mmuso fa ba bona Gore Northumberland o ikaegetse ka kwa go ene,

Bahumi le bahumanegi ba tla go dumedisa le go mo tlotla; A amogelwa metlaaganeng, metseng le metsaneng,

A palamelwa marogong godimo, ga bopelelwa mebileng, Ba mo phumosetsa dimpho, ba mo direla maikanelo,

Bajaboswa ba bone ba ba mo naya, jaaka barongwi, ba mo latela

Mo ba mo kgopakgopeditseng ba le dikete tse di tshosang. A re ka ponyo ya leitlho, mo a senogelwang ke bogolo

jwa gagwe

A dira ka go lebala go se kae maikano otlhe a gagwe A a ikanetseng rre, pele a ikgopola a tlotlomatsa bogosi

boo,

Fa ba eme mo lobopong lwa Ravenspurgh ba sa bonwe ke motho ope;

Mme jaana, rure, o ipaakanyeditse go fetola

Melao mengwe e e rileng, le e mengwe ya dipatiko

E e gateletseng ka bokete katlhamo yotlhe ya mmuso,

O kgatthanong le kgatelelo, ekete a ka lela

Ka ntlha ya ditshiamololo tsa 'fatshe ja gagwe; mme ka phetogo e,

Ka sefathlago se eketeng se tletse mautlwelo-botlhoko, a gapa

Dipelo tsa botlhe ba a neng a kgaratlhetse go ba gapa;

A tswelela pele: a kgwisa mahura ganong

Go botlhe bagakolodi bao Kgosi e e seyong

E neng e ba tlogetse mo lekgotleng go mo emela,

Motlhang ka boene a yang ntweng ya Ma-Irish.

BLUNT:

Tlogela, ga ke a tla go reetsa selo se.

HOTSPUR:

Mme go khutlela mafokong:

Morago ga sebakanyana, a tlosa Kgosi mo setilong;

Bofefo morago ga moo, a khutlisa 'tshelo jwa gagwe;

Ya re gore a fetse seo, a kgethisa lefatshe lotlhe;

Go befisa seo segolo, a tlogela morwarraagwe March,

Yo e leng, fa batho ba ne ba newa maemo a bone sentle,

Kgosi ya gagwe ka tlhomamo, go ya go tlabana kwa
Wales,
Teng go khuragana kgolegolong ka go tlhoka go duelelwa;
A ntlontlolola mo diphenyong tsa me tse dikgolo,
A kukunelela go nkgoetsa ka go nthomelela ditlholwa;
A gotolela rangwane matlho mo phuthegong ya bago-
lwane;
Ka kgalefo a tlosa rre go mo leleka mo lekgotleng;
A roba maikano otlhe, a busolosetsa bosula ka bosula,
Mme sa bofelo a re dirisa go ipatlela kwa thoko
Mephato e ya iphemelo; mme ka yone go sukunyetsa
Tse di mabapi le bogosi jwa gagwe, jo re bo fitlhelang
Bo sa siamela go leselediwa ka boleele.

BLUNT:

A ke ise karabo eo kwa Kgosing?

HOTSPUR:

E seng jalo, Morena Blunt. Re tla ipua ka bokhutshwane.
Boela kwa Kgosing; mme a go ikanelwe
Tlhomamisetso nngwe ya go boela gape ka kwano,
E tla re mo mosong maphakela rangwane
A mo leretse karabo ya rona; mme tsamaya le Modimo.

BLUNT:

Ke eletsa le ne le ka amogela kgakololo ya tshwaro le
lorato.

HOTSPUR:

Mme a go direge, re dire jalo.

BLUNT:

Rapelang Modimo le dire jalo.

[Ba a tswa]

TEMA IV.

**Kwa York. Kwa mošatile wa Mōbišopo yo Mogolo.
Go tsena Mōbišopo yo Mogolo wa York le Morena
Michael.**

MOBIŠOPO:

Tsamaya Morena Michael yo o molemo, isa 'kwalo le
kannweng le
Ka potlako e kgolo go morena moeteledi wa mephato;
Le, go ntsalake Scroop, a mangwe makwalo otlhe
Go ba a kwaletsweng go bone. Fa o ka bo o itse
Gore a rwele diphiri tse di kae, o ne o tla akofa.

MORENA MICHAEL:

Mong wa me yo o molemo,
Ke dupelela 'phiri tsa one.

MOBIŠOPO: Gongwe o ka ne o di itse.

Ka moso, Morena Michael yo o molemo, ke letsatsi
Le mo go lone boletshego jwa banna ba ba dikete
Bo tshwanetseng jwa lekelediwa; gonne, monna, kwa
Shrewsbury
Ka fa ke setseng ke boleletswe sentle ka teng,
Kgosi-kgolo ka mephato e e thata e e phuthilweng ka
potlako
E rakana le Morena Harry: mme, Michael Morena, ke
a boifa,
Gore godimo ga bolwetse ba ga Northumberland,
Yo mophato wa gagwe o neng o feta wa dirukutlhi,
Go bile ga twe Owen Glendower teng le ene ga a yo,
Yo e neng e le mokaloba mo go bone fa a le teng,
Mme a paletsweng ke go ya, ka go kganelwa ke ditaola;
Ke tshaba gore mephato ya ga Percy e fokola thata
Go tllhasela ya iteka marapo jaanong mo go ya Kgosi.

MORENA MICHAEL:

Kana, mong wa me, o se ka wa ba wa boifa;
Douglas o teng le Morena Mortimer o teng.

MOBIŠOPO:

Nnyaa, Mortimer ga a yo teng.

MORENA MICHAEL:

Mme go teng Mordake, Vernon le Morena Harry Percy,
Go teng Morena wa me wa Worcester, le moeteledi-
pele Wa batlhabani ba marumo, diithati tsa barategi.

MOBIŠOPO:

Le fa ebile go le jalo, kana Kgosi yone e phuthile
Mophato wa batlhophiwa lefatsheng jotlhe ja yone:
Morwa-Kgosi wa Wales, le Morena John wa Lancaster,
Motlotlegi Westmoreland le seganka Blunt;
Le bontsintsi jwa balekane le batlhabani ba bagolo
Ba ba itsiweng bopelokgale le ka go laola tllhabano.

MORENA MICHAEL:

Kwa ntle ga pelaelo, mong wa me, ba tla lwantshiwa
senna.

MOBIŠOPO:

Seo ga ke se belaele, mme go batlega gore go akanngwe;
Fela, go iletsa masisapelo, Morena Michael, taboga.
Gonne fela fa Percy a ka fengwa, pele ga Kgosi
E phatlalatsa mephato ya yone, e ikaeletse go re tlasela,
Gobo e utlwile kaga borukutlhi jwa rona le kgolagano,
Mme ke botlhale go mo ipaakanyetsa ka thata.
Jalo he, itlhaganele. Ke tshwanelwa ke go kwalela gape
'Tsala tse dingwe; mme tlhe, tsamaya sentle,
Morena Michael.

[Ba a tswa]

KGAOLO V.

TEMA I.

**Mathibelelong a Kgosi gaufi le Shrewsbury.
Go tsena Kgosi, Morwa-Kgosi, Morena John wa Lancaster,
Motlotlegi wa Westmoreland, Morena Walter Blunt le
Falstaff.**

KGOSI:

Kana letsatsi le boka le tlhaba le hubitse jang
Godimo ga lekgabana le le sekgwana lele! go mouwane
Ka ntlha ya go sa re thuthafatseng ga lone.

MORWA-KGOSI:

Phefo ya Borwa

E pepetletsa ditiragalo tse phifalo eo e di tiholang,
Mme ka go letsa melotsana-mesesane mo matlhareng a
ditlhare

E tlhola setsuatsue le letsatsi le le dithole.

KGOSI:

Mme mma bafengwi le ba utlwele botlhoko,
Gonne go se sepe seka lebegang bosula go bafenyi.

[Terompeta e a lela]

Go tsena Worcester le Vernon.

Ehee, Morena wa me wa Worcester! Ga se tshiamo
Gore wena le nna re kopanele ditsholofetso tse
Re rakanang ka tsone jaanong. La re tsietsa re le ikantse,
La re dira re apole magasigasi a rona a kagiso,
Go tla le silasila marapo a rona a botsofe ka tshipi ya
polao;
Seo ga se a siama, morena wa me, se ga se a siama.
Wena wa re'ng kaga sone? A le tla bofolola gape
Lehuto le le ngapetseng la ntwana e e tlhoilweng ke botlhe?
Le tsamae gape tseleng eo ya boikobo le dire ditshwanelo
bogosing,
Moo le ileng la nna lesedi la kgalalelo ya ka metlha;
Le lese go tshwana le dinaledi tse di garagatshegang le
loapi,
Selo se go tshoswang bana ka sone le setlhodi
Sa khuduego e e simolotsweng jaanong go isa ka go se na
bokhutlo?

WORCESTER:

Ntheetsa, morena wa me:
Nna ka bonna, ke ne ke ka nna ka kgwedisega
Go fetisa dingwagana tsa botshelo jwa me tse di setseng
Ka go tshelela boikhutsong; gone ke a ganela,
Ga ke a tlholega ke batlile 'tsatsi ja kilano e.

KGOSI:

Ga o a e batla! Mme jaana, e tlile jang?

FALSTAFF:

Borukutlhi jwa mo ipeela pepeneneng, mme a bo bona.

MORWA-KGOSI:

Didimala, mmalabadi ke wena, didimala!

WORCESTER:

Go itumedisitse wena Mmabatho go sosobanyetsa
Nna le botlhe ba ntlo etsho sefathlago sa gago sa lorato;
Mme kana ke tshwanetse ke go gopotse, mong wa me,
E ne e le rona ba ntlha ditsala tsa gago tsa madi a lekese.
Ka ntlha ya gago ka phuaganya tiro yotlhe e ke neng ke
e dira
Bogosing jwa ga Richard; mme ka palama bosigo le
motshegare
Go go kgaatlhantsha mo tseleng, le go atla seatla sa gago,

Motlhang oo ka maemo a setho le ka go itsege mo morafeng

O nong o sa nonofa gope mme o se sego jaaka nna.

E ne e le nna, nkgonne le morwa wa 'gwe

Ba ba go tlisitseng gae mme ka boganka ra ineela

Diphatsa tsa malatsi ao. O no wa re ikanela,

Wa ikanela maikano ao kwa Doncaster,

Gore ga o a ikaelela sepe kgatlhanong le bammuso;

Le go se dire modumo fa e se ka boswa bo go latlhegetseng,

Setilo sa ga Gaunt, bomojuku jwa Lancaster:

Go se, ra ikanela go go thusa. Mme ka bokhutshwane

Matshego a go farafara a go tsorotlela mo tlhogong;

Mme wa tlelwa ke maipelo a bogolo, a latelana,

Go no go ka pala engre go thusa, go ka pala'ng Kgosi e se yo,

Dika-dipogiso tse o neng o kile wa di boga wa di rwala,

Le ditsuatsue tsa madimabe tse di diegisitseng Kgosi

Ga kalo kwa dintweng tsa gagwe le Ma-Irish, tse di boruthwe

Mo ebileng Ennyelane yotlhe ya dumaduma fa a sule;

Mme bontsing jo jwa matshego a a busetsang pelo bonnong

Wa dira gore o ratwe o gakololwe ka pelepele

Go tsaya bogosi jotlhe le go bo huparela seatleng sa gago;

Wa lebala maikano a gago go rona kwa Doncaster;

Mme ya re re sena go go otlwa wa dira ka rona fela

Jaaka eketeng o nonyane ya lewatle e e setlhogo, ya mariga,

E jesetsang thaga kgobedung; wa gatelela ba sentlhaga sa rona;

Wa godisiwa ke go jeswa ke rona wa buduloga mo ebileng

Le lorato lwa rona lwa se lekane go atamela 'fatlhogo sa gago

Ka lo tshaba go mediwa; mme ka go boifa lepaapaa

Ra patelesega, ka ntlha ya go ipoloka, go sutlha dikgwa

Go iphitlha matlhong a gago le go phutha mephato eno;

E ka yone re emeng go go lwantsha ka tsela tsotlhe

Tse wena ka wesi o di re pateleditseng kgatlhanong nao

Ka go re dirisa ka bosetlhogo, le go re leba ka 'itlho lebe,

Le tshenyololo ya ka bomo ya boikanyego jotlhe le
maikano

Re a ikanetsweng mo tshimologong ya go itwela ga gago.

KGOSI:

Dilo tse ammaarure tse, le di balolotse

Tsa gasagaswa mo mebileng, tsa balwa dikerekeng,

Go bipa seaparo sa borukutlhi

Ka mmalana o montle o o ka itumedisang leitlho

Ja baetsaetsegi ba bafokodi le bangongoregela-lesidi,

Ba ba atlhamang fa ba itumelela dikgang

Tsa makubukubu a borukutlhi.

Mme le fa e le bogologolo ga ise borukutlhi bo tlhoke

Metshaso ya mebalabala go timetsa motlhala wa jone;

Kgotsa bakopi ba ba ngadileng, ba ba eletsang lobaka

Lwa tshenyo e e direlwang boatleng le khuduego.

MORWA-KGOSI:

Mo mephatong ya lona e mebedi go mewa e mentsi

E e tla latlhegelwang ke botshelo mo kamparanong e,

Fa ba ka tlatsa lesomo go re leka. Bolelela ntsalao,

Morwa-Kgosi o dumalana le 'fatshe jotlhe

Go bakeng Henry Percy. Mo kgopolong ya ka,

Maikaelelo ano fa a kgafetswa fa thoko,

Ga ke dumele fa mogale wa maitsaanape,

Yo o bogale go le go tona, o bogale a le monnye,

Yo o pelompe go fetisa kgotsa o pelokgale go gaisa.

a sa tshela

Go kgabisa dinyaga tseno ka ditiro tse di tlotlegileng.

Nna ke le nosi ke tlhajwa ke ditlhong go bolela selo se,

Ke tlholegile ke ikefa mo go tllhabaneleng leina;

Mme ke utlwa fa le nna a mpala a nnyaditse;

A dira jalo fa pele ga bogosi jwa ga rre—

Ke itumela gore a tle a amogele go rumolwa

Ga leina ja gagwe je legolo le go tlotlomadiwa,

Gore e re, go itsa tshololo ya madi ntlheng tsotlhe,

Re tsaane ka dimpana nna le ene roobabedi.

KGOSI:

Mme, Morwa-Kgosi wa Wales, re go rebola go itekela,

Le mororo mabaka mangwe a a rileng

A re kganela. Nnyaa, mosiami Worcester, nnyaa,

Batho ba rona re ba rata segolo; le bale re a ba rata

Ba ba timeditsweng go ya seopo-sengwe le ntsalao;

Mme, fa ba ka amogela se re se ba akanyetsang,

Ene le bone le wena, ee, lotlhe, mongwe le mongwe
O tla nna tsala ya me gape, ke nne tsala ya gagwe.
Bolelela ntsalao jalo, mme o nteretse phetolo
Gore o tla dira gofe. Mme fa a sa dumalane,
Kgalemelo le tshiamiso tse di botlhoko le di letele
Mme di tla dira tiro ya tsone. Jalo he, tsamaya;
Ga re nke re ikopisa ditlhogo ka go araba.
Re fa kgakololo e e botoka; gakololwang, le e tsee.

[Worcester le Vernon ba a tswa]

MORWA-KGOSI:

Ga e nke e amogelwa, ke a ikana.
Bagoma Douglas le Hotspur boobabedi,
Ba itlhomamisa go fenya lefatshe ntweng.

KGOSI:

Jaanong, yang, moeteledi-pele mongwe le mongwe go ba
gagwe;
Gonne, go ya ka karabo ya bone re tla tlhasela,
Mme Modimo o nne le rona, ka se re se lwelang se
tshwanetse!

[Go tswa botlhe fa e se Morwa-Kgosi le Falstaff]

FALSTAFF:

Hal, fa o ka nkwela ke kgwaphaletse go tlihanwa mme
wa mparalalela, jaana, e tla bo e le sesupo sa botsalano.

MORWA-KGOSI:

Go go sepe fa e se dimo o ka go direlang botsala joo.
Dira merapelo ya gago o tsamae ka kagiso.

FALSTAFF:

Ke eletsa e ka bo e le ka nako ya go robala, Hal, mme
kagiso e le teng.

MORWA-KGOSI:

Kana tlhe, Modimo o letetse loso lwa gago,

[O a tswa]

FALSTAFF:

Ga e ise e be e nne lobaka; ganka ke ka itumela go o
duela pele ga 'tsatsi le le tlhomilweng ke one. Ke tla
itshutshumeletsa'ng mo go one o ise o mpitse? Legale ga
go na molato; tlotlo e a tsunyatsunyetsa. Ee, mme go
tla tweng fa tlotlo e ntlosa mo nna ke ratang go nna teng?
Foo ga tweng? A tlotlo e ka lomela motho leoto? Nnyaa.
Kgotsa letsogo? Nnyaa. Kgotsa ya tlosa botlhoko jwa

ntho? Nnyaa. Ke go re tlotlo ga e itse sepe ka kalafi? Nnyaa. Tlotlo ke eng? Lefoko. Ke'ng se se mo lefokong leo la tlotlo? Tlotlo eo ke eng? Phefo. Tlhaloso ya botswerere! Ke mang yo o nang le yone? Ke yo o suleng ka Laboraro. A o a e ikutlwa? Nnyaa. A o e utlwa ka ditsebe? Nnyaa. Ke go re ga e utlwale? Ee, go ba ba suleng. A mme ga e nke e tshela le batschedi? Nnyaa. Ka ntlha'ng? Dilo tse dingwe tse di senkang go bonwa ga di nke di dumelela seo. Fa e le jalo ga ke na sepe le yone. Tlotlo ke thebe fela ntweng; katekasima ya me e felela foo. [O a tswa]

TEMA II.

Bothibelelong jwa Dirukutlhi.

Go tsena Worcester le Vernon.

WORCESTER:

Ao, nnyaa, motlogolo ga aa tshwanela go itse, Morena Richard,
Se Kgosi ka pelonomi e se re bayang pele ka bonolo.

VERNON:

Go botoka a itsisiwe.

WORCESTER:

Mme rotlhe re tla nyelela.
Ga se se se ka diragalang, ga se ka ke sa diragala,
Gore Kgosi e tlhomame ka go re rata;
E tla nna e re belaela mme e batle lobaka
Go otlhaela molato o kwatlhaelong tsa esele.
Go belaelwa botshelong jotlhe jwa rona go tla re tlhorrontsha;
Gonne motsuolola-mmuso o ikanngwa ga ga phokojwe,
Yo, le mororo a tlwaetse, a ratiwa a tswalelwa maitsiboa,
O tleng a supe mekgwana ya borraagwe-mogologolwane.
Re ka re re ipopa jang, ra hutsafala, ra itumela,
Barelebi ba tla aka ba tlhalosa difatlhogo tsa rona,
Mme re tla ja jaaka dipholo tse di nontshediwang go tlhajwa,
Tse e reng go ba di none, di atamele loso bogolo.
Boleo jwa ga setlogolo bo ka nna jwa lebalesega;
Bo na le go tswa bokaung, le mo mading a manana,

Le mo leineng lebe seromo, le le tla mo gololang,
Hotspur yo o pelo e khutshwanyane, yo o laolwang ke
mowa;

Melato ya gagwe yotlhe e kgobeletwe tlhogong ya me
Le go ya ga rraagwe; go twe o rutilwe ke rona,
Mme, ka tshenyego ya gagwe a e gotsitse mo go rona,
Rona, jaaka metswedi ya gotlhe mo, re tla otlhaelwa
botlhe.

Ka moo, mosiami ntsalaka, mma Harry a se ke a itse,
Bogolobogobo, se Kgosi e reng re se itlhophele.

VERNON:

Bua se o se ratang; ke tla re go ntse jalo.
Ke yoo o etla ntsalao.

Go tsena Hotspur le Douglas.

HOTSPUR:

Rangwane ebile o boile.
Rebolang Morena wa me wa Westmoreland.
Rangwane, dikgang ke dife?

WORCESTER:

Kgosi e tla bolotsa ntwana ka pelepele.

DOUGLAS:

Mo šakgatseng le gapeng Morena Westmoreland.

HOTSPUR:

Morena Douglas, a go ye wena o mmolelele jalo.

DOUGLAS:

Boitumelo, ntlana ya, ka pelo ya me yotlhe rure. [O a tswa]

WORCESTER:

Ga go bonale boitshwarelo mo Kgosing.

HOTSPUR:

A o ne wa bo mo kopa? O direla'ng totatota!

WORCESTER:

Ke mmoleletse ka bonolo ka dingongorego tsa rona,
Go roba maikano ga gagwe; mo a go arabetseng,
Ka go ikana fa a sa roba maikano ape;
O re bitsa dirukutlhi, baoki; mme o tla otlhaya
Ka dibetsa tse di bogale 'ina la rona le le tlhoegileng.

Go tsena Douglas gape.

DOUGLAS:

Dibetsa, banna wee; tsayang dibetsa, gone ke kgotlile
Ka monwana o o supang mo leitlhong la ga Kgosi Henry,

Mme ene Westmoreland, yo le neng le mmofile, a isa
lefoko
Le le fa ebile go rileng le tla mo kgorolang ka pele.

WORCESTER:

Morwa-Kgosi wa Wales a tsekama pele ga Kgosi,
Mme, setlogolo, a go bopela gore le lwe loobabedi.

HOTSPUR:

Badimo wee, ntle komang e ne e ka atholwa ke rona ka
bobedi,
Mme ga se ka ga nna ope yo o hemang a hupelelana
gompieno,
Kwa ntle ga me le Harry Monmouth!
Mpolelelang, mpolelelang,
O mpopetse ka tsela efe? A e ne ekele o ntlhaetsa
matlho?

VERNON:

Nnyaa, ke a ikana, ga ke ise mo botshelong jwa me
Ke utlwe thumolano e dirwa ka bonolo bo gaisang,
Fa e se motho a bopelana le monnawe
Go ithuthuntsha go le gonnye le go lekalekana marapo.
A go rorisa ka ditiro tsotlhe tsa bonna,
A go kgabisetsa maboko ka loleme lwa Morwa-kgosi,
A petleketsa 'tiro tsa gago mo eketeng di kwadilwe,
A go ntlafatsa thata-thata go feta tlotlo ya gagwe
Ka go re pako ya gagwe e sitwa ke go lekana go go reta;
Mme, se se mo lebaganyeng jaaka morwa wa Kgosi rure,
A dira papiso ka ditlhong a ikumaka;
A tshega botlhogole jwa bokau jwa gagwe ka maipelo
Eketse ke motho yo o etsaetsegang mowa
Wa go ruta le wa go ithuta nako e le nngwe.
Ya re foo a kgaotsa: mme mmang ke bolelelelang lefatshe;
Fa a ka tshela a palela lefufa la metlha eno,
Ennyelane ga e ise e nne le Kgosi e e solofetsang jalo,
E e tlhobogilweng botshelong ntateng ya tshameko le ya
tlhapedi.

HOTSPUR:

Ntsala, ke gopola gore o ratile go fetelela
Bosilo jwa gagwe. Ga ke ise nko ke utlwe
Kaga Morwa-kgosi ope yo o moitaodi jalo.
Mme le fa a bile a le jang, pele ga bosigo bo tsena
Ke tla mo patisetsa ka letsogo ja motlhabani,

Mo a tla gaupanang ka ntlha ya maitseo a me.
Tlhomelang, tlhomelang, potlakang; mme, banna, masole,
ditsala,

Go botoka le akanyeng se le tshwanetseng go se dira
Go feta ka fa nna, yo o se nang mpho ya go bua,
Nka thuthafatsang madi a lona ka teng ke le rapela.

Go tsena Morongwa.

MORONGWA:

Mong wa me dikwalo tsa gago ke tse.

HOTSPUR:

Ga nka ke ka di bala jaanong.
Ao, banna wee, lobaka lwa botshelo lo lokhutshwane!
Go tshelela bokhutshwane joo bosuleng go goleele,
Fa botshelo bo no bo kotame 'nakeng lwa watšhe,
Mme bo fela fa lonaka lo supa oura.
Fa re tshela, re tshelela go gatagata dikgosi;
Fa re swa, loso lwa bagale go swa le bana ba dikgosi!
Jaanong, dikakanyong tsa rona, go siame gore go
tlhomelelwe,
Fa maikaelelo a go tlabana a bolelwa ke botlhe fa a
siame.

Go tsena morongwa yo mongwe.

MORONGWA:

Mong wa me, baakanya; Kgosi e tla e ipopile.

HOTSPUR:

Ke a mo leboga gore ankgasetse puong ya me,
Gonne nna ga ke maitse-gobua; fa e se fela se—
A mongwe le mongwe a itome sannape; mme fa, ke
Ntsha tšhaka e e bogale ke tla bo tshasang
Ka madi a botlhokwa a ke tla rakanang nao
Mo ditiragalong tsa 'tsatsi leno le le boitshegang.
Jaanong, mogala 'a makapane! Percy! Simolola.
Tleremanya diletswa tse dikgolo tsotlhe tsa ntwā,
Ka kopelo eo a re atlaneng rotlhe;
Gobo, thulanong ya lefatshe le legodimo, bangwe ga ba
nke
Ba bo ba tlhola ba dira maitseo ao.

[Go lela diterompeta. Ba a atlana. Ba a tswa]

TEMA III.

Loboa lo lo kgaogantseng Mathibelelo.

Kgosi e tsena ka mephato ya yone. Go utlwala lonaka lwa tshimologo ya tllhabano. Go tsena Douglas le Morena Walter Blunt.

BLUNT:

'Ina la gago e mang, e reng re le ntweng
O ntsamayang bosula? O senka tlotlo e e ntseng jang
Ka go batla botshelo ja me?

DOUGLAS:

Itse he, leina la me ke Douglas;
Mme ke go setse-setse morago jaana mo tllhabanong
Ka bangwe ba ntheile ba re ke wena Kgosi.

BLUNT:

Ba go boleletse nnete.

DOUGLAS:

Morena wa Strafford gompieno o bolaetswe
Setshwano sa gago, gone boemong jwa gago,
Kgosi Harry,
Tshaka eno e mo khutlisitse go tshela; mme le wena jalo,
Fa o sa ineele go tswa legolegwa mo go nna.

BLUNT:

Ga ke a tsalwa ke le legatlapa, moScotch wa moikgodisi;
O tla bona Kgosi e e tla busolosetsang
Loso lwa ga Morena Strafford.

[Ba a lwa. Douglas o bolaya Blunt]

Go tsena Hotspur.

HOTSPUR:

Ao, Douglas, fa o ne o lole kwa Holmedon jaana,
Nka be ke se ka ka ipelela 'Scotch lepe.

DOUGLAS:

Go diregile, re fentse; Kgosi e kgwaphaletse fano e sule.

HOTSPUR:

Kae?

DOUGLAS:

Fano.

HOTSPUR:

Ene yo, Douglas? Nnyaa, sefathlogo se ke se itse sentle;

FALSTAFF:

Rra tlhe, Hal, ke a go rapela, ntesa ke kgwe setšhwe go se kae.

Gregory wa MoTurk ga a ise a ko a dire dikgakgamatso mo tlhabanong, tse di ka lekanang le tse ke di dirileng gompieno. Ke baakantse Percy, ke simegile ene tota.

MORWA-KGOSI:

O mmaakantse, rure; o tshelela go go bolaya.
Ke a go rapela nkadima tšhaka ya gago.

FALSTAFF:

Nnyaa, ke ikana fa pele ga Modimo, Hal, fa Percy a sa ntse a tshela, ga o ka ke wa adima tšhaka ya me; mme fa o rata, tsaya tlhobolwana ya me.

MORWA-KGOSI:

E nnele. Ao, a e mo kgatleng ne?

FALSTAFF:

Ee, Hal; e bothitho, e molelo; e hupile diphatlalatsa-motse.

[Morwa-Kgosi o a e ntsha, mme o fitlhela kgatleng go le lebotlele la bojalwa]

MORWA-KGOSI:

Batho, a nako eno ke ya go tshameka le go tlhagana?

[O mo tika ka lebotlele. O a tswa]

FALSTAFF:

Mme he, fa Percy a sa ntse a tshela, ke tla mo tlhaba. Fa a ka tla gaufi le nna, ke tla mo riana; fa a sa tle, m o nna ke itshutshumetsang mo go ene teng, mma a ntlogele ke le segau. Ga ke rate tlotlo ya ipateletso e e tshwanang le ya ga Morena Walter. Nnaya botshelo ke bo tshele, jo fa ke na le go bo tlamela, ke dirang jalo; fa ke se na gone, tlotlo e itlisa e sa bidiwe, go felele foo. **[O a tswa]**

TEMA IV.

Bontlha bongwe jwa Matlhabanelo.

Go utlwala lonaka. Go tsena Kgosi le Morwa-Kgosi, le Morena John Lancaster, le Motlotlegi wa Westmoreland.

KGOSI:

Ke a go rapela,
Harry, intshe sepuputleleng, o pomponyega madi thata.
Morena John wa Lancaster, a ko o tsamae nae.

LANCASTER:

E seng nna, Kgosi ya me, fa e se ke ne ke tlabelwe.

MORWA-KGOSI:

Ke a go rapela Kgosi, fetela pele,
E se re gongwe tiego ya gago ya tlhakanya ditsala tlhogo.

KGOSI:

Ke a feta.
Rra Morena Westmoreland, mo ise tenteng ya gagwe.

WESTMORELAND:

Tla, mong wa me, ke go ise tenteng ya gago.

MORWA-KGOSI:

O ise nna, mong wa me? Ga ke tlhoke thuso ya gago;
Mme Modimo o itse, nthonyana e e kana ga e ntshe
Morwa-Kgosi mo tlhabanong e e ntseng jaaka eno,
Mo barwa-batho ba madi-madi ba gatakwang ba rapaletse,
Mme batlhabani ba dirukutlhi ba ipelelang dipolao!

LANCASTER:

Re itapolosetsa rure; tla, ntsalaka Westmoreland,
Tiro ya rona e eme ka fa; a ko o thuse tlhe, o tle.

[Go tswa Morwa-kgosi John le Westmoreland]

MORWA-KGOSI:

Ka Modimo, o ntsieditse, Lancaster;
Ke ne ke sa gopole o le mogale yo o kana.
Pele, ke go ratile jaaka motho a rata monnawe, John.
Mme jaanong, ke go tlotlile jaaka ke tlotlile mowa wa me.

KGOSI:

Ke mmonyane a tsitlisitse Morena Percy ka lerumo
Ka marapo a ke neng ke sa a solofela
Mo motlhabanong yo monnye mo go kalo.

MORWA-KGOSI:

Ao, mosimane yo
O supa ka fa re tshwanetseng ra lwa ka teng rotlhe!
[O a tswa]

Go tsena Douglas.

DOUGLAS:

Kgosi e nngwe! Di gola jaaka ditlhogo tsa Hydra.
Ke nna Douglas, mmolai wa botlhe bao

Ba ba ikapesang mebala eo. Wena o eng,
O itshwantshanyang le popego ya Kgosi?

KGOSI:

Kgosi tota ka esi, yo o pelo e botlhoko, Douglas,
Ka o kopanye fela le ditshwantsho tsa gagwe
Mme e seng Kgosi ka boyone. Ke basimane babedi
Ba ba tsomang Percy le wena kae le kae lobatleng;
Mme ka e le fa ke tshegofetse wa wela mo diatleng tsa me,
Ke tla go leka marapo, jalo, lwa o iphemele.

DOUGLAS:

Ke a ngangaba o mongwe wa ba ba apereng jaaka Kgosi;
Mme legale, gone, o lebega o le Kgosi tota-tota;
Mme ke a tlhomamisa o tla swa, le fa ebile o le mang,
Mme ke go fenya jaana.

[Ba a lwa; Kgosi e fekeediwa, go tsena Morwa-kgosi gape]

MORWA-KGOSI:

Inamolola tlhogo ya gago, Scotch la modiradibe, e se re
gongwe
Wa se ka wa tlhola o e inamolola gape! Mewa
Ya bagale boShirley, boStafford, boBlunt e mo go nna;
Ke Morwa-Kgosi yo o gomagomisang go go bolaya;
Yo o se keng a solofetsa fa a se kitla a dira jalo.

[Ba a lwa; Douglas o a tshaba]

Itumele, mong wa me. Kgosi e bona go le jang?
Morena Nicholas Gawsey o romeletse go kopa thuso,
Le Clifton le ene jalo: Ke ya kwa go Clifton.

KGOSI:

Dula, mme o ko o kgwe setšhwe.
O rekolotse tlotlo e e neng e go latlhegetse,
Wa supa 'rato lwa gago mo botshelong jwa me,
Mo go nnamoleleng mo o nthusitseng ka gone.

MORWA-KGOSI:

Modimo wee! Ba ntshiamololetse gantsintsi
Ba ba kileng ba re ke eleditse polao ya gago.
Fa go no go ntse jalo, nka bo ke tlhokomologile
Seatla sa morumolani Douglas, a go okame ka loso,
Se se ka bong se akofetse go go bolaya
Fela jaaka meriana e e tshetsweng megau yotlhe
Go tlhokafatsa tiro e e masisi ya ga morwao.

KGOSI:

Ya kwa go Clifton, go Morena Nicholas Gawsey go tla
ya nna. [O a tswa]

Go tsena Hotspur.

HOTSPUR:

Fa ke sa fose, ke wena Harry Monmouth.

MORWA-KGOSI:

O bua jaaka eketeng ke tla itatola leina la me.

HOTSPUR:

Leina la me ke Harry Percy.

MORWA-KGOSI:

Ehee, mme ke bona
Serukutlhi sa mogale sa leina leo.
Nna ke Morwa-Kgosi; mme o lese go iphora, Percy,
Go tlhola o tlhakanela go galalediwa le nna.
Poo-pedi ga di tlhakanele lesaka,
Le Ennyelane e nngwe fela e ka se dumelele 'puso tse pedi
Ya ga Harry Percy le ya ga Morwa-Kgosi wa Wales.

HOTSPUR:

Ga e kitla e dira jalo, Harry; gonne nako e tlile
Go nyeletsa mongwe wa rona; mme ntle e ka bo
Tumo ya gago tlhabanong e ne e le kgolo jaaka ya me!

MORWA-KGOSI:

Ke tla e godisa go feta ya gago pele ga ke kgaogana le
wena;
Mme tlotlonyana e e budulositseng sehubanyana sa gago
Ke tla e kgetla, go direla tlhogo ya me serwalo sa phenyo.

HOTSPUR:

Ga nka ke ka tlhola ke emela maikgodiso a gago.

[Ba a lwa]

Go tsena Falstaff.

FALSTAFF:

Wa bua o buile, Hal! A re tlhasele, Hal! Nnyaa, ga o ke
o fitlhela matshamekwane fa, ke a go tlhomamisetsa.
**Go tsena Douglas gape; o lwa le Falstaff, yo o wang a
ikidibatsa, mme Douglas o a tswa. Hotspur o a tlhajwa,
o a wa.**

HOTSPUR:

Harry wee, o nthoromile bokolwane jwa me!
Ke ne ke ka mpa ka latlhegelwa ke botshelo ke le monnye

Gona le dikola tse o mphentseng wa di nthoroma;
Seo se gabuka pelo ya me go feta tšhaka ya gago nama
ya me.

Mme kakanyo ke selo sa botshelo, botshelo bo diragala
nakong;

Mme nako e e laolang dilo tsotlhe tsa lefatshe,
E tshwanetswe ke go fela. Mma wee! Ke ne ka nna ka
dupelela,

Mme tota letsogo le letsididi le le bokete la loso
Le balabadisa loleme lwa me. Nnyaa, Percy, o lorole,
O moja wa— **[O a swa]**

MORWA-KGOSI:

Wa diboko, mogale Percy. Tsamaya sentle, tau e tona!
Boikgodiso ba bokukuni, kana o sosobaganye jang!
Erile mmele o o sa ntse o na le mowa,
Lefatshe lotlhe la mmuso le ne le sa lekana go o tshola;
Mme jaanong tekanyo tse pedi tsa mmu o o maswe-maswe
Di o lekanye sentle. Mmu ono o o go sikereng o le setopo
Ga o gatwe-gatwe ke ope a tshelang yo o mokaloba jaaka
wena.

Fa o ka bo o no o ithutile go itse fa o direlwa maitseo,
Nka bo ke sa bolele ke petleketsa tlotlo ya gago o se yo.
Mme a tlotlo ya me e bipe sefatlhogo sa gago se se dintho;
Mme, le ka ntlha ya gago, ke tla ipelafatsa
Ka go dira ditshwanelo tse dintle tse tsa lerato.
Tsamaya sentle, o ye le tlotlo ya gago kwa badimong!
Bosula jwa matlhabisa-ditlhong bo robale nao mo
lebitleng,

Mme bo se gakologelwe mo mafokong a letlapa la pupu!

[O bona Falstaff a le fa fatshe]

Ke'ng, monkan'aka! A masitlhasitlha a a mmele a,
A ne a se ka ke a tshegetsatsa botshelonyana?

Jack wa batho, tsamaya!

Nka bo ke ne ka falodisa motho yo o botoka.

Ao, ke tla go tlhologelwa thata-thata,

Fa nka bo ke le motho yo o ratang go kgatlha batho!

Loso ga lo a bolaya gope phologolo e e nonneng jaana
gompieno,

Le fa go sule barwa-batho ba bantsi, mo ntweng eno ya
marumo.

Ke tla rulaganyetsa phitlho ya gago kgantejane,

Go fitlha foo bidikamang mo mading le Percy wa motlo-
tlegi. [O a tswa]

FALSTAFF:

[O a supologa]

Ke fitlhwa! Fa o ka mphitlha gompieno ke tla go letlelela go ntshila boletaleta le go fitlhola ka nna. Rure e ne e le lobaka lwa go ikidibatsa, e seng jalo seganka se se pelompe sa MoScotch se ka bo se ntirile dilo. Go ikidibatsa? Ke a aka, ga ke moikidibatsi; go swa, ke go ikidibatsa; gonne motho yoo ke moikidibatsi yo o se nang botshelo jwa monna; mme go ikgonola ga motho a ntse a tshela, ga se go ikidibatsa, mme ke setshwano sa botshelo se se tletseng rure. Bopelokgale jo bogolo ke jo bo dirisang tlhaloganyo; mme ka tirisa-tlhaloganyo eo ke bolokile botshelo ja me. Ija, ija! Ke tshaba Percy yo wa mosidi wa tlhobolo, le mororo a sule. Nka tla ka itheng, fa gongwe le ene a ikidibaditse mme a tloga a supologa tota, ke tshaba gore go ka fitlhelwa a le moikidibatsi yo o marapo go nkgaisa. Ka moo, ke tla mo otlelela; ee, mme ke tla ikana fa a bolailwe ke nna. A ka palelwa ke'ng go tsoga jaaka nna? Ga go ope o tla nkakisang fa e se yo o ka tlisang bosupi, mme ga ke bonwe ke motho ope. Mme he, monna [a mo tlhaba] o na le ntho e ntšha, o tla sikarwa ke nna. [O rwala setopo sa ga Hotspur]

Go tsena Morwa-Kgosi wa Wales le Morena John wa Lancaster.

MORWA-KGOSI:

Tla, nnaka John; ka bopelokgale jo bogolo o kgakotse Tšhaka ya gago e ntšha.

LANCASTER:

Mma, reetsa! Yo o kgwasang ka fa ke mang?
A ga o a mpolelela gore rramamipi yo o sule yo?

MORWA-KGOSI:

Ke buile jalo; ke mmoneye a sule,
A sa heme, a elela madi le mmu. A o a tshela?
Kgotsa, ke pono e e bilolang matlho a rona?
Ke a go rapela, bua; ga re na re ikanya matlho a rona
Re sa utlwe ka ditsebe. Ga o se o lebegang o le sone.

FALSTAFF:

Nnyaa, ke boammaarure se; ga ke moswa-a-rula; mme fa ke se Jack Falstaff ke tla bo ke le selo fela. Percy ke

yoo [o pitikanya setopo sa gagwe]. Fa rrago a ikaeletse go ntlotla ka tsela nngwe, a a go dire; e seng jalo, mma a tle a ipolaele Percy yo o tla tlang. Ke solofetse go bewa setilo sa motlotlegi kgotsa go nna mojuku, ke a go tlhomamisetsa.

MORWA-KGOSI:

Ka gobo'ng, Percy ke nna ke mmolaileng, nna tota mme ka go bona o sule.

FALSTAFF:

Wa bona nna tota? Morena, Morena, kana batho ba lefatshe le ba maaka jang! Ke a go dumela gore ke ne ke ole ke hupetse, mme le ene a digilwe ke go hupela; mme ra supologa ka bobedi ba rona ra tshwaragana oura yotlhe ka sesupa-dinako sa Shrewsbury. Fa ke na le gone go ka dumelwa, ntumelang; e seng jalo, a bao e leng tshwanelo ya bone go lebogela bopelokgale ba ikokoanyetse magala a molelo mo ditlhogong tsa bone. Ke tla ikana go ya losong gore ntho e e mo seropeng e tlibilwe ke nna. Fa a ka bo a ne a tshela mme a ka latola se, rure, ke ne ke tla mo utlwiswa bogale jwa tshaka ya me.

LANCASTER:

E ke polelo e e gakgamatsang mo go maswe thata mme ke la ntlha ke e utlwa.

MORWA-KGOSI:

Motho yo ke motho yo o gakgamatsang thata, nnaka John.

Tlaa, tliša morwalo wa gago o o sikere ka botswerere; Nna ka nosi ka re, gongwe kako e ka go leretse letshego, Ke tla e sekeletsa ka mafoko a me a mantle otlhe.

[Lonaka lo lela gore go itapoloswe]

Terompeta e lelela itapoloso; go fentse rona.

Tla nnaka, a re tsenelele kwa teng-teng ga loba,

Go bona gore 'tsala di tshelang ke dife, di suleng e bo mang.

[Go tswa Morwa-Kgosi wa Wales le Lancaster]

FALSTAFF:

Ke tla latela, jaaka ba bua, go yela mpho. Yo o nkabelang mpho, Modimo o tla mo abela! Fa ke ka ba ka dirwa mogolo, ke tla lesa go nonela pele; ke tla ipopa, ke lese bojalwa, ke tshela botshelo jo bo phepa jo bo tshwanetse-
ng monna wa motlotlegi. **[O a tswa]**

TEMA V.

Ntlha e nngwe ya Tlhabanelo.

Terompeta e a lela. Go tsena Kgosi, Morwa-Kgosi, Morena John wa Lancaster, Motlotlegi wa Westmoreland, le Worcester le Vernon ba le magolegwa.

KGOSI:

Ke gone borukutlhi bo kileng jwa amogela kwatlhao.
Worcester o pelo e kgopo! A ga re a le naya go ikakanya
Boitshwarelo le kgakololo ya lorato go botlhe?

A ga o a baya mafoko a rona ka gosele?
Wa sokamisa tlhamalalo ya ditaetso go morwa-rrago?
Batlhabani ba batlotlegi bararo ba bolailweng gompieno
ba rona,

Motlotlegi wa morategi le bana ba bangwe ba Mmopi
Ba ba ka bong ba tshela le gompieno,
Fa jaaka Modumedi o no wa gorosa karabo sentle
Fa gare ga batlhabani, wa isa melaetsa e e tlhamaletseng.

WORCESTER:

Se ke se dirileng ke se dirisitswe ke go ipoloka e le nna;
Mme ke amogela molato o wa me o ka pelo-telele,
O ka ke ne ke se ka ke ka o tila o wetseng magetleng a me.

KGOSI:

Isang Worcester polaong ya gagwe, Vernon le ene jalo.
Magolegwa a mangwe re tla ke re a nnele khuduthamaga.

[Go tswa Worcester le Vernon, ba farafarilwe]

Le bonyeng mo loboeng?

MORWA-KGOSI:

MoScotch wa motlotlegi, Morena Douglas, erile a bona
Letshego la letsatsi leo le mo hularetse gotlhegotlhe,
Motlotliwa Percy a sule, mme batlhabani ba gagwe botlhe
Ka ntata ya letshogo le legolo, ba paratlela le bontsi,
Ya re a wa godimo ga thaba, a kgobogaka mo ebileng
Bamoleleki ba mo tshwara. Kwa tenteng ya me
O teng Douglas; mme ke a go rapela rra Kgosi
O ntlogele ke mo athole.

KGOSI: Ka pelo ya me yotlhe.

MORWA-KGOSI:

Mme jaana, nnaka John wa Lancaster, mabogong a gago
Go tla neelwa tiro e kgolo e, e e supang boitshwarelo.
Ya kwa go Douglas, o mo golole,
O tle o mo itumedise, kwa ntle ga tefelelo a gololege.
Bopelokgale jwa gagwe jo bo itshupileng 'thebeng tsetsho
Bo re rutile go rata go dira ditiro tse dikgolo go le kalo,
Le fa ebile di dirwa ke baba ba rona.

LANCASTER:

Morena, ke go lebogela bopelonomi jo bogolo jo,
Jo ka pele ke tla tlogang ke bo diragatsa.

KGOSI:

Jalo go setse fela se, gore re ikabe ka mephato.
Wena, ngwanaka John, le ntsalake Westmoreland,
Le tla tlhamalalela York ka bofefo le ka bo kgonang,
Go kgatlhanyetsa Northumberland le sekgantshwane
Scroop,
Ba, ka fa go bolelwang ka teng, ba ipaakanyeditseng
go lwa.
Nna le wena, Harry ngwanaka, re tla leba kwa Wales,
Go thubaka Glendower le Motlotlegi wa March.
Borukuthi 'fatsheng leno bo tla fedisediwa rure,
Fa bo kopana le phenyo ya mothale o gapegape,
Mme jaaka tiro kgolo e e diregile sentle jaana,
A re se thapholeng kobo segole pele thato ya rona e dira-
gala. [Ba a tswa]

Tlhaloso ya Maina

Merafe ya pele ya batho ba basweu, ebong Maroma le Magerika a bogologolo tala, e ne e dirisa maina a a latelang ka mokgwa wa tlhaloso e e neilweng. E ne e le batho ba ba dumetseng gore go na le medimo e e thusang batho mo go sengwe le sengwe se ba se dirang, mme ka tsela eo, ba ne ba na le maina a ba farologanyang medimo eo ka one. A mantsi a tla nna a ithutwa fa go ntse go iwa pele le dithuto.

DIANA—

leina la modimo wa sesadi o Magerika a neng a o bitsa **Artemis**. O ne o na le thuso bogolo mo botshelong jwa ka kwa ntle, jaaka mo letsomong le mo go ntlafatseng naga. Bangwe ba Magerika ba ne ba bolela fa modimo o o no o dula mo ngweding. Bogolo thata o no o obamelwa ke Magerika a Asia Minor.

FORTUNA—

ka Seisimane ke **fortune**, mme ka Setswana ke **letshego**. E ne e le modimo o mongwe gape wa sesadi, o obamelwa kwa mafatsheng a Magerika le a Mantariana. Ene e ne e le mophumosetsi, motho yo o nang le letsogo mo bathong, yo o pelo ka matlotlo a a nenga elediwa ke botlhe, le ka dimpho tse dingwe tse dintsi.

HYDRA—

e ne e le setshedi sese boitshegang, e nna mo lotlhakeng lwa noka, mo madibeng a a boteng. Gangwe le gape, e ne e tle e tswe e ratele baagi ba motsana wa Lerna wa lefatshe la Magerika, mme e bolae batho setlhogo. E ne e na le ditlhogo tse di robang monwana o le mongwe fela, mme e e mo garegare ya bo e le moswa-a-rula. Go e kgaoganya ka selepe e ne e le go tshameka, ka e ne e tle e boe e mele gape. Ga twe Hercules, e leng motho mongwe yo o mo dipolelong tsa Magerika, o kile a newa taelo ya go bolaya setshedi se, mme a fitlhela tlhogo e ya sone e le moleko o mogolo. E ne e tle e re a kgaotse nngwe ya tlhogwana tse dingwe, boemong jwa yone go tlhoge tse pedi. E kgolo yone e ne e nna e mele fela.

MERCURY—

e ne e le modimo wa Seroma, o bile o bidiwa Mercurius ka Selatini, e le moeteledi-pele le morongwa wa badimo, e le ngwana wa ga Jupiter, mme go twe ke modimo o nayang ba o ba ratang mabolelo a thata kgotsa maitse-go-bua. Polelo tse dingwe di mo supa a rwele bompheetshane ba ba diphuka, ba e reng fa a batla go itlhaganela, ba mo fofise mo moweng.

PEGASUS—

ke pitse e e diphuka e go tlotlwang kaga yone mainaneng a merafe e e umakilweng fa godimo. E ne e nna kwa tulong yaga Zeus, mme e mo rwalela tladi-mothwane le legadima.

DINTLHA TSA POLELO

Boora Percy ba thusitse Henry Bolingbroke yo o neng a tlodisitswe melelwane, go tsena mo motseng le go gapa bogosi jwa ga Kgosi Richard a sa ntse a ile dintweng,. Morago ga sebakanyana boora Percy ba lemoga fa kgosi e ba fitlhela sefathogo mme ba rata go itse gore a rure-rure ba tla tlhago-lela mookana mme e re o gola o ba tlhaba. Kgang ya tsoga mme kgosi ya ba rotolela matlho a bogosi. Ba nna khuduthamaga go golaganyetsa tsa borukutlhi le gore fa go ka ba ga kgonega ba tlose Kgosi Henry mo setilong. Motshameko o o tlotla kaga ditiragalo tse di fa gare ga tshimololo ya maipaa-kanyo le go tsaana ka dimpana ga banna, fa Hotspur a tla bolawa ke Morwa-Kgosi yo o neng a tlhobogilwe go twe ke ngwana ka gobo bana ba tlhokwa.

Gape, go na le batho ba ba tshegisang jaaka Falstaff le ba bangwe; le magatlapa a teng, le bagale ba marumo!

Phetolelo eno e dirilwe ka mokgwa wa mokwalo o moša.
